

185.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

**У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА
ДАНОЧНА ПОСТАПКА**

Се прогласува Законот за даночна постапка, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 25 јануари 2006 година.

Бр. 07-398/1
25 јануари 2006 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски, с.р.**

**ЗАКОН
ЗА ДАНОЧНА ПОСТАПКА**

ПРВ ДЕЛ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Глава прва

Предмет на уредување

Член 1

(1) Со овој закон особено се уредува општото даночно право, постапката на утврдување на данок, постапката на контрола на данок, постапката на наплата на данок, правата и обврските на даночниот обврзник и други прашања од даночната постапка.

(2) Овој закон е единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка.

Примена на законот

Член 2

(1) Овој закон се применува на сите јавни приходи и на сите споредни даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија.

(2) Ратификуваните меѓународни договори за оданочување имаат предимство пред националните даночни закони.

Однос спрема други закони

Член 3

(1) Овој закон има предимство пред другите даночни закони.

(2) Доколку со овој закон нешто не е уредено, важат одредбите на соодветните посебни даночни закони.

(3) При примената на овој закон, секој поим којшто не е дефиниран поинаку, го има значењето што е дефинирано со други закони.

(4) Во однос на постапките уредени со овој закон, се применуваат одредбите од други закони по прашања што поинаку не се уредени со овој закон.

Дефиниции

Член 4

Одделните изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **Даночен орган** е органот определен во Законот за Управата за јавни приходи (во натамошниот текст: Управа за јавни приходи);

2. **Јавни приходи** се финансиски средства што ги управува Управата за јавни приходи за финансирање на јавните расходи;

3. **Даноци** се давачки на даночниот обврзник кои мора да бидат платени без противуслуги, кои служат за општо државно добро и кои на сите даночни обврзници им се наметнати со закон;

4. **Споредни даночни давачки** особено се парични казни, даночни казни, камати и трошоци на присилна наплата на данок;

5. **Даночни закони или даночни прописи** се прописите со кои се уредуваат одделните видови даноци;

6. **Даночна постапка** е постапка за утврдување и наплата на јавните приходи;

7. **Даночна обврска** е секоја пропишана обврска за даночниот обврзник со овој или друг даночен закон, за дејствија во даночната постапка;

8. **Даночен долг** е износот на данок или на друг вид јавна давачка кој даночниот обврзник е должен да го плати на начин пропишан со закон;

9. **Даночен обврзник** е оној којшто:

1) должи данок;
2) гарантира за данок;
3) треба да плати или наплати данок за сметка на трето лице;

4) треба да поднесе даночна пријава и/или даночно објаснување;

5) мора да води книги или записи или

6) мора да исполнува други обврски коишто му се наложени со даночните закони;

10. **Даночен обврзник** не е оној којшто треба да дава информации, да приложува документи, да предаде процена или да дозволи пристап до имот и/или деловни простории во врска со даночна обврска на трето лице;

11. **Резидент** е лице на кое одговара едно од следниве обележја:

1) местото на живеење физичкото лице го има таму каде што има живеалиште коешто го користи или може да го користи;

2) престојувалиштето физичкото лице го има таму каде што престојува под околности од коишто може да се препознае дека не престојува само привремено на ова место. Како престојувалиште се смета местото каде што лицето престојува повеќе од шест месеца. Краткотрајни прекини немаат никакво значење;

3) местото на управување е таму каде што се наоѓа седиштето на управување на правното лице и

4) своето седиште правното лице го има на местото коешто е одредено со закон, статут, договор за друштво или слично;

12. **Нерезидент** е физичко или правно лице на кое не одговара ниту едно од обележјата од точката 11 на овој член;

13. **Припадници** на исто семејство на даночниот обврзник, во смисла на овој закон, се сметаат лицата само ако припаѓаат во еден од следниве меѓусебни односи:

1) брачниот другар;
2) роднини по права линија;
3) сватови по права линија;
4) браќа и сестри;
5) деца на браќата и сестрите;
6) сопружници на браќата и на сестрите и браќа и сестри на сопружниците;
7) браќа и сестри на родителите;
8) хранител и посвоител и
9) лицата во смисла на потточките 1, 2, 3, 6 и 8 од оваа точка и тогаш кога оваа врска повеќе не постои;

14. **Службено лице**, во смисла на овој закон, е:

1) службеник;
2) судија;
3) лице кое се наоѓа во друг јавно-правен работен однос и

4) лице кое за државна или друга служба или по нејзин налог исполнува задачи на јавната администрација;

15. **Даночни факти** се сите факти содржани во докази и во документи коишто се од значење за оданочувањето и

16. **Поимот “претпријатие”** го има истото значење како во Законот за трговските друштва, доколку поинаку не е уредено со други даночни закони.

Надлежност

Член 5

(1) За резидентен даночен обврзник надлежна е онаа организациона единица на Управата за јавни приходи на чие подрачје е резидентниот даночен обврзник во смисла на членот 4 точка 11 од овој закон.

(2) Кај нерезидентен даночен обврзник надлежна е онаа организациона единица на Управата за јавни приходи на чие подрачје се наоѓа неговата подружница во смисла на Законот за трговските друштва.

(3) Стварната и месната надлежност на Управата за јавни приходи се утврдуваат според Законот за Управата за јавни приходи.

Глава втора

НАЧЕЛА НА ДАНОЧНАТА ПОСТАПКА

Начело на законитост и слободно одлучување

Член 6

(1) Управата за јавни приходи е должна да ги утврдува сите факти кои се битни за донесување на законити одлуки, при што мора поеднакво да ги земе предвид фактите кои одат во прилог и на штета на даночниот обврзник.

(2) Доколку Управата за јавни приходи има законско право за слободно одлучување, тогаш ова слободно одлучување мора да биде во согласност со целта на ова право и да ги почитува законските граници на слободното одлучување.

Начело на временско важење на даночните прописи

Член 7

(1) Даночната обврска се утврдува врз основа на законите кои биле во сила во време на нејзиното настанување, освен, ако во согласност со закон, за одделни одредби кои се однесуваат на даночна обврска е пропишано да имаат повратно дејство.

(2) Дејствијата во даночната постапка се регулирани со прописите кои се на сила во времето кога се преземаат.

Увид во актите

Член 8

На барање на даночниот обврзник му се овозможува увид во неговите даночни акти со соодветна примена на членот 9 од овој закон.

Даночна тајна

Член 9

(1) Службените лица се должни како даночна тајна да ги чуваат:

1) сите документи, информации, податоци или други факти за даночниот обврзник до кои дошле во даночна, прекршочна или судска постапка;

2) податоци за пронајдоци или патенти, како и сите други податоци за технолошките постапки кои ги применува даночниот обврзник и

3) сите деловни тајни за трето лице со коишто е запознаено службеното лице.

(2) Обврската на чување на даночна тајна се однесува на службени лица и во случај кога им престанал работниот однос и/или својството во кое дошле до сознание за документите, фактите и/или податоците од ставот (1) на овој член.

(3) Обврската на чување на даночна тајна не е повредена, ако:

1) документ, факт и/или податок се изнесе во текот на даночна, прекршочна или судска постапка;

2) се работи за објавување на ДДВ даночен идентификационен број на даночниот обврзник;

3) документ, факт и/или податок се користи во постапка на откривање на кривично дело или прекршок;

4) на даночниот гарант му се овозможи увид во податоците за даночниот обврзник кои се потребни за исполнување на неговата обврска како даночен гарант;

5) одреден документ, факт и/или податок се изнесе со писмена согласност на даночниот обврзник и

6) со закон е исклучена.

Начело на утврдување на фактичка состојба

Член 10

Даночните факти се утврдуваат согласно со даночните закони и нивната економска суштина.

Припишување на економски добра

Член 11

(1) Економските добра му се припишуваат на правниот сопственик.

(2) Доколку економско добро им припаѓа на повеќе правни сопственици, истото им се припишува на сопствениците како удел.

Привидни зделки

Член 12

Ако со привидна правна работа се прикрива некоја друга правна работа, во тој случај, за утврдување на даночната обврска основата ја чини прикриената правна работа.

Противправно дејствување

Член 13

Кога се остварени приходи, односно е стекнат имот на начин спротивен на прописите (без правна основа), даночната обврска се регулира во согласност со законот кој го уредува соодветниот вид на данок.

Неважечка правна зделка

Член 14

Ако некое правно дејство е неважечко или стане неважечко, тогаш истото не е од важност за оданочувањето се додека даночните обврзници поеднакво го застапуваат и одржуваат економскиот резултат на ваквото правно дејство, освен ако поинаку е уредено со даночните закони.

Злоупотреба на правните договорни можности

Член 15

(1) Со злоупотреба на правните договорни можности не може да се одбегне даночниот закон.

(2) Доколку постои злоупотреба, даночната обврска се регулира на истиот начин како што се регулира при правен договор кој одговара на економските дејствија.

Глава трета

ДАНОЧНА ПОСТАПКА

Поим и содржина на даночно-правен однос

Член 16

Даночно-правен однос е однос кој во даночната постапка ги опфаќа правата и обврските на Управата за јавни приходи од една страна и на даночниот обврзник

од друга страна, при што особено се уредува исполнувањето на даночните обврски од страна на даночниот обврзник, како и правото на Управата за јавни приходи да бара исполнување на овие обврски.

Управата за јавни приходи во даночната постапка

Член 17

(1) Управата за јавни приходи ги врши работите кои се однесуваат на водење на првостепена даночна постапка, водење регистар на даночни обврзници и даночни акти и на евиденција, откривање на даночни казниви дела и на нивни извршители, водење на првостепена прекршочна постапка, како и други работи одредени со овој закон.

(2) Управата за јавни приходи самостојно ги извршува работите од ставот (1) на овој член на територијата на Република Македонија и се организира така што да обезбеди функционално единство во спроведување на даночните прописи.

(3) Кои дејствија ќе се преземаат во постапката и во кој обем одредува Управата за јавни приходи согласно со закон.

(4) Управата за јавни приходи го повикува даночниот обврзник на поднесување даночни пријави и на навремено плаќање на своите даночни долгови во согласност со важечките закони.

(5) Управата за јавни приходи е должна да го поучи даночниот обврзник во даночната постапка на неговите права и обврски.

Даночен должник

Член 18

(1) Даночен должник е лице кое треба да исполни одредена обврска за плаќање од даночната постапка во смисла на членот 16 од овој закон.

(2) Друг даночен должник е:

1) даночен гарант кој одговара за плаќање на даночен долг на даночниот обврзник во случај кога даночниот обврзник тој долг не го плати во рокот на пристигнување;

2) даночниот обврзник во смисла на членот 4 точка 9 потточка 3 од овој закон и

3) други лица кои треба да исполнат некоја обврска за плаќање од даночната постапка во смисла на членот 16 од овој закон.

Општи одредби за застапување

Член 19

Даночниот обврзник може да учествува во даночната постапка преку полномошник со приложување на соодветно полномошно до Управата за јавни приходи или преку својот законски застапник.

Застапник

Член 20

(1) Застапник со полномошно на даночниот обврзник е лице кое го застапува даночниот обврзник во рамките на добиеното овластување (полномошно) и во име и за сметка на даночниот обврзник презема дејствија во даночната постапка.

(2) Нерезидентен даночен обврзник е должен да одреди полномошник во почетокот на настанување на даночната обврска.

(3) Ако нерезидентот остварува приходи кои се одаочнуваат по одбивка, за кое не е задолжително поднесување даночна пријава, не постои обврска за одредување полномошник.

Законски застапник, ортак и привремен старател на оставина

Член 21

(1) Законскиот застапник на лице и работодапител на здружени лица заради остварување приходи и имот без својство на правно лице (ортаклук) и старател на наследник, ги исполнува даночните обврски на лицето кое го застапува.

(2) Ако здружените лица немаат работодапител или наследникот нема старател, обврските од ставот (1) на овој член, паѓаат на товар на здружените лица заеднички или на самиот наследник.

Глава четврта

ДАНОЧЕН ДОЛГ

Обврска за исполнување на даночен долг

Член 22

(1) Обврската за исполнување на даночен долг представува должност на даночниот обврзник да го плати утврдениот данок под услови пропишани со овој закон или друг даночен закон.

(2) Одредбата за плаќање на даночниот долг од ставот (1) на овој член, се применува и на обврската за плаќање на споредни даночни давачки, доколку со овој закон поинаку не е пропишано.

Престанок на даночен долг

Член 23

Даночен долг престанува со:

- 1) плаќање на даночен износ;
- 2) пребивање на даночни побарувања и даночни долгови на ист даночен обврзник;
- 3) присилна наплата на даночен долг и
- 4) застарување на даночен долг.

Плаќање на даночен долг

Член 24

(1) Со плаќање на даночен износ којшто се должи се исполнува даночниот долг.

(2) Плаќање, во смисла на ставот (1) од овој член, може да биде плаќање во готово или на друг начин на сметка и плаќање од страна на трети лица.

Исполнување на даночен долг со пребивање

Член 25

(1) Исполнување на даночен долг со пребивање се врши во случај кога даночното побарување на даночниот обврзник е поголемо од даночниот долг и износот на повеќе платениот данок се користи за намирување на даночен долг по ист основ кој пристигнува подоцна или по барање на даночниот обврзник се врши поврат или се намируваат пристигнати долгови по друг основ.

(2) По барањето на даночниот обврзник од ставот (1) на овој член се донесува даночен управен акт.

Исполнување на даночен долг во случај на ликвидација или стечај

Член 26

(1) Даночен долг на правно лице во ликвидација го исполнува ликвидациониот управник од средствата на правното лице, вклучувајќи ги и приходите од продажбата на имотот.

(2) Даночен долг на деловна единица на правно лице во ликвидација непосредно го исполнува правното лице чиј дел е таа единица, а ако во ликвидација е и правното лице, даночниот долг го исполнува ликвидациониот управник.

(3) Исполнувањето на даночен долг во случај на стечај се врши согласно со Законот за стечај.

Исполнување на даночен долг во случај на смрт на физичко лице

Член 27

(1) Даночен долг на умрено лице го исполнуваат наследниците во рамките на вредноста на наследениот имот и во сразмер со делот на поединечниот наследник во моментот на прифаќање на наследството.

(2) Ако оставителот нема наследник или ако ниеден од наследниците не се прифати за наследник, даночниот долг на оставителот привремено се отпишува.

Враќање на наплатен данок

Член 28

Доколку даночниот обврзник има основано право на враќање на повеќе или погрешно наплатен данок, Управата за јавни приходи има обврска решението за враќање да го донесе во најкус можен рок.

Глава петта

ГАРАНЦИЈА И ОСПОРУВАЊЕ

Гаранција на застапникот

Член 29

Лицата од членот 21 став (1) на овој закон, гарантираат за даночни долгови во врска со лицето кое го застапуваат, кога со умисла или од небрежност, воопшто не ги исполниле или ненавремено ги исполниле должностите што им се доверени.

Гаранција на застапуваниот

Член 30

Кога лицата од членот 21 став (1) на овој закон, при вршењето на должностите коишто им се доверени, вршат прикривање на данок или земаат учество во тоа прикривање и со тоа ќе станат даночни должници или гаранти, тогаш лицето кое е застапувано одговара за даночните долгови кои настанале, доколку истото не е даночен должник.

Гаранција на правниот наследник

Член 31

(1) Доколку претпријатие или дел од претпријатие се пренесе на трето лице, тогаш третото лице гарантира за даночните долгови на пренесеното претпријатие или делот од претпријатието.

(2) Гаранцијата се ограничува на даночни долгови кои настанале од почетокот на последната календарска година пред пренесувањето.

(3) Гаранцијата се ограничува на големината на преземениот имот.

Гаранција при ликвидација

Член 32

Ако правното лице во ликвидација нема доволно парични средства да го исполни даночниот долг во целост, вклучувајќи ги и приходите од продажбата на имотот, преостанатиот даночен долг ќе го платат основачите, управителот или членовите на управата ако, во согласност со законот, статутот или актот за основање на правното лице, се солидарно или според удел одговорни за обврските на правното лице. Во случај на одговорноста според удел, гаранцијата се ограничува на соодветниот удел.

Гаранција при промена на статусот

Член 33

(1) Даночниот долг на правно лице кое престанува да постои заради статусни промени го исполнува правниот следбеник, без оглед на тоа дали пред завршување на постапката на статусната промена знаел дека правниот претходник не го исполнил, делумно или во целост, својот даночен долг. Ова важи и за споредните даночни давачки.

(2) Рокот за исполнување на даночниот долг на правното лице кое престанува со статусни промени важи и кога исполнувањето на тој долг преминало на правниот следбеник.

(3) Правен следбеник на кој преминал даночниот долг од едно или повеќе правни лица кои престанале да постојат заради статусна промена е:

1) во случај на спојување - правното лице кое настанало со спојување на две или повеќе правни лица, даночни обврзници;

2) во случај на припојување - правното лице на кое едно или повеќе правни лица, даночни обврзници се припоиле и

3) во случај на поделба - правните лица кои настанале со поделба на даночниот обврзник.

(4) Ако постојат повеќе правни следбеници, сите се неограничено солидарно одговорни за даночниот долг на правниот претходник.

(5) Промената на организационата или на сопственничката форма на правното лице не влијае на исполнувањето на даночниот долг.

Гаранција при одбивка

Член 34

Лица кои се одговорни за пресметувањето и за плаќањето на данок по одбивка, во смисла на Законот за персонален данок од доход, гарантираат за пресметувањето и за плаќањето на овој данок.

Оспорување

Член 35

(1) Целосно или делумно бесплатни правни зделки на даночен должник во корист на блиско лице во текот на последните пет години пред настанување на даночниот долг можат да бидат оспорени од Управата за јавни приходи, доколку правната зделка е направена на штета на Управата за јавни приходи. Штета има, доколку оној кој имал корист во време на правната зделка имал сознанија за постоење на закана за неспособност за плаќање. Лицето кое остварило корист гарантира со постоечкиот пренесен имот за даночниот долг на давателот.

(2) На даночниот обврзник лице му е блиско кога:

1) лицето има удел во даночниот обврзник или обратно;

2) лицето може да влијае на даночниот обврзник или обратно;

3) трето лице има удел или влијание во/на даночниот обврзник;

4) лицето или даночниот обврзник можат да имаат влијание еден врз друг надвор од деловните контакти или

5) лицето или даночниот обврзник има сопствен интерес во остварувањето на приходи на другиот.

Глава шеста

ИДЕНТИФИКАЦИЈА И РЕГИСТРАЦИЈА НА ДАНОЧНИТЕ ОБВРЗНИЦИ

Даночен идентификационен број (Единствен даночен број)

Член 36

(1) Со цел за идентификација на даночниот обврзник во даночната постапка, исклучиво Управата за јавни приходи му доделува единствен даночен број (во натамошниот текст: ЕДБ).

(2) ЕДБ е единствениот идентификационен број на даночниот обврзник за сите видови јавни приходи и се задржува се до престанок на статусот на даночен обврзник.

(3) ЕДБ се користи во целата даночната постапка и мора задолжително да се внесе во сите писмени дописи и документи.

Општи одредби за регистрација

Член 37

(1) Регистрацијата на даночен обврзник се врши во Управата за јавни приходи.

(2) Постапката, начинот и роковите за доделување на ЕДБ, содржината и начинот на водење на единствениот регистар на даночни обврзници, содржината и формата на пријавата за регистрација, како и постапката за бришење од регистрацијата, ги пропишува министерот за финансии.

Место и време на регистрација

Член 38

(1) За резидентни правни лица, државни органи и организации и органи на единиците на локалната самоуправа надлежна за регистрација е организационата единица на Управата за јавни приходи според местото на нивното седиште.

(2) За постојана деловна единица на нерезидентно правно лице надлежна за регистрација е организационата единица на Управата за јавни приходи според местото на седиштето на вршење на дејноста.

(3) За резидентни физички лица надлежна за регистрација е организационата единица на Управата за јавни приходи според местото на нивното живеалиште.

(4) За нерезидентни физички лица надлежна за регистрација е организационата единица на Управата за јавни приходи според местото на седиштето на нивната дејност.

(5) Лицата од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член поднесуваат пријава за регистрација од денот на започнување на дејноста.

(6) По извршената регистрација, Управата за јавни приходи го известува даночниот обврзник за извршената регистрација.

(7) Ако даночниот обврзник не поднесе пријава за регистрација, Управата за јавни приходи по службена должност ќе му додели ЕДБ, врз основа на расположливите податоци и фактичките околности.

ДЕЛ ВТОРИ

Глава прва

ОПШТО ЗА ДАНОЧНАТА ПОСТАПКА

Право на информирање

Член 39

Даночниот обврзник, во согласност со овој закон, има право да добива информирации за својата даночна обврска, како и да добие писмена информирација, доколку ја побара.

Службен јазик

Член 40

(1) Службениот јазик кој се користи во даночната постапка е регулиран согласно со членовите 19 и 61 од Законот за општата управна постапка.

(2) Ако даночниот обврзник пред Управата за јавни приходи предаде исправа на странски јазик и писмо, Управата за јавни приходи може да побара даночниот обврзник да достави заверен превод на исправата на

службениот јазик наведен во ставот (1) на овој член. Ако даночниот обврзник не достави заверен превод на исправата, Управата за јавни приходи може да ја преведе исправата на трошок на даночниот обврзник или документот да не го прифати како доказ.

Поведување на даночна постапка

Член 41

(1) Даночната постапка ја пведува Управата за јавни приходи по службена должност или по барање на даночниот обврзник.

(2) Даночната постапка е поведена кога Управата за јавни приходи ќе изврши дејствие со цел за водење на даночна постапка против даночен обврзник.

(3) Доколку, согласно со закон, за пведување на постапка е потребно барање од лице, постапката може да се поведе само ако такво барање е поднесено.

Даночен акт и даночен управен акт

Член 42

(1) Даночни акти се дејствија на Управата за јавни приходи коишто се преземаат во рамките на даночната постапка против даночен обврзник.

(2) Даночни управни акти се дејствија на Управата за јавни приходи кои ги презема против даночен обврзник, кои предизвикуваат непосредно правно дејство кон даночниот обврзник и кај него предизвикуваат одредено дејствие или трпење.

Форма и содржина на даночни акти и даночни управни акти

Член 43

(1) Даночен управен акт се донесува во писмена, електронска, усна или друга форма. Даночен управен акт кој не е донесен во писмена форма, треба неопходно да се потврди писмено, доколку за тоа има оправдан интерес и даночниот обврзник тоа го бара.

(2) Даночни акти се донесуваат во писмена форма кога тоа е пропишано со овој закон или на барање на даночниот обврзник.

(3) Даночниот управен акт мора особено да содржи:

1) назив на организационата единица на Управата за јавни приходи, број и дата на даночниот управен акт;

2) единствен даночен број на даночниот обврзник;

3) име и/или назив на даночниот обврзник против кој се води даночниот управен акт;

4) правни и фактички образложенија на даночниот управен акт;

5) отпечатено име и презиме на овластеното лице и негов потпис и

6) печат на Управата за јавни приходи.

(4) Употребата на факс мил не е дозволена.

(5) Кај даночен управен акт, кој е составен како формулар или електронски, може да нема име и печат и може да се користи електронски потпис.

(6) Даночниот управен акт со кој се наложува некое вршење, трпење или оставање на дејствие мора да содржи укажување на последиците од непостапувањето.

(7) Даночниот управен акт мора да содржи упатство за тоа кој правен лек е допуштен и во кој временски рок и кај кој треба да се поднесе.

Доставување на даночен управен акт

Член 44

(1) Даночен управен акт во писмена форма се доставува по пошта. Адресирањето се врши на адресата на даночниот обврзник внесена во пријавата за регистрација или во последната даночна пријава.

(2) Даночен управен акт се смета за доставен до даночниот обврзник:

1) при пратка во земјата - третиот ден по предавање во пошта и

2) при пратка во странство - еден месец по предавање во пошта.

(3) Даночниот управен акт може да се достави и со врачување од страна на лице ангажирано од Управата за јавни приходи до:

1) даночниот обврзник или неговиот законски застапник;

2) ополномоштен застапник од страна на даночниот обврзник и

3) полнолетен член од семејството, доколку се работи за физичко лице.

(4) Доставувањето, во смисла на овој закон, се смета дека е уредно и кога лицата од ставот (3) на овој член, одбијат да го примат или потпишат даночниот управен акт, а лицето кое го вршело доставувањето за тоа состави службена белешка.

(5) Ако доставувањето не можело да биде извршено на начинот од ставовите (1) (2) и (3) на овој член, ќе се смета за извршено кога даночниот управен акт ќе се испрати по електронски пат преку е-маил адресата на даночниот обврзник внесена во пријавата за регистрација или во последната даночна пријава.

(6) Даночен управен акт може да биде објавен јавно, доколку тоа е предвидено со закон.

Деловни книги и евиденции

Обврски за водење на деловни книги и евиденции

Член 45

(1) Даночниот обврзник мора да води деловни книги и евиденции заради оданочување, доколку тие се регулирани со посебните даночни закони. Обврските за водење на деловни книги и евиденции на коишто подлежи даночниот обврзник според други закони, треба да ги исполни и за оданочувањето.

(2) Деловни книги и евиденции во смисла на ставот (1) од овој член, особено се:

1) трговски книги, сметководствени документи, записи и пописи, годишна сметка и финансиски извештаи, белешки за применети сметководствени политики и други документи во врска со организацијата;

2) деловни писма и кореспонденции;

3) сметки за книжење и/или

4) други документи, доколку истите имаат значење за оданочување.

(3) Годишната сметка за изминатата деловна година се доставува до Управата за јавни приходи до крајот на месец февруари наредната година.

Општи начела за водење на сметководство и евиденции

Член 46

Сметководството и евиденциите мора да се водат во согласност со прописите од областа на сметководството и на начин за да може и стручно трето лице во соодветен рок да стекне преглед над работењето на даночниот обврзник и деловните дејствија за нивното настанување, развој и завршување.

Книжења и други евидентирања

Член 47

(1) Книжењата и другите евидентирања, и во електронска форма, треба да се извршат целосно, точно, навремено, веродостојно и уредно. Готовинскиот промет мора да се бележи континуирано - по редослед на неговото настанување, секојдневно.

(2) Книжењето и друго евидентирање, и во електронска форма, не смее да се менува на начин што првобитната содржина повеќе не може да се утврди. Не смее да се вршат измени од такво значење да е неизвесно дали тие се спроведени претходно или дополнително.

(3) Деловните книги и другите евиденции, дури и ако за нивното водење не постои законска обврска, мора во секое време да се достапни во земјата.

(4) Деловните книги и другите евиденции мора да се приложат на службениот јазик.

(5) Управата за јавни приходи може да дозволи исклучоци од ставот (4) на овој член кога деловните книги и евиденциите се на јазик кој службеното лице го владее.

(6) Доколку книжењата и другите евиденции се обработени со систем за обработка на податоци, тогаш Управата за јавни приходи има право да добие увид во меморираните податоци и да го користи системот за обработка на податоци за испитување на истите. Управата за јавни приходи може да побара податоците да бидат обработени според нејзино побарување или меморираните податоци да и бидат доставени на машински носач на податоци. Трошоците за тоа се на товар на даночниот обврзник.

Рок на чување на деловни книги и евиденции

Член 48

(1) Деловните книги и евиденции од членот 45 став (2) точки 1, 2 и 3 на овој закон, мора уредно да се чуваат во рок од десет години. Другите документи од членот 45 став (2) точка 4 на овој закон, како и за дневниот готовински промет од членот 47 став (1) на овој закон, мора да се чуваат во рок од пет години.

(2) Рокот за чување почнува да тече со крајот на календарската година во која:

1) е направено последното запишување;

2) е составен пописот, даночниот биланс или годишната сметка;

3) е примено или испратено деловно писмо или кореспонденција;

4) настанала потврда за книжење;

5) настанал секаков вид на бележење или книжење и

6) настанале други документи.

Пријава на факти битни за оданочување

Член 49

(1) Даночниот обврзник мора да ги пријави сите факти битни за оданочувањето, особено: основањето, преместувањето и престанокот на трговското друштво или деловната единица или почетокот на вршење на стопанска дејност, промена на престојувалиште, како и други факти чие пријавување е законски пропишано.

(2) Покрај фактите од ставот (1) на овој член, даночните обврзници мора да ги пријават и:

1) основањето или купувањето на претпријатија или деловни потфати во странство;

2) учеството во странски персонални друштва или нивното откажување или промена и

3) здобивањето со учества во капитални друштва во странство, како и промени во нивниот процент на учество.

(3) Пријавата според ставовите (1) и (2) на овој член, мора во писмена форма да се достави до Управата за јавни приходи во рок од еден месец од денот на настанувањето на околностите кои мора да се пријават.

Учество на даночните обврзници во утврдување на фактичката состојба

Член 50

(1) Даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба, така што своето учество го исполнува особено со изнесување на целосни и вистинити факти битни за оданочување и за тие свои тврдења треба да поднесе докази.

(2) Доколку фактичката состојба која се однесува на активности во странство треба да се оцени во однос на оданочувањето, во тој случај даночниот обврзник во целост мора да ја разјасни фактичката состојба. При тоа, мора да ги прибави потребните докази и да ги користи сите правни и фактички можности. Даночниот обврзник мора да ја осигура можноста за појаснување на фактичката состојба и за прибавување на докази веќе во креирањето на своите односи со странство.

(3) Кај фактички состојби кои се однесуваат на постапки поврзани со странство, даночниот обврзник мора да поднесе посебни документи за начинот и за содржината на неговите деловни контакти со личностите кои му се блиски.

(4) Содржината и формата на документите од ставот (3) на овој член, поблиску ги пропишува министерот за финансии.

(5) Управата за јавни приходи го задржува правото, по службена должност, да ја утврди фактичката состојба.

Постапување со сметки, вредности и сефови

Член 51

Субјектот кој води сметка, чува или како залог зема вредности или отстапува сефови, мора да ги утврди податоците на лицето и на полномошникот за располагање и тоа да го забележи во соодветна форма и на барање на Управата за јавни приходи истите да ги достави.

Глава втора

ДАНОЧНА ПРИЈАВА

Поим на даночна пријава

Член 52

(1) Даночна пријава претставува запис на даночниот обврзник за остварените приходи, извршените расходи, добивката, имотот, прометот на добра и услуги или други трансакции од значање за утврдување на данок.

(2) Даночниот обврзник мора да поднесе даночна пријава до Управата за јавни приходи.

(3) Повик за поднесување на даночна пријава може да се упати по пат на јавно соопштение.

(4) Даночна пријава мора да поднесе и лице кое за тоа ќе биде повикано од Управата за јавни приходи.

Форма, содржина и начин на поднесување на даночна пријава

Член 53

(1) Даночната пријава се поднесува на образец чија форма и содржина ја пропишува министерот за финансии.

(2) Даночниот обврзник во даночната пријава сам го пресметува данокот, ако е така пропишано со овој или друг закон.

(3) Податоците во даночната пријава мора да бидат точни, вистинити и потполни.

(4) Кон даночната пријава мора да се приложи документација којашто е пропишана со посебните даночни закони.

(5) Лицето кое располага со документацијата од ставот (4) на овој член, мора да ја даде на даночниот обврзник на негово барање.

(6) Даночната пријава може да содржи и прашања потребни за дополнување на основата за оданочување и за статистички цели.

(7) Доколку поинаку не е пропишано со даночен закон, даночниот обврзник мора лично да ја потпише даночната пријава. Потпис на полномошник е дозволен

само ако даночниот обврзник е спречен лично да ја потпише даночната пријава заради телесна или душевна болест или заради подолго отсуство.

(8) Ако даночната пријава или нејзин дел ја изготвил даночен советник, тогаш тој мора јасно да го наведе во даночната пријава, со впишување на своето име адреса и даночен број.

(9) Даночната пријава мора да се поднесе непосредно кај надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи или по пошта.

(10) Одредени даночни пријави можат да се поднесат и по пат на пренос на податоци во електронска форма.

(11) Видот на даночна пријава која во потполност или делумно може да се поднесе по пат на пренос на податоци во електронска форма ја пропишува министерот за финансии, како и постапката на пренос.

Поднесување на даночна пријава

Член 54

Даночната пријава се поднесува во рокот пропишан со даночниот закон. Таа треба да се поднесе до надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи, освен ако со даночниот закон поинаку не е уредено.

Паричен додаток за задоцнето поднесување на даночна пријава

Член 55

(1) Против лицето кое не ги исполнува своите обврски за поднесување на даночна пријава во соодветниот рок може да се утврди паричен додаток заради доцнење.

(2) Паричниот додаток заради доцнење не смее да надминува 10% од висината на законски утврдениот данок.

(3) Паричниот додаток заради доцнење треба посебно да биде утврден и се наплатува заедно со данокот.

Исправка на даночна пријава

Член 56

(1) Доколку даночниот обврзник пред истекот на рокот за застарување утврди дека даночната пријава која ја доставил до Управата за јавни приходи е невистинита, погрешна или нецелосна и заради тоа може да дојде или дошло до намалување на данокот, во тој случај мора да поднесе коригирана даночна пријава.

(2) Доколку даночниот обврзник пред истекот на рокот за застарување утврди, дека даночната пријава која ја доставил до Управата за јавни приходи е невистинита, погрешна или нецелосна и заради тоа може да дојде или дошло до зголемување на данокот, во тој случај може да поднесе исправка на пријавата според посебните даночни закони или да примени постапка за правни лекови од членовите 158 до 167 на овој закон.

(3) Обврската од ставот (1) на овој член, важи и за правниот наследник.

Глава трета

УТВРДУВАЊЕ НА ФАКТИ

Изведување и оценка на докази

Член 57

Управата за јавни приходи ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување, а особено:

1) собирање информации од даночниот обврзник и од други лица;

- 2) одредување вештаци;
- 3) прибавување на исправи и списи и
- 4) излегување на увид.

Повикување во службени простории

Член 58

Управата за јавни приходи може да го повика даночниот обврзник во своите службени простории за појаснување на содржината на даночната пријава.

Дополнителни информации

Член 59

(1) Управата за јавни приходи може да користи дополнителни информации.

(2) Дополнителни информации од ставот (1) на овој член, се информациите за факти утврдени во даночната постапка на трети лица, а кои би можеле да бидат значајни за други даночни постапки.

(3) Во водењето на даночната постапка, Управата за јавни приходи може од даночниот обврзник да ги бара сите информации за неговото работење во земјата и во странство, за неговите активности и за изворите на средства за купување на деловен и личен имот.

Давање на информации

Член 60

(1) Даночниот обврзник и други лица мораат, на барање на Управата за јавни приходи и во рок кој таа ќе го определи, да и ги дадат сите информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување.

(2) Во барањето за давање информации мора да се наведе на кого и за што се однесуваат. На барање на лицето кое е должно да даде информација, барањето мора да се поднесе во писмена форма.

(3) Од други лица, освен од даночниот обврзник, треба да се побара информација или поднесување на документи, дури тогаш кога фактичката состојба од страна на даночниот обврзник не води кон целта или не ветува успех.

(4) Доколку барањето на информација или приложувањето на документи се упати на трети лица, во него треба да се наведе дека тоа ќе биде потребно за оданочување на други лица.

(5) Лицето именувано за давање информација е должно да дава веродостојни и потполни информации и истите да ги дава со целосна одговорност. Оваа обврска се однесува и за приложување на документи.

(6) Потребните информации можат да бидат дадени во писмена форма, електронски, усно на записник или телефонски. Управата за јавни приходи може да побара информациите да бидат дадени и во писмена форма, доколку ова е од значење во постапката.

(7) Управата за јавни приходи може да го повика лицето кое е должно да даде информација, тоа да го стори усно во нејзините службени простории. Ова особено се однесува на случаите кога бараната информација во писмена форма според ставот (6) на овој член не била дадена, или бараната информација во писмена форма не ја разјаснила фактичката состојба.

(8) За информацијата дадена усно во службените простории на Управата за јавни приходи мора да се состави записник. Записникот ги содржи имињата на присутните лица, местото, денот и битната содржина на информацијата, а се потпишува од лицето кое ја составува информацијата и лицето кое ја дава информацијата. На барање од лицето кое дало усна информација мора да му се даде препис од записникот.

Стручно лице

Член 61

(1) Управата за јавни приходи одлучува за ангажирање на стручно лице. Ако не постои опасност од одлагање, Управата за јавни приходи треба да го извести даночниот обврзник за лицето кое мисли да го именува за стручно лице.

(2) Даночниот обврзник може да бара изземање на стручното лице ако:

1) постојат оправдани сомневања за неговата непристрасност;

2) заради неговото стручно мислење може да дојде до повреда на деловна тајна на даночниот обврзник и

3) настане штета за деловното работење на даночниот обврзник.

(3) Барањето од ставот (2) на овој член, мора да е образложено и се поднесува до Управата за јавни приходи во рок од две седмици од денот на приемот на известувањето за именување на стручното лице. За изземање на стручното лице одлучува Управата за јавни приходи.

(4) Доколку Управата за јавни приходи од стручното лице побара вештачење, тогаш тоа се составува во писмена форма. Во овој случај стручното лице може да биде повикано на усно разјаснување на неговото вештачење.

(5) Наодот на стручното лице мора да се приложи кон даночните акти.

Презентирање на исправи

Член 62

(1) Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник и од други лица да ги стават на увид деловните книги, евиденцијата, деловната документација и други исправи заради проверка. Притоа, треба да се одреди дали побараните документи се битни за оданочување на лицето кое е повикано да ги стави на увид или за оданочувањето на трети лица.

(2) Управата за јавни приходи може да побара исправите од ставот (1) на овој член, да бидат ставени на увид во нејзините службени простории или увидот да се изврши кај лицето кое е должно да ги стави на увид.

Увид

Член 63

(1) Управата за јавни приходи врши непосреден увид кога е потребно за утврдување или разјаснување на фактите битни за оданочување.

(2) Даночниот обврзник или трето лице назначено од негова страна мора да присуствува на увидот.

(3) Увидот може да се врши со учество на стручно лице.

(4) За наодот по завршениот увид мора да се состави записник и да се приложи кон даночните акти.

Влез на земјиште и во простории

Член 64

(1) Сопственикот или корисникот на предмети, простории или земјиште е должен во тек на вообичаеното негово работно време да дозволи да се изврши увидот, доколку тоа е потребно за даночната постапка.

(2) Лицето од ставот (1) на овој член мора однапред во соодветен рок да биде известено за увидот.

Доказна сила на сметководството

Член 65

Оданочувањето се темели на податоци од сметководството и од евиденциите на даночниот обврзник кои се водат во согласност со одредбите од членовите 45, 46 и 47 на овој закон, освен во случај кога упатуваат на нивна неточност.

Заложно доверителство (фидуцијарно право)**Член 66**

Лицето кое тврди дека правата кои гласат на негово име или предметите кои се наоѓаат во негово владение ги поседува или ги држи само како застапник на друго лице-заложено доверител, мора на барање на Управата за јавни приходи во даночната постапка да докаже кое лице е сопственик на тие права, односно на тие предмети или во спротивно ќе се смета дека тие се негова сопственост.

Именување на доверители и примачи**Член 67**

(1) Долговите и другите товари, деловните трошоци, трошоците за реклама и другите трошоци, нема да бидат земани предвид за даночни цели, доколку даночниот обврзник не го исполни барањето на Управата за јавни приходи да ги именува доверителите и примачите.

(2) Доверителот или примачот според ставот (1) на овој член, се смета за именуван кога неговото име и неговата адреса се наведени така што надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи ќе може без тешкотии и во разумен временски рок да го утврди неговото постоење.

(3) Во случаите од членот 50 став (2) на овој закон, даночниот обврзник мора точно да ги именува доверителите и примачите, како и да достави доказ за нив.

(4) Управата за јавни приходи го задржува правото да ја утврди фактичката состојба во случаи битни за оданочувањето.

Изјава под заклетва**Член 68**

(1) Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник или од трети лица да ја потврдат точноста на својата изјава со заклетва. Изјава под заклетва треба да биде побарана само кога не постојат други можности за разјаснување на факти и кога не постојат значајни сомневања во веродостојноста на исканот.

(2) Изјавата под заклетва се дава пред раководителот на организационата единица на Управата за јавни приходи.

(3) Изјавите кои ќе бидат предмет на заклетва, треба писмено да бидат доставени до лицата наведени во ставот (1) на овој член и тоа најдоцна една седмица пред давањето на заклетвата.

(4) Пред давањето на изјавата под заклетва, лицата од ставот (1) на овој член мора да бидат информирани за значењето на изјавата под заклетва и за нејзините последици.

(5) За изјавата дадена под заклетва Управата за јавни приходи составува записник. Записникот мора да содржи: место, дата, име и потпис на присутните лица и содржина на изјавата. По барање на лицето кое ја дало изјавата под заклетва, мора да му биде дадена копија од записникот.

Право на одбивање на давање информации**Член 69**

(1) Информација за факти битни за оданочување на даночниот обврзник можат да одбијат:

- 1) припадници на даночниот обврзник;
- 2) свештени лица, адвокати, нотари, даночни советници, ревизори, лекари, медицински персонал, коишто во ова својство се здобиле со информација и
- 3) лица кои уживаат имунитет по сила на законот.

(2) Правото на одбивање да дадат информации се однесува и за помошниците и лицата кои се наоѓаат на обука за таа професија кај лицата од ставот (1) точка 2

на овој член. За правото на одбивање на давање информации на овие лица одлучуваат лицата наведени во ставот (1) точка 2 на овој член.

Право на одбивање на давање информации во случај на опасност за самооткривање**Член 70**

(1) Лицата, со исклучок на даночниот обврзник, кои се должни да даваат информации во смисла на членот 60 од овој закон, не треба да дадат информација со којашто самите или нивните припадници од членот 4 точка 13 на овој закон би ги изложиле на кривично гонење.

(2) Управата за јавни приходи треба да ги поучи лицата од ставот (1) на овој член, за нивното право за одбивање на давање информации. Во записникот мора да се наведе дека лицата се запознати со ова право.

Право на одбивање на давање стручно мислење и документи**Член 71**

(1) Случаите и условите под кои не мора да се даде информација утврдени во членот 69 од овој закон, се однесуваат и на правото на одбивање на давање стручно мислење и давање на увид на документи.

(2) Лицето кое во името на даночниот обврзник ги чува документите, деловните книги, евиденцијата, како и други предмети, мора да ги стави на увид, доколку даночниот обврзник би бил должен сам да ги чува.

Трошоци на лицата кои се обврзани да дадат податоци**Член 72**

Трошоците кои настанале со давање на податоци, се на товар на лицата должни да дадат податоци.

Рокови и термини**Член 73**

За пресметување на рокови и одредување на термини важат одредбите на Законот за општата управна постапка, ако со овој закон поинаку не е уредено.

Продолжување на роковите**Член 74**

(1) Рокот за поднесување на даночна пријава може да се продолжи. Барањето за продолжување на рокот за поднесување на даночна пријава мора да биде поднесено писмено кај надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи. Тоа мора да биде образложено.

(2) Управата за јавни приходи може продолжувањето на рокот за поднесување на даночна пријава да го врзе за нов рок, како и да го направи зависно од други услови.

(3) Доколку барањето за продолжување на рокот за поднесување на даночна пријава биде одбиено, даночната пријава мора да се поднесе во рок од 14 дена од денот на доставувањето на заклучокот за одбивање.

Враќање во поранешна состојба**Член 75**

(1) Доколку даночниот обврзник, не по своја вина, бил спречен да запази законски рок или рок што го определила Управата за јавни приходи тогаш, по негово барање, треба да му се дозволи враќање во поранешна состојба. Вината на застапникот оди на товар на даночниот обврзник.

(2) Барањето треба да се поднесе во рок од еден месец од денот на престанувањето на причината за пропуштање или од денот од кој даночниот обврзник дознал за причината за пропуштање.

(3) Во барањето треба јасно да бидат образложени и веродостојни причините за пропуштање на рокот.

(4) По истекот на една година од крајот на пропуштениот рок, не може да биде поднесено барање за враќање во поранешна состојба, освен во случај на виша сила.

(5) Пропуштеното дејство треба да биде спроведено за време на рокот за поднесување на барање за враќање во поранешна состојба.

(6) За барањето за враќање во поранешна состојба одлучува Управата за јавни приходи.

Процена на даночната основа

Член 76

(1) Доколку Управата за јавни приходи не може да ја утврди даночната основа врз основа на деловните книги и евиденцијата, врши процена.

(2) Управата за јавни приходи врши процена, особено кога:

- 1) книгите и евиденциите кои треба да се водат според посебните даночни закони, а не се поднесени;
- 2) не се издадени со закон пропишани сметки;
- 3) деловните книги не се водат точно, уредно или целосно;

4) основата за оданочување не е докажана со соодветни докази;

5) даночниот обврзник не учествува во даночната постапка и

6) даночниот обврзник го одлага или оневозможува спроведувањето на даночната постапка.

(3) При процената треба да бидат земени предвид сите околности кои би можеле да бидат битни за проценката. При процената Управата за јавни приходи постапува по начелото на слободно одлучување согласно со членот 6 став (2) на овој закон. Притоа Управата за јавни приходи ќе го земе предвид доказниот материјал на даночниот обврзник и неговата одговорност за разјаснување на фактичката состојба. За време на процената Управата за јавни приходи ќе утврди фактичка состојба за којашто постои одредена веројатност. Врз основа на фактичката состојба таа може да извлече заклучоци кои нема да бидат во корист на даночниот обврзник.

Глава четврта

УТВРДУВАЊЕ НА ДАНОК

Поим за утврдување на данок

Член 77

(1) Утврдувањето на данок се врши од страна на:

- 1) даночниот обврзник со самооданочување и
- 2) Управата за јавни приходи со донесување на даночно решение и тоа во:

а) постапка на надворешна контрола;

б) случај кога со закон е пропишано да не се спроведува самооданочување и

в) случај кога со закон е пропишано дека и покрај самооданочувањето мора да се донесе даночно решение.

(2) Одредбите за утврдување на данок се применуваат и за утврдување на споредни даночни давачки.

(3) Даночно решение мора да биде донесено и во случај даночниот обврзник целосно или делумно да е ослободен од данок или кога неговото барање за утврдување на данок е одбиено.

(4) Во случаите од ставот (1) точка 1 на овој член, даночно решение мора да се донесе доколку има отстапување од самооданочувањето на даночниот обврзник.

Посебни случаи за недонесување на даночно решение

Член 78

(1) Управата за јавни приходи не мора да донесе даночно решение ако трошоците за утврдување и за наплата на данокот би биле несразмерни со висината на данокот што треба да се утврди.

(2) Во случај на погрешно утврдена висина на данок, даночното решение не мора да се менува ако зголемениот износ на данокот би бил несразмерен со трошоците во постапката за менување на решението.

Форма и содржина на даночно решение

Член 79

(1) Даночно решение мора да се донесе во писмена форма и мора да се значи како решение.

(2) Даночното решение мора да содржи:

1) назив на надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи којашто го издала решението;

2) број на актот;

3) дата;

4) ЕДБ;

5) име и адреса на даночниот обврзник;

6) адреса на доставување на застапникот во случаите од членовите 19, 20 и 21 на овој закон;

7) вид на данокот;

8) период на оданочување;

9) основа за оданочување и за пресметување;

10) даночна стапка;

11) налог за плаќање;

12) рок за плаќање;

13) образложение;

14) правна поука;

15) потпис на овластеното лице и

16) печат на Управата за јавни приходи.

(3) Даночното решение може да содржи и дополнителни забелешки и услови.

Привременост

Член 80

(1) Самооданочувањето според членот 77 став (1) точка 1 од овој закон е привремено.

(2) Даночното решение може да биде привремено, кога:

1) даночното утврдување уследило по податоци од даночниот обврзник и Управата за јавни приходи сè уште не го испитала даночното решение во целост и

2) не е сигурно дали постојат предуслови за настанување на данокот.

(3) Привременото даночно решение мора да биде означено како такво.

Правосилност на самооданочувањето

Член 81

Самооданочувањето не може да биде променето со даночно решение од страна на Управата за јавни приходи во рамките на рокот за застарување по истекот на една година, освен во случаите:

1) самооданочувањето се заснова на свесна измама;

2) на друг начин промената е дозволена со закон и

3) даночниот обврзник се согласи со промената.

Престанок или промена на даночно решение

Член 82

(1) Доколку даночното решение е привремено тоа може да престане или да биде променето се до застарувањето.

(2) Конечните даночни решенија можат да престанат или да бидат променети само, доколку:

- 1) даночниот обврзник се согласи;
 - 2) даночното решение е издадено од ненадлежна организациона единица на Управата за јавни приходи;
 - 3) е донесено со недозволените средства, како што се измама, закана или поткуп;
 - 4) дополнително се појават нови факти или доказни средства коишто одат до поголем данок и
 - 5) на друг начин промената е дозволена со закон.
- (3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член, важат и за промени во постапка на приговор.

Постапка за утврдување на даночна гаранција

Член 83

(1) Лицето кое гарантира согласно со членовите од 29 до 34 на овој закон за туѓи даночни долгови, се задолжува со решение за гаранција, за кое соодветно важат одредбите за даночно решение.

(2) Даночно решение не може да се донесе, доколку даночното побарување против главниот должник е застарено или истото не постои.

Глава петта

НАДВОРЕШНА КОНТРОЛА

Обем на примена

Член 84

Надворешна контрола во смисла на овој закон е:

- 1) контрола на претпријатија;
- 2) контрола на данокот на додадена вредност (ДДВ) и
- 3) други видови на надворешна контрола за кои е надлежна Управата за јавни приходи.

Задачи на одделенијата за надворешна контрола

Член 85

Задача на секоја надворешна контрола е да се:

- 1) изврши проверка, утврдување и оценување на состојби што се од важност по однос на даноците;
- 2) обезбеди рамноправност во оданочувањето и
- 3) обезбеди дека:
 - а) не доаѓа до намалено пресметување, пријавување и плаќање на данок,
 - б) без право не е доделено или некому забрането даночно олеснување,
 - в) не доаѓа до неправедно припишување на даноци и/или
 - г) без право не е доделено, ниту забрането враќање на данок.

Допустливост на надворешна контрола

Член 86

(1) Надворешната контрола е допустлива кај даночни обврзници кои:

- 1) водат трговско претпријатие;
- 2) водат земјоделско и шумарско претпријатие или се занимаваат со слободни занимања (адвокати, нотари, лекари и други).

(2) Кај даночни обврзници кои не се споменати во ставот (1) на овој член, надворешната контрола е допустлива, ако:

- 1) истата се однесува на обврската на даночниот обврзник да плати данок за друго лице или да задржува или да плаќа даноци или
- 2) ако односите што се битни за оданочувањето треба да бидат расветлени и ако е неопходно реализирање на надворешна контрола според видот и обемот на фактичката состојба за која треба да биде извршена контрола.

Надлежност на одделението за надворешна контрола

Член 87

(1) Надворешната контрола се извршува од страна на одделението за надворешна контрола во организационите единици на Управата за јавни приходи надлежни за оданочување (во натамошниот текст: одделението за надворешна контрола).

(2) Одделението за надворешна контрола одлучува, согласно со својата обврска за оценување дали и кога треба да биде реализирана една надворешна контрола.

(3) Одделението за надворешна контрола од ставот (1) на овој член може да ангажира друго одделение за надворешна контрола со цел за извршување на истата. Така ангажираното одделение за надворешна контрола може да извршува даночни утврдувања во име на одделението од кое го добило налогот, како и да дава обврзувачка согласност во смисла на членовите 105, 106, 107 и 108 од овој закон.

Инспектори

Член 88

(1) Надворешната контрола ја вршат овластени даночни инспектори (во натамошниот текст: инспектор).

(2) Инспекторот е одговорен за навремено, компетентно и економично исполнување на своите задачи.

(3) За предметот на контролата формира инспекторско досие.

(4) Почетокот на вршење на надворешната контрола, со информација за датумот и времето, инспекторот ги запишува во инспекторското досие.

Обем на надворешната контрола

Член 89

(1) Надворешната контрола служи за утврдување и преиспитување на даночните односи на даночниот обврзник. Таа може да опфати еден или повеќе видови даноци, еден или повеќе периоди на оданочување, или пак, да се ограничи на одделни фактички состојби.

(2) Определувањето на обемот на надворешната контрола, надлежното одделение за надворешна контрола го врши по самостојно - сопствено согледување, како негова службена должност.

Налог за надворешна контрола

Член 90

Предметот и периодот на надворешната контрола го определува раководителот на надлежното одделение за надворешна контрола согласно со членот 87 од овој закон, во писмено изготвен налог за контрола.

Содржина на налогот за надворешна контрола

Член 91

(1) Налогот за надворешна контрола ги содржи следниве задолжителни елементи:

- 1) назив на надлежното одделение за надворешна контрола;
- 2) број и дата;
- 3) име, односно назив на даночниот обврзник на кој се однесува, како и неговиот ЕДБ;
- 4) правни основи на надворешната контрола;
- 5) видови даноци што треба да бидат контролирани;
- 6) одделни фактички состојби што треба да бидат контролирани;
- 7) период на контрола;
- 8) упатство за правата и обврските на даночниот обврзник во текот на контролата;
- 9) правна поука;

- 10) потпис на овластено лице и
- 11) службен печат.

(2) Налогот може да биде во електронска форма, при што соодветно се применува членот 43 став (5) на овој закон.

(3) Со налогот за надворешна контрола можат да бидат опфатени и:

- 1) временски почеток на контролата;
- 2) место на контролата;
- 3) име на инспекторот и
- 4) барања во врска со контролата.

Доставување на налогот за надворешна контрола

Член 92

(1) За налогот за надворешна контрола даночниот обврзник мора да биде известен во соодветен период пред почетокот на контролата, и тоа:

1) четири недели - големи даночни обврзници и концерни од членот 102 на овој закон и

2) две недели - сите други даночни обврзници.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член, нема да се примени ако со тоа би се спречила или попречила контролата. Во тој случај налогот за контрола се доставува непосредно пред почетокот на контролата.

(3) За секое лице - даночен обврзник, кај кое треба да биде реализирана надворешна контрола треба да биде доставен налог за контрола.

(4) Инспекторот може да го одложи почетокот на спроведувањето на надворешната контрола, ако даночниот обврзник поднесе барање пред почетокот на контролата и во него наведе оправдани причини за одложување на контролата, освен во случаите од ставот (2) на овој член.

(5) Како оправдани причини во смисла на ставот (4) на овој член се сметаат:

- 1) болест на даночниот обврзник;
- 2) болест на застапникот на даночниот обврзник;
- 3) болест на вработен во претпријатието кој е од значење за информациите потребни за надворешната контрола;
- 4) опсежни пречки во претпријатието заради реновирање и
- 5) опсежни пречки во претпријатието заради виша сила.

Место на надворешната контрола

Член 93

(1) Надворешната контрола се врши во деловните простории на даночниот обврзник. Даночниот обврзник за таа цел мора бесплатно да стави на располагање соодветно место за работа и потребна опрема.

(2) Доколку не постои деловен простор кој е погоден за вршење на надворешната контрола, тогаш контролата се врши во службените простории на Управата за јавни приходи или со согласност на даночниот обврзник во неговите станбени простории. Доколку контролата не се врши во деловните простории, инспекторот е должен да ги разгледа деловните простории и за тоа да состави белешка, која се внесува во записник.

(3) Инспекторот има право да влегува на земјиште и во деловни простории во кои даночниот обврзник ја врши дејноста и да ги прегледа. На даночниот обврзник или на неговиот застапник мора да им се овозможи присуство при прегледувањето на деловните простории.

Обврска за легитимирање

Член 94

Инспекторот за надворешна контрола е должен да ја покаже легитимацијата на почетокот на вршење на надворешната контрола.

Начела на надворешната контрола

Член 95

(1) Инспекторот мора да ги испита фактичките и правните односи кои се меродавни за основите за оданочување (даночната обврска и за одмерување на даноците). Контролата се врши како во случаи кога тоа оди во полза на даночниот обврзник, така и во случаи кога тоа не е во негова полза.

(2) Надворешната контрола треба да биде насочена кон суштинското. Инспекторот треба да определи тежишта на контролата. Областите кои не се од значење за контролата треба да се исклучат.

(3) Траењето на надворешната контрола треба да се ограничи на потребното време.

(4) Инспекторот за време на контролата, треба да го информира даночниот обврзник за констатираните фактички состојби и за даночните последици. Информирањето нема да се примени, доколку тоа влијае на целта и на текот на надворешната контрола.

(5) Доколку во текот на надворешната контрола се покаже дека нема релевантни констатации во поглед на предметот на контролата, во тој случај контролата треба да се прекине.

Должност за истражување

Член 96

Одделението за надворешна контрола ја утврдува фактичката состојба по службен пат, го определува видот и опфатот на истражување според сопствено мислење што е соодветно на она што го бара обврската. Опфатот на овие должности се определува според околностите на секој поединечен случај, при што соодветно се применува членот 95 став (1) од овој закон.

Обврски за соработка на даночниот обврзник

Член 97

(1) Даночниот обврзник е должен да соработува во утврдувањето на фактичката состојба.

(2) Даночниот обврзник својата обврска за соработка ја исполнува преку потполно и веродостојно приложување на фактите кои се значајни за оданочувањето, а ги доставува и нему познатите доказни средства. Опфатот на овие должности се определува според околностите на секој поединечен случај.

(3) Даночниот обврзник во смисла на ставот (2) на овој член, особено е должен да ги извршува следниве работи:

- а) да дава информации;
- б) да доставува на увид и контрола деловни книги, евиденци, деловна документација и други исправи;
- в) да ги дава потребните појаснувања за разбирање на неговото даночно објаснување и книговодство и
- г) да му дава поддршка на инспекторот за надворешна контрола при извршувањето на неговата обврска за истражување според членот 96 од овој закон.

(4) Одредбата од ставот (3) на овој член, се применува и во случаи кога информациите и документите не се однесуваат непосредно на временскиот период кој се контролира, а ова се смета за неопходно при утврдување на фактичката состојба.

Лица за информации

Член 98

(1) Даночниот обврзник е обврзан според членот 97 од овој закон за давање информации.

(2) Даночниот обврзник може да именува лица за давање информации. Инспекторот треба на почетокот на надворешната контрола да укаже на правото од ставот (1) на овој член. Имињата на лицата за информации треба да се забележуваат во записникот од контролата.

(3) Инспекторот смее да прибира информации од вработените во претпријатието кои не се именувани како лица за давање информации.

Информација и доставување на документи од трети лица

Член 99

Даночниот обврзник и други лица мораат, по барање на инспекторот, да му даваат информации кои се потребни за констатирање и контрола на фактичката состојба што е битна за оданочувањето. Инспекторот за надворешна контрола може од овие лица да побара приложување на книги, белешки, документи и деловна документација, при што соодветно се применува членот 60 од овој закон.

Сомнение за даночно казниво работење

Член 100

Доколку за време на надворешната контрола или најдоцна во текот на завршниот разговор одржан според членот 101 од овој закон, се појави сомнение за сторено даночно казниво дело од страна на даночниот обврзник, во тој случај треба без одлагање против даночниот обврзник да се поведе казнена постапка. Даночниот обврзник треба да биде информиран за тоа.

Завршен разговор

Член 101

(1) Во врска со резултатот од надворешната контрола, инспекторот треба да води разговор со даночниот обврзник (завршен разговор).

(2) Завршниот разговор не мора да се одржи, кога:

1) даночниот обврзник се откажува од истиот или
2) за време на надворешната контрола не произлегло констатации кои водат кон промена на основата за оданочување.

(3) Даночниот обврзник може на завршниот разговор да вклучи и други лица кои ја познаваат таа работа, и тоа особено:

1) даночен советник;
2) вработени лица во претпријатието кои го познаваат книговодството и сметководството;

3) други стручни и компетентни вработени лица во претпријатието и

4) други лица кои се во врска со констатациите од контролата.

(4) На завршниот разговор, покрај инспекторот за надворешна контрола, можат да учествуваат и други лица, како што се:

1) раководителот на одделението за надворешна контрола;

2) вработени во Управата за јавни приходи - Генерална дирекција и

3) други лица вработени во Управата за јавни приходи надлежни за оданочувањето.

(5) На завршниот разговор треба да се разговара особено за:

1) спорните точки;
2) правното оценување на состојбите од контролните наоди и

3) даночните последици од контролните наоди.

(6) Доколку се одржи завршен разговор во смисла на ставот (1) од овој член, даночниот обврзник треба навреме да се извести за точките на разговорот и за терминот на завршниот разговор, при што соодветно се применува членот 92 ставови (4) и (5) од овој закон.

(7) Доколку врз основа на констатациите од контролата произлегува можност да мора да се поведе казнена постапка, за тоа се известува даночниот обврзник согласно со членот 100 став (1) од овој закон. Известувањето се внесува во записникот со наведување на податок за датумот и времето.

Записник од извршена надворешна контрола

Член 102

(1) За резултатот од надворешната контрола се изготвува записник во писмена форма.

(2) Во записникот од надворешната контрола треба да се внесат констатациите од контролата кои се фактички и правно битни за оданочувањето, како и измените на основите за оданочување.

(3) Записникот од надворешната контрола треба да му се испрати на даночниот обврзник и по негово барање да му се даде можност за произнесување.

(4) Доколку надворешната контрола не доведе до промена на основите за оданочување, во тој случај, тоа писмено му се соопштува на даночниот обврзник.

Доставување на налог за контрола и записник од контрола

Член 103

Налогот за надворешна контрола и записникот од извршена контрола му се доставува на даночниот обврзник согласно со членот 44 од овој закон.

Контрола на концерни

Член 104

(1) Концерн во смисла на овој закон постои, ако:

1) најмалку две претпријатија се меѓусебно поврзани согласно со Законот за трговските друштва или

2) постојат едно раководечко или владејачко и најмалку едно независно претпријатие или

3) надворешниот промет на сите претпријатија што потпаѓаат под концернот годишно изнесува најмалку 800.000.000 денари.

(2) Претпријатија или друштва што припаѓаат на некој концерн се контролираат според следниве принципи:

1) под единствено раководство;

2) единствени параметри и

3) во меѓусебна временска корелација.

(3) Едно претпријатие што припаѓа на повеќе концерни, според ставот (2) на овој член, треба да се контролира заедно со концернот што поседува најголем удел во претпријатието. Кај еднакви удели, претпријатието треба да се подреди на оној концерн, кај кој се наоѓа раководството на тоа претпријатие.

Обврзувачка согласност врз основа на надворешна контрола

Предуслови за обврзувачка согласност

Член 105

(1) По реализација на надворешната контрола, по писмено барање на даночниот обврзник, Управата за јавни приходи треба да му даде објаснување како определена фактичка состојба ќе биде даночно-правно третирана во иднина (во натамошниот текст: обврзувачка согласност).

(2) Предуслови за давање на обврзувачка согласност се:

1) фактичката состојба за која е поставено прашањето да била предмет на реализирана контрола и истата била контролирана;

2) фактичката состојба и нејзиниот даночно-правен третман за контролираниот период да е содржана за оданочување во записникот од надворешната контрола и

3) да е од значење за деловните активности на даночниот обврзник, како Управата за јавни приходи во иднина ќе ја третира даночно-правно таквата состојба.

(3) Барањето за обврзувачка согласност се доставува во рок до три месеца по испраќањето на записникот од надворешната контрола.

(4) По барањето за давање на обврзувачка согласност решава организационата единица на Управата за јавни приходи надлежна за оданочување.

Форма на обврзувачката согласност

Член 106

(1) Обврзувачката согласност писмено се доставува, без условување и се означува како обврзувачка.

(2) Обврзувачката согласност мора да содржи:

1) фактичка состојба што претставува основа за обврзувачката согласност;

2) решение по барањето за обврзувачка согласност;

3) причини што се меродавни за донесената одлука

и
4) податоци за тоа за кој временски период и за кои видови даноци треба да важи обврзувачката согласност.

Последица од обврската на обврзувачката согласност

Член 107

(1) Обврзувачката согласност е обврзувачка за оданочувањето во случај кога фактичката состојба е идентична со фактичката состојба која претставува основа на обврзувачката согласност.

(2) Доколку фактичката состојба која била констатирана и даночно проценета по доставувањето на обврзувачката согласност не соодветствува на фактичката состојба која била поставена како основа на обврзувачката согласност во тој случај Управата за јавни приходи не е обврзана кон согласноста.

(3) Во случајот од ставот (2) на овој член, не е потребно поништување на обврзувачката согласност.

(4) Важноста на обврзувањето од ставот (1) на овој член, не се применува доколку обврзувачката согласност не е во полза на даночниот обврзник и не е во согласност со постојните прописи.

Завршување, укинување и измена на обврзувачката согласност

Член 108

(1) Обврзувачката согласност престанува да се применува, доколку дојде до промена на прописите врз основа на кои е донесена одлуката.

(2) Надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи може да ја укине или измени обврзувачката согласност по однос на нејзината примена во иднина. За укинувањето или измената треба писмено да го извести даночниот обврзник.

(3) Укинувањето или измената на обврзувачката согласност со ретроактивна важност е дозволена само, ако:

1) даночниот обврзник се согласи;

2) е доставена од страна на организациона единица на Управата за јавни приходи која не е надлежна за тоа или

3) обврзувачката согласност е донесена врз основа на лага, закана или поткупување.

Даночна истрага

Член 109

(1) Со даночната истрага се врши:

1) утврдување на даночни казниви дела;

2) испитување на основите за оданочување во случаите од точката 1 на овој став и

3) откривање и истражување на непознати даночни случаи.

(2) Даночната истрага е уредена со Законот за финансиската полиција.

Глава шеста

ЗАСТАРУВАЊЕ

Член 110

(1) Даночно утврдување, негова промена и негов престанок не е дозволено, доколку истекол рокот за застарување.

(2) Застарувањето на даноци и споредни даночни давачки започнува со истекот на годината во којашто е остварена фактичката состојба.

(3) Рокот за застарување изнесува пет години, а во случаи на даночно затајување изнесува десет години.

(4) Застарувањето не настапува пред истекот на една година по завршување на надворешната контрола или на жалбена, судска или вонсудска постапка.

Глава седма

РЕАЛИЗАЦИЈА, ПРИСТИГНАТОСТ И ПЛАЌАЊЕ НА ДАНОК

Прво поглавје

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Пристигнатост

Член 111

(1) Пристигнатоста на данокот се утврдува според роковите утврдени со посебните даночни закони.

(2) Со започнување на постапка по правен лек и судска постапка не се продолжува рокот на пристигнатост.

(3) За осигурување на наплатата на данокот, пристигнатоста може да биде одредена со отстапување. Предвремената пристигнатост мора да биде образложена.

Продолжување на пристигнатоста

Член 112

Управата за јавни приходи може на барање на даночниот обврзник да ја продолжи пристигнатоста на плаќањето на данок кога постојат сериозни сомневања во правилноста на даночното решение или кога пристигнатоста за даночниот обврзник би претставувала нарушување на неговото постоење што не го оправдува интересот на моменталното спроведување. Продолжувањето на пристигнатоста може да се услови со гаранција за обезбедување на плаќањето.

Одлагање на плаќање на даночен долг

Член 113

(1) Управата за јавни приходи може, на барање на даночниот обврзник, во целост или делумно да го одложи плаќањето на даночен долг на денот на пристигнатоста, ако плаќањето: претставува значително оптоварување за даночниот обврзник и/или со плаќањето се нанесува битна штета на даночниот обврзник.

(2) Одлуката за одлагање на плаќањето на даночниот долг мора да биде образложена.

(3) Одлагањето може да се услови со гаранција за обезбедување на плаќањето.

(4) За времетраење на одобреното одлагање на плаќање на даночен долг се плаќа камата. Окаматувањето се врши согласно со членот 123 од овој закон.

(5) Управата за јавни приходи може да се откаже од каматата во случаи кога е на штета на даночниот обврзник кој треба тоа да го докаже.

(6) За одлагање на плаќање на даночен долг над 1.000.000 денари потребна е претходна согласност од министерот за финансии.

(7) Начинот и постапката на одлагање за плаќање на даночниот долг ја пропишува министерот за финансии.

Видови на гаранции

Член 114

Гаранција за обезбедување на плаќање на даночен долг е:

- 1) хипотека на недвижност на даночен обврзник;
- 2) залог на подвижни предмети на даночниот обврзник;
- 3) неотповиклива банкарска гаранција;
- 4) гаранција од друго лице кое е сопственик на имот чија вредност не може да биде помала од 150% од висината на даночниот долг чија наплата се обезбедува и
- 5) трасирана меница акцептирана од страна на два жиранта.

Укинување на одобрение за одлагање на даночен долг

Член 115

Ако даночниот обврзник не се придржува на роковите од решението за одлагање на плаќање на даночниот долг, Управата за јавни приходи, по службена должност, може да го укине решението и пристигнатост, а неплатен даночен долг, водејќи сметка за ефикасноста на наплатата, ќе го наплати од гаранцијата за обезбедување и/или во постапка на присилна наплата над даночниот обврзник.

Второ поглавје

РЕДОВНО НАМИРУВАЊЕ НА ДАНОК

Форми на редовно намирување на данок

Член 116

Редовно намирување на данок, по правило, се врши со плаќање на паричен износ на пристигнатиот даночен долг на пропишани уплатни сметки за јавни приходи во рокови пропишани со закон.

Ден на плаќање на данок

Член 117

(1) Ден за плаќање на данок се смета денот кога:

- 1) даночниот обврзник издал на банката налог за плаќање (во натамошниот текст: даночен налог) од неговата сметка да пренесе на пропишаната уплатна сметка за јавни приходи одреден износ на средства, под услов на сметката да има доволно средства;
 - 2) должниот износ е уплатен на банката, со налог да изврши уплата на пропишана уплатна сметка за јавни приходи;
 - 3) заплени пари се уплатени на соодветна сметка за јавни приходи;
 - 4) е донесено решение од Управата за јавни приходи за пренос на предмети во сопственоста на Република Македонија согласно со членот 140 став (2) на овој закон и
 - 5) износот остварен со продажба на движни предмети и недвижности во постапка на присилна наплата на даноци и споредни даночни давачки е уплатен на пропишана уплатна сметка за јавни приходи.
- (2) Ако данокот е платен во готово или на некој друг начин (со чек, кредитна картичка и слично), како ден на плаќање се смета денот кога парите се уплатени на уплатната сметка за јавни приходи.

Извршување на даночен налог

Член 118

(1) Даночниот обврзник кој плаќањето го врши со даночен налог мора да обезбеди на својата сметка средства за плаќање на пристигнатите даноци и споредни даночни давачки.

(2) За извршување на даночниот налог се користат средствата на даночниот обврзник од сите негови сметки отворени кај банка, ако средствата не се изземени заради посебен режим на залог во согласност со овој закон.

(3) Кога на сметката на даночниот обврзник се обезбедени средства, банката го извршува даночниот налог до крај на работниот ден, а најдоцна во рок од 24 часа од приемот на налогот.

(4) Ако банката не изврши уплата на пропишаната уплатна сметка за јавни приходи во рокот од ставот (3) на овој член, а на сметката на даночниот обврзник имало расположливи средства, последиците од неплаќањето на данокот во рокот на пристигнатост паѓаат на товар на банката.

Редослед на намирување

Член 119

(1) Даночниот обврзник, односно друг даночен должник, при уплатата го наведува видот на пристигнатост данок кој го плаќа.

(2) Распредувањето на уплатениот износ се врши по следниот редослед:

- 1) трошоци за наплата;
- 2) парична казна;
- 3) камата и
- 4) износ на главната даночна обврска.

(3) Ако даночниот обврзник должи плаќање на повеќе видови данок, а уплатениот износ не е доволен за плаќање на вкупниот даночен долг, одделните видови даноци се наплатуваат по редоследот на нивното пристигнување.

(4) Кај даноците од ставот (3) на овој член, кои пристигнуваат истовремено, наплатата се врши сразмерно на учеството на одделен вид данок во вкупниот пристигнат долг.

(5) Ако износот на уплатата по основ на даноци е поголем од долгуваниот износ, износот на претплатата се користи за намирување на обврските по истиот основ кој пристигнува подоцна.

(6) Во случајот од ставот (5) на овој член, на барање на даночниот обврзник се врши поврат или се намируваат пристигнати обврски по друг основ.

Откажување од побарување

Член 120

(1) Управата за јавни приходи може целосно или делумно да се откаже од побарување на даночен долг доколку наплатата во одделен случај е несоодветна.

(2) Постапката за откажување од побарување од ставот (1) на овој член, се уредува со закон.

Опомена за плаќање на данок

Член 121

(1) Управата за јавни приходи на даночниот обврзник кој во целост или делумно по пристигнатоста не го платил данокот, односно споредната даночна давачка, му праќа опомена за видот и износот на данокот, односно споредните даночни давачки пристигнати за наплата, со која му наложува пристигнатиот износ да го плати веднаш, а најдоцна во рок од една седмица од денот на приемот на опомената.

(2) Доколку даночниот обврзник не го плати пристигнатиот износ во рокот определен во ставот (1) на овој член, даночниот долг се зголемува за 10%.

(3) Опомената од ставот (1) на овој член, се доставува по пошта согласно со членот 44 од овој закон, а со цел за поголема ефикасност се праќа, кога е можно, и по е-маил, телефакс, телефон или по курир.

(4) Ако опомената за плаќање данок се праќа по телефон, службеното лице на Управата за јавни приходи за тоа составува службена белешка и ја приложува во списите по предметот.

Воспоставување залог пред присилна наплата на данок

Член 122

Управата за јавни приходи може веднаш по пристигнатоста на данокот да запише заложно право во регистарот на заложни права од членот 135 став (4) на овој закон.

Трето поглавје

КАМАТА

Општи одредби за каматата

Член 123

(1) На износот на помалку или повеќе платениот данок и споредните даночни давачки се пресметува и наплатува камата во висина од 0,05% за секој ден задоцнување.

(2) На долгуваниот данок и споредната даночна давачка, каматата се пресметува почнувајќи од наредниот ден од денот на првобитната пристигнатост.

(3) На износот на повеќе платен данок и споредни даночни давачки каматата се пресметува по истекот на рокот од 30 дена од денот на приемот на барањето за враќање.

Четврто поглавје

ПРИСИЛНА НАПЛАТА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Овластување за присилна наплата

Член 124

(1) Управата за јавни приходи може да врши присилна наплата по даночни управни акти со кои се побарува данок или споредна даночна давачка.

(2) По даночни управни акти може да се врши присилна наплата доколку нивното спроведување не е одложено или спроведувањето е спречено заради правен лек.

Доверител и должник во присилна наплата

Член 125

(1) Доверител во присилна наплата е Управата за јавни приходи на даночните долгови кои треба присилно да бидат наплатени.

(2) Должник во присилна наплата е лицето кое должи данок или споредна даночна давачка кои што треба да бидат присилно наплатени.

Почеток на присилна наплата

Член 126

(1) Присилната наплата може да започне доколку:

а) долгот е пристигнат;

б) должникот во присилна наплата е повикан да плати и

в) од повикувањето да плати поминала најмалку една седмица.

(2) Во повикот за плаќање треба да се наведе причината за долгот.

Приговор против присилна наплата

Член 127

(1) Против присилната наплата не е дозволен приговор за околности кои се однесуваат на утврдувањето на даночниот долг. Приговор е дозволен само против даночниот управен акт за одредување на присилната наплата.

(2) Спроведувањето на присилната наплата нема да биде попречено со тоа што должникот во присилна наплата поднел приговор против даночниот управен акт по кој треба да биде извршена присилната наплата.

Завршување и ограничување на постапката за присилна наплата

Член 128

(1) Присилната наплата мора да се заврши или да се ограничи доколку е:

1) поништен или повлечен даночниот управен акт;
2) поништен даночниот долг и
3) одложен даночниот долг согласно со членот 113 од овој закон.

(2) Во случаите на ставот (1) точки 1 и 2 на овој член, треба да бидат повлечени веќе спроведените мерки за присилна наплата.

Ограничување или запирање на присилната наплата

Член 129

Управата за јавни приходи може привремено да ја ограничи или запре присилната наплата или да ги повлече мерките за присилна наплата доколку присилната наплата во одреден случај е несоодветна, врз основа на претходна согласност на министерот за финансии.

Иземање од присилна наплата

Член 130

Присилната наплата на даночниот долг се извршува од целокупниот имот, приходите и побарувањата на должникот во присилната наплата, освен:

1) облека, обувки, долна облека, постелнина, апарати за домаќинството, кујнски апарати, мебел, кои што му се потребни на должникот во присилната наплата и на членовите на неговото семејство за водење на пристоен и скроман живот;

2) прехранбени производи, средства за огрев и осветлување, кои што на должникот во присилната наплата и на членовите на неговото семејство му се потребни за четири седмици;

3) кај лицата кои се занимаваат со земјоделство и шумарство, апарати, добиток и сточната храна потребна за четири седмици, кои се неопходни за извршување на стопанската дејност;

4) суштински неопходните средства потребни за работа за извршување на професионална дејност;

5) научни, стручни и религиозни книги, како и учебници на должникот во присилната наплата и членовите на неговото семејство;

6) стипендија на ученици и студенти;

7) детски додаток и други примања врз основа на социјална заштита;

8) книги за трошоци, семејни документи, венчални прстени, ордени и медали, како и предмети одредени за погреб и ортопедски помагала коишто се во употреба;

- 9) примања врз основа на законско издржување;
- 10) две третини од нето личните примања по основ на работа, но најмногу до износ од 150 евра во денарска противвредност од нето личните примања по основ на работа;
- 11) противпожарна опрема и
- 12) лекови, медицински помагала и медицинска опрема.

Трошоци во постапката за присилна наплата

Член 131

- (1) Во постапката за присилна наплата се наплатуваат трошоци.
- (2) Побарувањето кое треба да биде наплатено во присилната наплата се зголемува за еднократна посебна такса во висина од 5% од износот кој треба да биде наплатен во присилната наплата.
- (3) Трошоците за присилна наплата наведени во ставот (1) на овој член и посебната такса наведена во ставот (2) на овој член, паѓаат на товар на должникот во присилната наплата.
- (4) Висината на трошоците за присилна наплата со тарифа ја определува Владата на Република Македонија.
- (5) Ако должникот во присилната наплата го плати даночниот долг по започнување на постапката за присилна наплата не се ослободува од плаќањето на трошоците и еднократната такса.

Предмети на присилна наплата

Член 132

- (1) Наплатата на даноци во постапката на присилна наплата се спроведува на:
 - 1) парични средства на должникот во присилната наплата;
 - 2) парични побарувања на должникот во присилната наплата;
 - 3) непарични побарувања и други права на должникот во присилната наплата;
 - 4) готови пари и хартии од вредност;
 - 5) движни предмети и
 - 6) недвижности.
- (2) Присилната наплата може да се спроведе на еден или повеќе предмети во исто време, што се одредуваат со решение.

Права на трети лица

Член 133

- (1) Трето лице, освен член на семејството на должникот во присилната наплата, кое тврди дека има право на стварите кои се предмет на присилна наплата на данок, а кое би ја спречило продажбата на имотот, може да поднесе до надлежниот суд излачна тужба.
- (2) Судот може да наложи прекин или запирање на спроведување на одредените мерки во текот на постапката за присилна наплата над стварите од ставот (1) на овој член.
- (3) Ако лицето од ставот (1) на овој член, даде доказ дека има право над стварите кои се предмет на присилна наплата, Управата за јавни приходи може да ја прекине, односно запре присилната наплата над тие предмети.

II. ЗАЛОГ

Обезбедување на даночно побарување во присилна наплата

Член 134

- (1) Заради обезбедување на даночното побарување во присилна наплата на ствари или на имотните права

на должникот во присилната наплата, се воспоставува законско заложно право во корист на даночниот доверител.

- (2) Даночен доверител во смисла на ставот (1) од овој член е Република Македонија.
- (3) Залогот трае до намирување на даночниот долг или поништување на даночното решение.

Постапка за воспоставување залог

Член 135

- (1) Врз основа на решението за залог Управата за јавни приходи ги презема следниве мерки:
 - 1) попис на движни предмети и запленување согласно со членот 148 од овој закон;
 - 2) попис на недвижности согласно со членот 152 на овој закон;
 - 3) забрана за пренос на парични средства преку сметка на должникот во присилната наплата отворена кај банка, освен со цел за намирување на обврска по основ на данок и упис на забраната во регистарот на иматели на сметки;
 - 4) забрана на должниците на должникот во присилната наплата да ги платат на должникот во присилната наплата готовинските долгови и упис на забраната во соодветниот регистар и
 - 5) забрана на должниците на должникот во присилната наплата да ги исполнат другите обврски кон него и упис на забраната во регистарот на движни ствари.
- (2) Решението од ставот (1) на овој член, се доставува на должникот во присилната наплата и соодветните регистри, должниците на должникот во присилната наплата и носителот на платниот промет.
- (3) По извршениот попис на движни ствари или недвижности, Управата за јавни приходи со решение наложува на соодветниот орган да изврши упис на заложно право во регистарот на движни предмети и недвижности.
- (4) Решението од ставот (1) точки 3, 4 и 5 и ставот (3) на овој член, се впишува веднаш по доставувањето кај надлежниот орган, во заложниот регистар на движни ствари, во регистарот на недвижности и во регистарот на иматели на сметки, со дата и точното време на прием.
- (5) Ако должникот во присилната наплата не е впишан како сопственик на недвижности во јавните книги, Управата за јавни приходи, по предавање на барањето за упис на хипотека, ќе побара од надлежниот орган прво да го впише правото на сопственост на должникот во присилната наплата на таа недвижност врз основа на докази за стекнување на недвижноста во согласност со прописите, а потоа упис на хипотеката на недвижноста.
- (6) Законско заложно право во корист на Република Македонија се воспоставува со упис во соодветниот регистар.

Правни ефекти на залогот

Член 136

- (1) По доставувањето на решението од членот 135 став (1) точки 3, 4 и 5 на овој закон, на должникот во присилната наплата не му е дозволено да располага со предметите од присилна наплата на кои е воспоставен залог, освен на недвижностите.
- (2) Со решението за присилна наплата од парични средства на должникот во присилната наплата, се запираат сите финансиски трансакции преку сметката на даночниот обврзник, освен трансакциите кои се однесуваат за намирување на данокот.
- (3) Со решението од членот 135 став (1) точки 4 и 5 на овој закон, се забранува на должниците да ги намируваат своите обврски кон должникот во присилната наплата, од денот на доставувањето на тоа решение.

(4) Република Македонија стекнува заложно право на стварите со кои се обезбедува и на побарување во однос на споредни даночни давачки, чиј приоритет се утврдува во согласност со времето на упис во регистарот или времето на известување на должникот.

Попис на движни ствари

Член 137

(1) Службеникот на Управата за јавни приходи овластен за спроведување на присилната наплата (во натамошниот текст: даночен извршител) има право, заради извршување на пописот, да влезе на земјиште и во простории во кои должникот во присилната наплата ја врши својата деловна активност, а со судско решение и во стан на даночниот обврзник.

(2) Пред пристапувањето кон попис, даночниот извршител ќе ги покаже документите со кои ги потврдува своите овластувања и решението за присилна наплата и ќе го повика должникот во присилната наплата да го плати должниот износ.

(3) Доколку должникот во присилната наплата се спротиставува, на пописот на движните ствари од ставот (1) на овој член, пописот се спроведува во присуство на еден полнолетен сведок.

(4) Ако во текот на пописот должникот во присилната наплата истакне дека над движната ствар е воспоставено заложно право и упишано во регистарот за заложни права во корист на приватно-правен доверител, даночниот извршител тоа го зема во предвид при утврдување на приходите кои можат да се реализираат.

(5) Даночниот извршител може ако процени дека се основани тврдењата на должникот во присилната наплата или на други лица дека над одредени ствари постојат права кои би можеле да го спречат извршувањето, да не утврди приоритет при пописот на ствари.

(6) Првенство во пописот имаат ствари кои најлесно можат да се впаричат.

(7) Даночниот извршител е овластен да ги оддалечи лицата кои го оневозможуваат спроведувањето на присилната наплата, како и да побара помош од органот за внатрешни работи, ако оневозможувањето продолжи или ако лицето кое ги поседува стварите одбие да ги направи достапни за употреба и спроведување на присилната наплата.

Попис на недвижности

Член 138

(1) Управата за јавни приходи, по службена должност, обезбедува доказ за недвижностите кои се сопственост на должникот во присилната наплата од надлежниот орган за водење на регистар на недвижности.

(2) Органот надлежен за водење регистар на недвижности е должен, без надоместок, во рок од три дена од денот на приемот на барањето од ставот (1) на овој член, да ги достави до Управата за јавни приходи барањите докази.

(3) Заради составувањето на пописот, даночниот извршител има право да влезе на земјиштето и во просториите во кои должникот во присилната наплата ја врши својата дејност, а со судски налог и во стан на должникот во присилната наплата.

Престанување на залогот

Член 139

(1) Управата за јавни приходи, во рок од два дена од денот на намирувањето на даночните обврски, поднесува барање за бришење на залогот, односно хипотеката и го известува носителот на платниот промет и должникот на должникот во присилната наплата за престанување на важноста на решението од членот 135 став (1) точки 3, 4 и 5 и став (3) на овој закон.

(2) Во рокот од ставот (1) на овој член, Управата за јавни приходи го известува и должникот во присилната наплата за престанокот на важењето на решението за присилна наплата на данокот.

(3) По исклучок на одредбата од ставот (1) на овој член, кај данокот кој пристигнува периодично или повеќе пати во текот на годината, воспоставеното заложно право на Република Македонија се брише од регистарот најдоцна десет дена по истекот на годината во која е воспоставено, ако обврската по тој данок и соодветните споредни даночни давачки се намирени на 31 декември таа година.

III. ВПАРИЧУВАЊЕ

Средства на присилна наплата

Член 140

(1) Присилна наплата се спроведува на:

1) паричните средства на должникот во присилната наплата - со пренос на средства од сметка на должникот во присилната наплата, вклучувајќи ги и средствата од девизна сметка, на уплатната сметка за јавните приходи;

2) паричните побарувања на должникот во присилната наплата - со пренос на побарувањата на уплатната сметка за јавните приходи;

3) други побарувања на должникот во присилната наплата - со забрана, пренос на побарувањата и попис со процена, заплена и продажба на предметите на побарувања;

4) готови пари и хартии од вредност - со попис и заплenuвање;

5) движни предмети - со заплenuвање и продажба по пат на аукција и

6) недвижности - со заплenuвање, утврдување на почетна вредност и продажба по пат на аукција.

(2) Управата за јавни приходи може врз основа на решение, по кој било редослед, да применува едно или повеќе средства на присилна наплата од ставот (1) на овој член.

(3) Решението од ставот (2) на овој член, се доставува на должникот во присилната наплата и неговите должници и/или на банка.

Приходи од впаричување

Член 141

(1) Заплнетите пари и приходи од продажбата на движни предмети и на недвижности Управата за јавни приходи ги уплатува на соодветна уплатна сметка за јавните приходи.

(2) Ако со продажбата е остварена повисока цена од износот на даночната обврска, разликата се враќа на должникот во присилната наплата во рок од 30 дена, а камата се пресметува во корист на должникот во присилната наплата по истекот на тој рок, во согласност со членот 123 од овој закон.

(3) Во случај во рокот од ставот (2) на овој член, кога на должникот во присилната наплата му пристигнала нова даночна обврска која не е платена, разликата остварена со продажбата на движни предмети или недвижности по повисока цена, се користи за намирување на таа обврска.

(4) Приходите од впаричување на предметите на присилна наплата од членот 132 на овој закон се распоредуваат со решение на Управата за јавни приходи според редоследот за намирување од членот 119 на овој закон.

Присилна наплата од парични средства

Член 142

(1) Присилна наплата на данок и на споредни даночни давачки од парични средства на должникот во присилната наплата, врз основа на решението од чле-

нот 140 став (2) на овој закон, е пренос на средства од сметка на должникот во присилната наплата отворена кај носител на платен промет на соодветна уплатна сметка на јавните приходи.

(2) Решението за наплата од парични средства на должникот во присилната наплата се извршува на начин утврден со законот кој го уредува платниот промет.

(3) Ако на сметката на должникот во присилната наплата привремено нема средства, банката го извршува решението sukcesивно, спрема расположливите средства на сметката, сè додека решението во целост не се изврши.

(4) Ако банката не постапи на начинот утврден во ставот (1) на овој член, наплатата на долгуваниот данок и споредните даночни давачки се врши непосредно од средствата кои се наоѓаат на сметката на носителот на платен промет.

(5) Решение за присилна наплата на данок од парични средства на должникот во присилната наплата произведува правно дејство од денот на доставувањето кај банката до денот на намирувањето на обврските, односно до денот на поништувањето на решението.

(6) Решението за присилна наплата на данок од парични средства на должник во присилна наплата има приоритет во наплатата и се извршува пред сите други налози.

Присилна наплата од парични побарувања

Член 143

(1) Присилна наплата од парични побарувања на должникот во присилна наплата се извршува врз основа на решението од членот 140 став (2) на овој закон.

(2) Со решението според ставот (1) на овој член, му се налага на должникот на должникот во присилна наплата својот долг да го намира со уплата на уплатна сметка на јавните приходи по пристигнување на побарувањата.

Присилна наплата од други побарувања

Член 144

(1) Присилна наплата од други побарувања на должникот во присилна наплата, кога побарувањето гласи на предавање на предмети или пренос на права на сопственост на должникот во присилната наплата се извршува врз основа на решението од членот 140 став (2) на овој закон.

(2) Со решението според ставот (1) на овој член, му се налага на должникот да го пренесе долгуваниот износ на должникот во присилната наплата, за правото на сопственост на Република Македонија.

Присилна наплата од хартии од вредност

Член 145

(1) Решението за присилна наплата од хартии од вредност Управата за јавни приходи го доставува до банката или до друго правно лице кај кое хартиите од вредност се чуваат, како и до должникот во присилната наплата.

(2) Централниот депозитер за хартии од вредност, банка, односно друго правно лице кај кое се чуваат хартии од вредност, без надоместок, ги доставува до Управата за јавни приходи податоците за хартиите од вредност, вклучувајќи ја и процената на нивната вредност во рок од пет дена од денот на приемот на решението.

(3) Продажбата на хартиите од вредност ја врши Управата за јавни приходи. Постигнатата цена, од која се одбива провизијата и трошоците за продажбата, се уплатува на сметка на Управата за јавни приходи и најдоцна наредниот работен ден се уплатува на соодветната уплатна сметка за јавните приходи.

Присилна наплата од движни предмети

Попис на движни предмети

Член 146

Движните ствари ги попишува, проценува, плени и продава даночен извршител, врз основа на решението од членот 140 став (2) на овој закон.

Процена на движни предмети

Член 147

(1) Процената на движни предмети ја врши даночен извршител во текот на пописот.

(2) Управата за јавни приходи може да определи и друго стручно лице како проценител или да прибави извештај за цена на предметите од стручни институции или организации.

(3) За извршениот попис и процена се составува записник.

(4) Записникот од ставот (3) на овој член, се доставува до должникот во присилната наплата на начин пропишан во членот 44 од овој закон.

(5) На процената на попишаните предмети должникот во присилната наплата може да изјави приговор во рок од три дена од денот на доставувањето на записникот.

(6) Во врска со приговорот одлучува надлежното одделение за присилна наплата.

(7) Постапката за присилна наплата се прекинува до донесувањето на заклучок по приговорот.

(8) Против заклучокот по приговорот од ставот (7) на овој член, не е допуштено правно средство.

Заплenuвање на движни предмети

Член 148

(1) Попишаниот движен предмет на кој е впишан залог во корист на Република Македонија или е поведена постапка за воспоставување заложно право во корист на Република Македонија не се заплenuва од должникот во присилната наплата во моментот на пописот.

(2) Попишаниот движен предмет се заплenuва од должникот во присилната наплата по истек на рокот од членот 151 став (3) на овој закон.

(3) По исклучок, ако постојат основи на сомнение дека должникот во присилната наплата ќе ја оневозможи продажбата на движниот предмет над кое е воспоставено заложно право на Република Македонија, предметот се заплenuва во моментот на пописот.

(4) Даночниот извршител е должен да го образложи постоењето на основите на сомнение од ставот (3) на овој член.

(5) За извршеното заплenuвање на движни предмети се составува записник.

Заплenuвање на расиплива стока

Член 149

(1) Спротивставувањето на трето лице при заплenuвањето на расиплива стока или стока чиешто чување предизвикува големи трошоци не го спречува моменталното впаричување согласно со членот 151 став (2) од овој закон.

(2) По докажување на сопственоста на стварите од ставот (1) на овој член од страна на трето лице, приходите од остварената продажба му припаѓаат нему.

Присилна наплата кога предметот е во владение на друго лице

Член 150

(1) Ако одреден предмет на должникот во присилната наплата се наоѓа кај друго лице, тоа е должно, на

барање на даночниот извршител, да го предаде за потребите на присилната наплата или да го плати даночниот долг на даночниот извршител.

(2) Во случајот од ставот (1) на овој член ќе се смета дека дејствијата на другото лице се извршени по налог на должникот во присилната наплата.

(3) Даночниот извршител е должен на лицето од ставот (1) на овој член, да му издаде потврда за предавање на предметот, односно уплатата на долгуваниот данок.

Продажба на движни предмети - аукција

Член 151

(1) Продажба на движни предмети се врши по пат на усна јавна аукција.

(2) Ако движниот предмет е подложен на расипување или ако неговото чување изискува големи трошоци, Управата за јавни приходи тој предмет го продава по пат на непосредна спогодба, без одлагање.

(3) Кон аукција на заплени движни предмети се пристапува по истекот на рокот од 15 дена од денот на пописот.

(4) На усната јавна аукција движниот предмет може да се продаде само доколку се постигне половина од проценетата вредност.

(5) Непродадени предмети можат од страна на Управата за јавни приходи по аукцијата да бидат продадени по пат на слободна (комерцијална) продажба. Предмети од злато и сребро не смеат да се продаваат под материјалната (берзанската) вредност.

(6) Должникот во присилна наплата и купувачот добиваат потврда за извршената продажба и продажната цена.

(7) Постапката на продажба на запленилите предмети се прекинува кога постигнатата цена ќе ја достигне висината на даночниот долг и споредните даночни давачки со паричните додатоци, како и трошоците за присилна наплата според членот 131 од овој закон. Останатите предмети се враќаат на должникот во присилна наплата.

(8) За извршената продажба на движните предмети се составува записник.

Присилна наплата од недвижности

Попис на недвижности

Член 152

Недвижноста се опишува, се одредува нејзината почетна вредност и се продава од страна на даночниот извршител во постапка на присилна наплата врз основа на решението за присилна наплата од членот 140 став (2) на овој закон.

Заплenuвање на недвижност која не е запишана во соодветен регистар

Член 153

(1) Заплenuвање на недвижност која не е запишана во соодветен регистар ја спроведува даночен извршител во моментот на пописот.

(2) Пред пристапување кон заплenuвање, даночниот извршител го покажува документот со кој ги потврдува своите овластувања и решението за присилна наплата и го повикува должникот во присилната наплата да го плати долгуваниот износ.

(3) Заплenuвање на недвижност од ставот (1) на овој член, се спроведува во присуство на еден полнолетен сведок.

(4) Даночниот извршител е овластен да го оддалечи лицето кое го нарушува спроведувањето на присилната наплата, како и да побара помош од полицијата ако нарушувањето продолжи или ако лицето кое ја поседува недвижноста одбива таа да ја направи достапна за спроведување на присилната наплата.

(5) За извршеното заплenuвање на недвижност се составува записник.

Утврдување на почетна вредност на недвижност

Член 154

(1) Управата за јавни приходи ја утврдува почетната вредност на недвижноста од членот 153 став (1) на овој закон.

(2) Методологијата на утврдување на почетната вредност на недвижноста ја уредува министерот за финансии.

(3) Почетната вредност на недвижноста од ставот (1) на овој член се утврдува со решение.

(4) При утврдување на почетната вредност на недвижноста се води сметка и за тоа колку недвижноста помалку вреди заради тоа што на неа остануваат одредени права и товари по продажбата.

Продажба на недвижност по пат на усна јавна аукција

Член 155

(1) Аукција на недвижност се врши од страна на Управата за јавни приходи.

(2) На усната јавна аукција може да учествуваат само лица кои депонирале депозит.

(3) Депозитот од ставот (2) на овој член се депонира на депозитна сметка на Управата за јавни приходи во висина од 10% од утврдената почетна вредност на недвижноста.

(4) На понудувачите чија понуда не е прифатена депозитот им се враќа веднаш по заклучувањето на аукцијата.

(5) Заинтересираните понудувачи имаат право најдоцна до денот на одржувањето на аукцијата да ја разгледаат недвижноста која е предмет на јавна продажба.

(6) На првата усна јавна аукција недвижноста не може да се продаде по цена пониска од 75% од утврдената почетна вредност.

(7) Ако недвижноста не се продаде на првата усна јавна аукција со заклучок се одредува и закажува втора усна јавна аукција.

(8) На втората усна јавна аукција недвижноста не може да се продаде по цена пониска од 50% од утврдената почетна вредност.

(9) Недвижноста може да се продаде по цена пониска од утврдената почетна вредност или по цена пониска од 50% од утврдената почетна вредност ако со тоа писмено се согласи должникот во присилна наплата.

(10) За текот на аукцијата се составува записник.

Постапка со остварените приходи од продажба на недвижност

Член 156

(1) Купувачот на недвижност мора да го уплати износот за кој недвижноста му е продадена, во рок од осум дена од денот на заклучувањето на усната јавна аукција, по намалувањето за депонираниот депозит, кој станува дел од платената цена.

(2) Во случај кога купувачот во определениот рок нема да го уплати износот за кој недвижноста му е продадена, продажбата со решение се огласува за неважечка, а купувачот го губи правото на поврат на депонираниот депозит.

(3) Во случај на постоење на приоритетно хипотекарно побарување на друг доверител на сопственикот на продадената недвижност од износот прво се намирува побарувањето на тој доверител.

(4) По извршената уплата на износот за кој недвижноста е продадена на усна јавна аукција, Управата за јавни приходи донесува решение за предавање на недвижноста на купувачот.

(5) По исплата на приоритетниот доверител, Управата за јавни приходи, се наложува бришење на хипотеката.

Глава осма

ДРУГИ ФОРМИ НА ПРЕСТАНОК НА ДАНОЧЕН ДОЛГ

Привремен отпис на данок

Член 157

Даночниот долг може да биде привремено отпишан доколку се утврди дека наплатата нема да успее или трошоците за наплата не се во сооднос со даночниот долг.

ДЕЛ ТРЕТИ

ПОСТАПКА ПО ПРАВЕН ЛЕК

I. ПОСТАПКА ПО ПРИГОВОР

Право на приговор

Член 158

(1) Против даночен управен акт, даночниот обврзник може да поднесе приговор.

(2) Приговорот може да се поднесе и кога Управата за јавни приходи по барање на даночниот обврзник нема да донесе даночен управен акт во со закон утврдениот рок.

Право на поднесување приговор

Член 159

Приговор против даночен управен акт може да поднесе лице за чии права или обврски е одлучено во даночна постапка.

Рок за приговор

Член 160

Приговор против даночен управен акт се поднесува во рок од 15 дена од денот на доставувањето до даночниот обврзник.

Поднесување приговор

Член 161

(1) Приговорот се поднесува кај организационата единица на Управата за јавни приходи која што го донела даночниот управен акт.

(2) Приговорот треба да се поднесе писмено или на записник. Приговорот треба да се потпише своерачно.

(3) Доволно е доколку од приговорот може да се утврди кој го поднел приговорот и за кој даночен управен акт станува збор.

(4) Доколку приговорот се поднесе до ненадлежна организациона единица на Управата за јавни приходи, се смета дека е поднесен на време доколку истиот се препрати и пристигне во утврдениот рок од членот 160 на овој закон до надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи.

(5) Во приговорот треба да се наведат управниот акт против кој се поднесува и причините за приговорот, како и да се приложат потребните докази.

(6) Управата за јавни приходи испитува дали приговорот е допуштен, посебно дали е поднесен во пропишаната форма и пропишаниот рок и дали е основан. Товарот на докажување е на даночниот обврзник согласно со членот 50 од овој закон.

Постапување по приговорот

Член 162

(1) Доколку недостига некој од елементите наведени во членовите 159, 160 и 161 од овој закон, тогаш приговорот ќе се отфрли како недопуштен и треба да се наведат причините за отфрлањето.

(2) Управата за јавни приходи може да го прифати приговорот и да донесе изменет даночен управен акт доколку приговорот е допуштен и основан.

Странки во постапка по приговор

Член 163

Странки во постапката по приговор се:

- 1) подносителот на приговорот;
- 2) Управата за јавни приходи и
- 3) лицето кое се вклучува во постапката согласно со членот 164 од овој закон.

Вклучување во постапката по приговор

Член 164

(1) Надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи може по службена должност или по налог на подносителот на приговорот да вклучи други лица чии правни интереси се засегнати од даночниот управен акт. Ова важи особено за лица кои покрај даночниот обврзник гарантираат за даночниот долг.

(2) Лицето кое ќе биде вклучено во постапката ги има истите права како оној којшто го поднел приговорот.

Правно дејство на приговорот

Член 165

(1) Приговорот не го одлага извршувањето на даночниот управен акт.

(2) По исклучок од одредбата на ставот (1) од овој член, Управата за јавни приходи може да го одложи извршувањето на даночниот управен акт против кој е поднесен приговор ако даночниот обврзник тоа го побара и документира дека со плаќањето на данокот или на споредните даночни давачки пред конечност на побиваниот акт би претрпел битна економска штета.

(3) Одложувањето може да зависи од тоа дали подносителот на приговорот ќе поднесе гаранција.

(4) Доколку даночниот обврзник во постапката по правниот лек конечно е одбиен, тогаш според ставот (2) на овој член одложениот износ треба да биде окаматен. Каматата се наплаќа од денот кога приговорот е поднесен во надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи. Во овој случај соодветно се применуваат одредбите од членот 123 на овој закон.

Откажување од приговор

Член 166

(1) Даночниот обврзник може да се откаже од поднесувањето на приговор. Откажувањето се поднесува писмено или на записник.

(2) Со откажувањето се губи правото на приговор.

Повлекување на приговор

Член 167

Приговорот може да биде повлечен од даночниот обврзник сè до доставувањето на решение по приговор.

Прекинување на постапката

Член 168

(1) Ако решението по приговор целосно или делумно зависи од прашање кое е предмет на судски спор или друга управна постапка, надлежната организацио-

на единица на Управата за јавни приходи може привремено да ја прекине постапката до решавање на судскиот спор или на управната постапка.

(2) За време на траењето на привременото прекинување не течат рокови на застареност.

(3) Против одбивање на барањето за привремено прекинување на постапката не се дозволени правни лекови.

(4) Одложувањето може да зависи од тоа дали подносителот на приговорот ќе поднесе гаранција.

(5) Во случајот од ставот (1) на овој член соодветно се применува одредбата од членот 165 став (4) на овој закон.

Решение по приговор

Член 169

(1) По приговорот одлучува организационата единица на Управата за јавни приходи која го донела даночниот управен акт, со донесување на решение.

(2) Организационата единица на Управата за јавни приходи која одлучува по приговорот треба во целост да го преиспита даночниот управен акт.

(3) Даночниот управен акт по кој е поднесен приговор, во постапката на преиспитување, може со решение да се смени и на штета на подносителот на приговорот.

(4) Решение по приговор не е потребно доколку и ако надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи го прифаќа приговорот на даночниот обврзник.

Форма, содржина и доставување на решение по приговор

Член 170

Решението по приговорот треба да се донесе писмено, да се образложи, да се даде упатство за правна поука и да му се достави на даночниот обврзник.

Поништување или измена на решение во постапка на приговор

Член 171

Надлежната организациона единица на Управата за јавни приходи може да го поништи или измени решението донесено по приговорот од истите причини кои би можел да ги употреби и судот. Измената не смее да оди на штета на даночниот обврзник.

II. ПОСТАПКА ПО ЖАЛБА

Право на жалба

Член 172

Против решението по приговор согласно со членот 169 од овој закон даночниот обврзник може да поднесе жалба.

Право на поднесување на жалба

Член 173

Жалба против решението по приговор може да поднесе лице за чии права или обврски е одлучено во постапка по приговор.

Рок за жалба

Член 174

Жалба против решението по приговор се поднесува во рок од 15 дена од денот на доставувањето до даночниот обврзник.

Поднесување на жалба

Член 175

Жалбата се поднесува до министерот за финансии.

Управен спор

Член 176

(1) Против решението по жалба даночниот обврзник може да поднесе тужба пред Врховниот суд на Република Македонија.

(2) Поднесувањето на тужбата не го спречува извршувањето на даночниот управен акт.

ДЕЛ ЧЕТВРТИ

ПРАВНА И СЛУЖБЕНА ПОМОШ

Службена помош

Член 177

Сите судови и државни органи, вклучувајќи ги и органите на единиците на локалната самоуправа, по барање на Управата за јавни приходи мораат да и ја дадат потребната правна и службена помош за спроведување на оданочувањето.

Меѓународна правна помош

Член 178

(1) Под меѓународна правна помош, во смисла на овој закон, се смета правото на Управата за јавни приходи врз основа на меѓународни договори, во тек на даночната постапка да се обрати за давање правна помош до странски даночен орган, како и обврска на Управата за јавни приходи да даде таква помош на странски даночен орган.

(2) Ако давањето на меѓународна правна помош не е уредено со меѓународен договор, правна помош може да се даде под услов, ако:

1) постои реципроцитет;

2) државата која ја прима правната помош се обврзе дека примените информации и документација ќе ги користи само за целите на даночна, прекршочна или кривична постапка, како и дека ќе бидат достапни само на лицата, органите на управата, односно правосудните органи надлежни за одреден даночен предмет или спроведување на прекршочна, односно кривична постапка во врска со тој предмет;

3) државата на која и се дава правната помош е готовна по пат на разбирање да избегне двојно оданочување;

4) задоволувањето на замолницата не го загрозува јавниот поредок или други битни интереси на Република Македонија и

5) не постои опасност со давање на правната помош да дојде до одавање на службена или на професионална тајна или на резидентниот даночен обврзник да му се нанесе штета од поголеми размери.

ДЕЛ ПЕТТИ

КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Прекршок на даночен обврзник - правни и физички лица

Член 179

(1) Со парична казна од 150.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок даночен обврзник - правно лице, ако:

1) не води деловни книги и евиденции согласно со членот 45 став (1) од овој закон;

2) не достави годишна сметка согласно со членот 45 став (3) од овој закон;

3) не ги чува деловните книги и евиденции согласно со членот 48 став (1) од овој закон;

4) не пријави факти битни за оданочување согласно со членот 49 од овој закон;

5) не учествува во утврдувањето на фактичката состојба согласно со членот 50 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

6) во даночната пријава не внесува точни, вистинити и потполни податоци и не ја приложува пропишана документација согласно со членот 53 ставови (3) и (4) од овој закон;

7) на барање на Управата за јавни приходи не ги дава сите потребни информации, не достави, или не достави на посочено место на увид и проверка деловните книги и евиденции, деловната документација и други исправи согласно со членот 60 од овој закон;

8) не дозволи да се изврши увид на предмети, простории или земјиште, односно низ нив или преку нив да се помине заради увид (член 64 став (1));

9) не ги изврши работите од членот 97 став (3) на овој закон;

10) на инспекторот во постапката на контрола не му дава информации и книги, белешки, документи и деловна документација согласно со членот 99 од овој закон и

11) ја оневозможува постапката на присилна наплата согласно со членот 137 став (7) од овој закон.

(2) За прекршок од ставот (1) на овој член ќе се казни физичко лице со казна затвор од 30 до 90 дена и со парична казна од 45.000 до 50.000 денари.

ДЕЛ ШЕСТИ

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Престанување на важење

Член 180

Со денот на примената на овој закон престануваат да важат: Законот за утврдување и наплата на јавните приходи ("Службен весник на Република Македонија" број 13/2001, 61/2002, 24/2003, 77/2003 и 19/2004); одредбите од членовите 44, 50, 57 и 58 на Законот за данокот на додадената вредност ("Службен весник на Република Македонија" број 44/99, 55/99, 86/99, 11/2000, 8/2001, 21/2003 и 19/2004); членот 42 од Законот за данок на добивка ("Службен весник на Република Македонија" број 80/93, 33/95, 43/95, 71/98, 5/97, 28/98, 11/2001, 02/2002, 44/2002 и 51/2003); одредбите од членовите 56, 91, 92, 93, 94, 136, 142, 143 и 143-а на Законот за персонален данок на доход ("Службен весник на Република Македонија" број 80/93, 3/94, 70/94, 71/96, 28/97, 8/2001, 50/2001, 52/2001, 2/2002, 44/2002 и 96/2004); членот 57 од Законот за акцизите ("Службен весник на Република Македонија" број 32/2001, 50/2001, 52/2001, 45/2002, 98/2002, 24/2003 и 96/2004); одредбата на членот 36 став 2 од Законот за концесии ("Службен весник на Република Македонија" број 25/2002 и 24/2003) и одредбата на членот 26 став 5 од Законот за електронските комуникации ("Службен весник на Република Македонија" број 13/2005).

Влегување во сила и примена

Член 181

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 април 2006 година.

L I G J PËR PROCEDURË TATIMORE

PJESA E PARË

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Kreu i parë

Lënda e rregullimit

Neni 1

(1) Me këtë ligj veçanërisht rregullohet: e drejta e përgjithshme tatimore, procedura e përcaktimit të tatimit; procedura e kontrollit të tatimit; procedura e pagesës së tatimit; të drejtat dhe obligimet e detyruesit tatimor; dhe çështjet tjera të procedurës tatimore.

(2) Ky ligj është bazë e vetme e së drejtës së përgjithshme tatimore dhe e procedurës tatimore.

Zbatimi i ligjit

Neni 2

(1) Ky ligj zbatohet për të gjitha të ardhurat publike dhe për të gjitha detyrimet e tjera tatimore sekondare të cilat i administron Drejtoria e Hyrjeve Publike e Republikës së Maqedonisë.

(2) Marrëveshjet e ratifikuar ndërkombëtare për tatim kanë përparësi para ligjeve nacionale tatimore.

Raporti ndaj ligjeve të tjera

Neni 3

(1) Ky ligj ka përparësi para ligjeve të tjera tatimore.

(2) Nëse me këtë ligj diçka nuk është rregulluar, vlejné dispozitat e ligjeve të veçanta tatimore adeguate.

(3) Gjatë zbatimit të këtij ligji, secili term që nuk është definuar ndryshe e ka domethënieën që është definuar me ligje të tjera.

(4) Në raport me procedurat e rregulluara me këtë ligj, zbatohen dispozitat nga ligjet tjera për çështjet që nuk janë të rregulluara ndryshe me këtë ligj.

Përkufizime

Neni 4

Shprehjet e veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë këtë kuptim:

1. **Organ tatimor** është organi i përcaktuar në Ligjin për Drejtorinë e Hyrjeve Publike (në tekstin e mëtejme: Drejtoria e Hyrjeve Publike).

2. **Hyrje publike** janë mjetet financiare që i administron Drejtoria e Hyrjeve Publike për financimin e shpenzimeve publike.

3. **Tatime** janë detyrimet e tatimpaguesit të cilat doemos duhet të paguhën pa shërbim kthyes, që shërbejnë për të mirën e përgjithshme shtetërore dhe të cilat gjithë tatimpaguesve u detyrohen me ligj.

4. **Detyrime sekondare tatimore** veçanërisht janë: dënimet me para, dënimet tatimore, kamatat dhe shpenzimet e pagesës me forcë të tatimit.

5. **Ligjet tatimore ose dispozitat tatimore** janë dispozitat me të cilat rregullohen lloje të caktuara tatimesh.

6. **Procedurë tatimore** është procedura për përcaktimin dhe arkëtimin e hyrjeve publike.

7. **Detyrim tatimor** është çdo detyrim i përcaktuar për tatimpaguesin me këtë ligj ose me ligj tjetër tatimor, për veprime në procedurën tatimore.

8. **Borxh tatimor** është shuma e tatimit ose i llojit tjetër të detyrimit publik, të cilin tatimpaguesi është i detyruar ta paguajë në mënyrë të përcaktuar me ligj.

9. **Tatimpagues** është ai i cili:

1) ka borxh tatim;

2) garanton për tatim;

3) duhet të paguajë ose të arkëtojë tatim në llogari të personit të tretë;

4) duhet të paraqesë fletëparaqitje tatimore dhe/ose sqarim tatimor;

5) është i detyruar të mbajë libra ose shënime, ose

6) është i detyruar të plotësojë obligime tjera të cilat i janë urdhëruar me ligjet tatimore.

10. **Tatimpagues nuk është** ai i cili duhet të japë informata, të depozitohë dokumente, të dorëzojë vlerësim ose të lejojë qasje në pronë dhe/ose në lokale afariste në lidhje me detyrimin tatimor të personit të tretë.

11. **Rezident** është personi, të cilit i përgjigjet njëra prej këtyre veçorive:

1) vendbanimin personi fizik e ka atje ku ka banim që e shfrytëzon ose që mund ta shfrytëzojë;

2) vendqëndrimin personi fizik e ka atje ku qëndron në rrethana prej të cilave mund të nënkuptohet se nuk qëndron

vetëm përkohësisht në këtë vend. Si vendqëndrim llogaritet vendi ku personi qëndron më shumë se gjashtë muaj. Ndërprejret e shkurtat nuk kanë asnjë rëndësi;

3) vendi i administrimit është atje ku gjendet selia e administrimit të personit juridik;

4) selinë e vet personi juridik e ka në vendin që është caktuar me ligj, me statut, me marrëveshje për shoqëri ose ngjashëm.

12. **Jorezident** është personi fizik ose juridik të cilit nuk i përgjigjet asnjëra prej veçorive nga pika 11 e këtij neni.

13. **Pjesëtarë** të së njëjtës familje të tatimpaguesit në kuptim të këtij ligji konsiderohen personat vetëm nëse i takojnë njëres nga këto marrëdhënie në mes tyre:

- 1) çifti bashkëshortor;
- 2) familjarë në linjë të drejtë;
- 3) kunatia në linjë të drejtë;
- 4) vëllezërit dhe motrat;
- 5) fëmijët e vëllezërve dhe motrave;
- 6) çiftet bashkëshortore të vëllezërve dhe motrave dhe vëllezërit dhe motrat e çifteve bashkëshortore;
- 7) vëllezërit dhe motrat e prindërve;
- 8) mbajtësi dhe birësuesi, dhe
- 9) personat në kuptim të nënpikave 1, 2, 3, 6 dhe 8 nga kjo pikë edhe atëherë kur kjo lidhje më nuk ekziston.

14. **Person zyrtar** në kuptim të këtij ligji është:

- 1) nëpunësi;
- 2) gjykatësi;
- 3) personi që gjendet në marrëdhënie tjetër pune publike-juridike, dhe
- 4) personi i cili për shërbimin shtetëror ose shërbim tjetër me urdhëresë të tij përmbush detyra të administratës publike.

15. **Fakte tatimore** janë të gjitha faktet e përfshira në dëshmi dhe në dokumente që janë të rëndësishme për tatim.

16. **Termi "ndërmarrje"** e ka të njëjtin kuptim si në Ligjin për shoqëritë tregtare, nëse nuk është ndryshe e rregulluar me ligje të tjera tatimore.

Kompetenca

Neni 5

(1) Për tatimpaguesin rezident, kompetente është ajo njësi organizative e Drejtorisë së Hyrjeve Publike në territorin e së cilës është tatimpaguesi rezident në kuptim të nenit 4 pika 11 e këtij ligji.

(2) Te tatimpaguesi jorezident, kompetente është ajo njësi organizative e Drejtorisë së Hyrjeve Publike në territorin e së cilës gjendet filiali i saj në kuptim të Ligjit për shoqëritë tregtare.

(3) Kompetencat reale dhe vendore të Drejtorisë së Hyrjeve Publike përcaktohen sipas Ligjit për Drejtorinë e Hyrjeve Publike.

Kreu i dytë

PARIMET E PROCEDURËS TATIMORE

Parimi i ligjshmërisë dhe vendosjes së lirë

Neni 6

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike është e detyruar t'i përcaktojë të gjitha faktet që janë të rëndësishme për marrjen e vendimeve ligjore, gjatë së cilës është e detyruar në mënyrë të barabartë t'i marrë parasysh faktet që shkojnë në dobi dhe në dëm të tatimpaguesit.

(2) Nëse Drejtoria e Hyrjeve Publike ka të drejtë ligjore për vendosje të lirë, atëherë kjo vendosje e lirë është e detyruar që të jetë në pajtim me qëllimin e kësaj të drejte dhe t'i respektojë kufijtë ligjorë të vendosjes së lirë.

Parimi i vlefshmërisë kohore të dispozitave tatimore

Neni 7

(1) Detyrimi tatimor përcaktohet në bazë të ligjeve të cilat kanë qenë në fuqi gjatë kohës së krijimit të tij, përveç nëse, në pajtim me ligjin, për dispozitat e veçanta që kanë të bëjnë me detyrimin tatimor është përcaktuar të kenë veprim kthyes.

(2) Veprimet në procedurën tatimore janë të rregulluara me dispozitat të cilat janë në fuqi në kohën kur ndërmerren.

Shqyrtim në akte

Neni 8

Me kërkesë të tatimpaguesit i mundësohet shqyrtim në aktet e tij me zbatimin adekuat të nenit 9 të këtij ligji.

Fshehtësia tatimore

Neni 9

(1) Personat zyrtarë janë të detyruar si fshehtësi tatimore t'i ruajnë:

1) të gjitha dokumentet, informatat, të dhënat ose faktet tjera për tatimpaguesin të cilat kanë ardhur në procedurën tatimore, kundërvajtëse ose gjyqësore;

2) të dhënat për shpikjet ose patentat, si dhe të gjitha të dhënat tjera për procedurat teknologjike të cilat i zbaton tatimpaguesi, dhe

3) të gjitha fshehtësitë afariste për person të tretë me të cilat është njoftuar personi zyrtar.

(2) Obligimi i ruajtjes së fshehtësisë tatimore ka të bëjë për personat zyrtarë edhe në rast kur u ka pushuar marrëdhënia e punës dhe/ose cilësia në të cilën kanë ardhur në informatë për dokumentet, faktet dhe/ose të dhënat nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Obligimi i ruajtjes së fshehtësisë tatimore nuk cenohet nëse:

1) dokumenti, fakti dhe/ose e dhëna jepet gjatë procedurës tatimore, kundërvajtëse ose gjyqësore;

2) bëhet fjalë për tregim të TVSH-së numrin identifikues tatimor të tatimpaguesit;

3) dokumenti, fakti dhe/ose e dhëna shfrytëzohet në procedurën e veprës penale ose kundërvajtjes;

4) garantuesit tatimor i mundësohet shqyrtim në të dhënat për tatimpaguesin që janë të nevojshme për përmbushjen e detyrimit të tij si garantues tatimor;

5) dokumenti i caktuar, fakti dhe/ose e dhëna jepet me pëlqim me shkrim të tatimpaguesit, dhe

6) me ligj është e përjashtuar.

Parimi i përcaktimit të gjendjes faktike

Neni 10

Faktet tatimore përcaktohen në pajtim me ligjet tatimore dhe rëndësisë së tyre ekonomike.

Shkruarja e të mirave ekonomike

Neni 11

(1) Të mirat ekonomike i shkruhen pronarit juridik.
(2) Nëse të mirat ekonomike u takojnë më shumë pronarëve juridikë, e njëjta u shkruhet pronarëve si pjesë.

Transaksione imagjinare

Neni 12

Nëse me çështje imagjinare juridike fshihet ndonjë punë tjetër juridike, në atë rast, për përcaktimin e obligimit tatimor bazën e bën puna e fshehur juridike.

Veprimi kundërligjor

Neni 13

Kur janë realizuar të ardhura, respektivisht kur është fituar pasuri në mënyrë të kundërt nga dispozitat (pa bazë juridike), detyrimi tatimor rregullohet në pajtim me ligjin i cili e rregullon llojin adekuat të tatimit.

Transaksioni i pavlefshtëm juridik

Neni 14

Nëse ndonjë veprim juridik është i pavlefshtëm ose bëhet i pavlefshtëm, atëherë i njëjti nuk është e rëndësishme për tatim derisa tatimpaguesit në mënyrë të barabartë e përfaqësojnë dhe mbajnë rezultat ekonomik të veprimit të tillë juridik, përveç nëse ndryshe është e rregulluar me ligjet tatimore.

Keqpërdorimi i mundësive të kontraktuara juridike

Neni 15

(1) Me keqpërdorim të mundësive të kontraktuara juridike nuk mund t'i iket ligjit tatimor.

(2) Nëse ekziston keqpërdorim, detyrimi tatimor rregullohet në të njëjtën mënyrë siç rregullohet gjatë marrëveshjes juridike që u përgjigjet veprimeve ekonomike.

Kreu i tretë

PROCEDURA TATIMORE

Nocioni dhe përmbajtja e marrëdhënies tatimore-juridike

Neni 16

Marrëdhënia tatimore-juridike është marrëdhënie që në procedurën tatimore i përfshin të drejtat dhe obligimet e Drejtorisë së Hyrjeve Publike nga njëra anë dhe të tatimpaguesit nga ana tjetër, gjatë së cilës kryesisht rregullohet plotësimi i detyrimeve tatimore nga ana e tatimpaguesit, si dhe e drejta e Drejtorisë së Hyrjeve Publike të kërkojë përmbushjen e këtyre detyrimeve.

Drejtoria e Hyrjeve Publike në procedurën tatimore

Neni 17

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike i kryen punët që kanë të bëjnë me mbajtjen e procedurës tatimore të shkallës së parë, mbajtjen e regjistrit të tatimpaguesve dhe akteve tatimore dhe të evidencës, zbulimin e veprave ndëshkuese tatimore dhe të kryerësve të tyre, mbajtjen e procedurës kundërvajtëse të shkallës së parë, si dhe çështjet të tjera të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike, në mënyrë të pavarur i kryen punët nga paragrafi (1) i këtij neni në territorin e Republikës së Maqedonisë dhe organizohet ashtu që të sigurojë barazi funksionale në zbatimin e dispozitave tatimore.

(3) Cilat veprime do të ndërmerren në procedurë dhe në çfarë mase, i përcakton Drejtoria e të ardhurave publike në pajtim me ligjin.

(4) Drejtoria e Hyrjeve Publike e thërret tatimpaguesin për të dorëzuar fletëparaqitje tatimore dhe për pagimin me kohë të borxheve të veta tatimore në pajtim me ligjet në fuqi.

(5) Drejtoria e Hyrjeve Publike është e detyruar ta mësojë tatimpaguesin në procedurën tatimore për të drejtat dhe obligimet e tij.

Debitori tatimor

Neni 18

(1) Debitor tatimor është personi i cili duhet të plotësojë një detyrim të caktuar për pagim nga procedura tatimore në pajtim me nenin 16 të këtij ligji.

(2) Debitor tjetër tatimor është:

1) garantuesi tatimor i cili përgjigjet për pagimin e borxhit tatimor të tatimpaguesit në rast kur tatimpaguesi atë borxh nuk e paguan në fatin e arritjes.

2) tatimpaguesi në kuptim të nenit 4 pika 9) nën-pika 3) e këtij ligji;

3) personat e tjerë që duhet të përmbushin ndonjë detyrim për pagim nga procedura tatimore në kuptim të nenit 16 të këtij ligji.

Dispozita të përgjithshme për përfaqësim

Neni 19

Tatimpaguesi mund të marrë pjesë në procedurën tatimore përmes autorizuesit me paraqitjen e autorizimit adekuat në Drejtorinë e Hyrjeve Publike ose përmes përfaqësuesit të tij ligjor.

Përfaqësuesi

Neni 20

(1) Përfaqësues me autorizim të tatimpaguesit është personi i cili e përfaqëson tatimpaguesin në suazat e autorizimit të marrë (prokurë) dhe në emër dhe në llogari të tatimpaguesit ndërmerren veprime në procedurën tatimore.

(2) Tatimpaguesi jorezident është i detyruar të caktojë autorizues në fillim të detyrimit tatimor.

(3) Nëse jorezidenti realizon të ardhura që taten sipas heqjes, për të cilën nuk është e detyrueshme paraqitja e fletëparaqitjes tatimore, nuk ekziston obligim për përcaktimin e autorizuesit.

Përfaqësuesi ligjor, ortaku dhe tutori i trashëgimisë

Neni 21

(1) Përfaqësuesi ligjor i personit dhe udhëheqësi i punës së personave të bashkuar për shkak të realizimit të të ardhurave dhe pronës pa cilësinë e personit juridik (ortakëri) dhe tutorit të trashëgimitarit, i plotëson detyrimet tatimore të personit që e përfaqëson.

(2) Nëse personat e bashkuar nuk kanë udhëheqës të punës ose trashëgimtari nuk ka tutor, obligimet nga paragrafi (1) të këtij neni, bien në barrë të personave të bashkuar bashkërisht ose të vetë trashëgimitarit.

Kreu i katërt

BORXHI TATIMOR

Obligimet për përmbushjen e borxhit tatimor

Neni 22

(1) Obligimi për përmbushjen e borxhit tatimor paraqet detyrim të tatimpaguesit ta paguajë tatimin e caktuar sipas kushteve të përcaktuara me këtë ligj ose me ligj tjetër tatimor.

(2) Dispozita për pagimin e borxhit tatimor nga paragrafi (1) i këtij neni, zbatohet edhe në obligimin për pagimin e detyrimeve tatimore sekondare, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Ndërprerja e borxhit tatimor

Neni 23

Borxhi tatimor ndërpritet me:

- 1) pagimin e shumës tatimore;
- 2) kompensimin e kërkesave tatimore dhe borxheve tatimore të njëjti tatimpagues;
- 3) pagimin me forcë të borxhit tatimor, dhe
- 4) parashkrimin e borxhit tatimor.

Pagimi i borxhit tatimor

Neni 24

(1) Me pagimin e shumës tatimore që është borxh përmbushet borxhi tatimor.

(2) Pagimi në kuptim të paragrafit (1) të këtij neni, mund të jetë: pagim me para në dorë ose në mënyrë tjetër në xhironlogari dhe pagimi nga personat e tretë.

Përmbushja e borxhit tatimor me kompensim

Neni 25

(1) Përmbushja e borxhit tatimor me kompensim bëhet në rast kur kërkesa tatimore e tatimpaguesit është më e madhe nga borxhi tatimor dhe shuma e tatimit të paguar më shumë shfrytëzohet për përmbushjen e borxhit tatimor në bazë të njëjtë që skadon më vonë ose me kërkesë të tatimpaguesit bëhet kthimi ose përmbushen borxhet e arritura në bazë tjetër.

(2) Me kërkesë të tatimpaguesit nga paragrafi (1) i këtij neni nxirret akti tatimor administrativ.

Përmbushja e borxhit tatimor në rast të likuidimit ose falimentimit

Neni 26

(1) Borxhin tatimor të personit juridik në likuidim e përmbush administratori likuidues nga mjetet e personit juridik, duke përfshirë edhe të ardhurat nga shitja e pronës.

(2) Borxhin tatimor të njësisë afariste të personit juridik në likuidim në mënyrë indirekte e përmbush personi juridik pjesë e së cilës është ajo njësi, e nëse në likuidim është personi juridik, borxhin tatimor e përmbush administratori likuidues.

(3) Përmbushja e borxhit tatimor në rast të falimentimit bëhet në pajtim me Ligjin për falimentim.

Përmbushja e borxhit tatimor në rast të vdekjes së personit fizik

Neni 27

(1) Borxhin tatimor të personit të vdekur e përmbushin trashëgimtarët në suazat e vlerës së pronës së trashëguar dhe në përpjesëtim me pjesën e trashëgimtarit individual në çastin e pranimit të trashëgimisë.

(2) Nëse lënësi i trashëgimisë nuk ka trashëgimtar ose nëse asnjë nga trashëgimtarët nuk pranohet si trashëgimtar, borxhi tatimor i lënësit të trashëgimisë përkohësisht shlyhet.

Kthimi i tatimit të arkëtuar

Neni 28

Nëse tatimpaguesi ka të drejtën e bazuar të kthimit të shumës tepriçë ose të tatim të paguar gabimisht, Drejtoria e Hyrjeve Publike ka obligim, vendimin për kthim ta marrë në afat sa më të shkurtër.

Kreu i pestë

GARANCIA DHE KONTESTIMI

Garancia e përfaqësuesit

Neni 29

Personat nga neni 21 paragrafi (1) të këtij ligji, garantojnë për borxhet tatimore në lidhje me personin që e përfaqësojnë, kur me qëllim ose nga pakujdesia, aspak nuk i kanë plotësuar ose nuk i kanë plotësuar në kohë obligimet që u janë besuar.

Garancia e përfaqësuesit

Neni 30

Kur personat nga neni 21 paragrafi (1) të këtij ligji, gjatë kryerjes së obligimeve që u janë besuar, bëjnë fshehjen e tatimit ose marrin pjesë në atë fshehje dhe me atë bëhen detyrës tatimorë ose garantues, atëherë personi i cili është përfaqësuar përgjigjet për borxhet tatimore që janë paraqitur, nëse i njëjti nuk është detyrës tatimor.

Garancia i trashëgimtarit juridik

Neni 31

(1) Nëse ndërmarrja ose një pjesë e ndërmarrjes i bartet personit të tretë, atëherë personi i tretë garanton për borxhet tatimore të ndërmarrjes së bartur ose të pjesës së ndërmarrjes.

(2) Garancia kufizohet në borxhe tatimore që janë paraqitur nga fillimi i vitit të fundit kalendarik para bartjes.

(3) Garancia kufizohet në madhësinë e pronës së ndërmarrë.

Garancia gjatë likuidimit

Neni 32

Nëse personi juridik në likuidim nuk ka mjete të duhura në para ta përmbush borxhin tatimor në tërësi, duke përfshirë edhe të ardhurat nga shitja e pronës, pjesën e ngelur tatimore do ta paguajnë themeluesit, drejtuesi ose anëtarët e drejtorisë, nëse në pajtim me ligjin, statutin ose aktin për themelim të personit juridik, janë solidar ose sipas pjesëmarrjes përgjegjës për obligimet e personit juridik. Në rast të përgjegjësisë sipas pjesëmarrjes, garancia kufizohet në pjesën adekuate.

Garancia gjatë ndërrimit të statusit

Neni 33

(1) Borxhin tatimor të personit juridik që pushon të ekzistojë për shkak të ndryshimeve statusore e përmbush trashëgimtari juridik, pa marrë parasysh atë se para mbarimit të procedurës së statusit e ka ditur se paraardhësi juridik nuk e ka përmbushur, pjesërisht ose tërësisht, borxhin e tij tatimor. Kjo vlen edhe për detyrimet tatimore sekondare.

(2) Afati për plotësimin e borxhit tatimor të personit juridik i cili pushon me ndryshimet statusore vlen edhe kur përmbushja e atij borxhi të ketë kaluar në trashëgimtarin juridik.

(3) Trashëgimtari juridik mbi të cilin ka kaluar borxhi tatimor nga një e më shumë persona juridikë që kanë pushuar të ekzistojnë për shkak ndryshimeve statusore është:

1) në rast të bashkimit - personi juridik që është krijuar me bashkimin e dy ose më shumë personave juridikë, tatimpagues;

2) në rast të shkrirjes - personi juridik në të cilën një ose më shumë persona juridik, tatimpagues janë bashkuar, dhe

3) në rast të ndarjes - personat juridikë që janë krijuar me ndarjen e tatimpaguesit.

(4) Nëse ekzistojnë më shumë trashëgimtarë juridikë, të gjithë janë përgjegjës në mënyrë të pakufizuar solidarë për borxhin tatimor të paraardhësit juridik.

(5) Ndërrimi i formës organizative ose i formës pronësore të personit juridik nuk ndikon në plotësimin e borxhit tatimor.

Garancia gjatë heqjes

Neni 34

Personat që janë përgjegjës për përlogaritjen dhe për pagimin e tatimit mbi heqjen, në kuptim të Ligjit për tatim personal mbi të ardhurat, garantojnë për përlogaritjen dhe për pagesën e këtij tatimi.

Kontestimi

Neni 35

(1) Transaksionet plotësisht pa pagesë ose me pagesë të pjesshme juridike të detyrës tatimor në dobi të personit të afërt gjatë pesë viteve të fundit para krijimit të borxhit tatimor mund të kontestohen nga Drejtoria Hyrjeve Publike, nëse transaksioni juridik është bërë në dëm të

Drejtorisë së Hyrjeve Publike. Dëm ka, nëse ai i cili ka pasur dobi gjatë kohës së transaksionit juridik ka pasur njohuri për ekzistimin e rrezikut për paaftësinë për pagesë. Personi i cili ka realizuar dobi garantomë pronën bartëse ekzistuese për borxhin tatimor të dhënësit.

(2) Personi është i afërt me tatimpaguesin kur:

- 1) personi ka pjesë në tatimpaguesin ose anasjelltas;
- 2) personi mund të ndikojë te tatimpaguesi ose anasjelltas;
- 3) personi i tretë ka pjesë ose ndikim në/te tatimpaguesi;
- 4) personi ose tatimpaguesi mund të kenë ndikim njëri ndaj tjetrit jashtë kontakteve afariste, ose
- 5) personi ose tatimpaguesi ka interes personal në realizimin e të ardhurave të tjetrit.

Kreu i gjashtë

IDENTIFIKIMI DHE REGJISTRIMI I TATIMPAGUESVE

Numri identifikues tatimor (Numri unik tatimor)

Neni 36

(1) Me qëllim të identifikimit të tatimpaguesit në procedurën tatimore, ekskluzivisht Drejtoria e Hyrjeve Publike i jep numër unik tatimor (në tekstin e mëtejshëm: NUT).

(2) NUT është numri i vetëm identifikues i tatimpaguesit për të gjitha llojet e të ardhurave dhe mbahet deri në mbarimin e statusit të tatimpaguesit.

(3) NUT shfrytëzohet në tërë procedurën tatimore dhe detyrimisht duhet të futet në të gjitha shkresat dhe dokumentet e shkruara.

Dispozitat e përgjithshme për regjistrim

Neni 37

(1) Regjistrimi i tatimpaguesit bëhet në Drejtorinë e Hyrjeve Publike.

(2) Procedurën, mënyrën dhe afatet për ndarjen e NUT-së, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të vetëm të tatimpaguesve, përmbajtjen dhe formën e fletëparaqitjes për regjistrim, si dhe procedurën e shlyerjes nga regjistri, i përcakton ministri i Financave.

Vendi dhe koha e regjistrimit

Neni 38

(1) Për personat rezident juridik, organet dhe organizatat shtetërore të njësisë së vetadministrimit lokal kompetent për regjistrimin është njësia organizative e Drejtorisë së Hyrjeve Publike sipas vendit të selisë së tyre.

(2) Për njësinë e përhershme afariste të personit jorezident juridik, kompetent për regjistrim është njësia organizative e Drejtorisë së Hyrjeve Publike sipas vendit të selisë së kryerjes së veprimtarisë.

(3) Për personat rezident fizikë, kompetent për regjistrim është njësia organizative e Drejtorisë së Hyrjeve Publike sipas vendit të selisë së tyre.

(4) Për personat jorezident fizikë, kompetent për regjistrim është njësia organizative e Drejtorisë së Hyrjeve Publike sipas vendit të selisë së tyre.

(5) Personat nga paragrafët (1), (2), (3) dhe (4) të këtij neni, paraqesin fletëparaqitje për regjistrim nga dita e fillimit të veprimtarisë.

(6) Pas regjistrimit të bërë, Drejtoria e Hyrjeve Publike e informon tatimpaguesin për regjistrimin e bërë.

(7) Nëse tatimpaguesi nuk paraqet fletëparaqitje për regjistrim, Drejtoria e Hyrjeve Publike me detyrë zyrtare do t'i japë NUT, në bazë të të dhënave në disponim dhe rrethanave faktike.

PJESA E DYTË

Kreu i parë

PËRGJITHËSISHT PËR PROCEDURËN TATIMORE

E drejta e informimit

Neni 39

Tatimpaguesi, në pajtim me këtë ligj, ka të drejtë të marrë informata për detyrimin e tij tatimor, si dhe të marrë informatë me shkrim nëse e kërkon.

Gjuha zyrtare

Neni 40

(1) Gjuha zyrtare që shfrytëzohet në procedurën tatimore është e rregulluar në pajtim me nenin 19 dhe nenin 61 nga Ligji për procedurën e përgjithshme administrative.

(2) Nëse tatimpaguesi në Drejtorinë e Hyrjeve Publike jep dokument në gjuhë dhe në alfabet të huaj, Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të kërkojë që tatimpaguesi të japë përkthim të vërtetuar të dokumentit në gjuhën zyrtare të përcaktuar në paragrafin (1) të këtij neni. Nëse tatimpaguesi nuk paraqet përkthim të vërtetuar të dokumentit, Drejtoria e Hyrjeve Publike mund ta përkthejë dokumentin në shpenzim të tatimpaguesit ose dokumentin të mos e pranojë si dëshmi.

Ngritja e procedurës tatimore

Neni 41

(1) Procedurën tatimore e ngrit Drejtoria e Hyrjeve Publike sipas detyrës zyrtare ose me kërkesë të tatimpaguesit.

(2) Procedura tatimore është e ngritur kur Drejtoria e Hyrjeve Publike bën veprime me qëllim të mbajtjes së procedurës tatimore kundër tatimpaguesit.

(3) Nëse, në pajtim me ligjin, për ngritjen e procedurës është e nevojshme kërkesë nga personi, procedura mund të ngritet vetëm nëse është paraqitur kërkesë e tillë.

Akti tatimor dhe akti tatimor administrues

Neni 42

(1) Aktet tatimore janë veprime të Drejtorisë së Hyrjeve Publike që merren në suazat e procedurës tatimore kundër tatimpaguesit.

(2) Aktet tatimore administruese janë veprimet e Drejtorisë së të ardhurave publike të cilat i ndërmerr kundër detyruesit tatimor, që shkaktojnë veprim të drejtpërdrejtë juridik ndaj detyruesit tatimor dhe te ai shkaktojnë veprim të caktuar ose pësime.

Forma dhe përmbajtja e akteve tatimore dhe e akteve administrative tatimore

Neni 43

(1) Akti tatimor juridik nxirret në formë të shkruar, në formë elektronike, me gojë ose në formë tjetër. Akti tatimor administrativ që nuk është nxjerrë në formë të shkruar, duhet pa shtyrje të vërtetohet me shkrim, nëse për atë ka interes të arsyeshëm dhe tatimpaguesi atë e kërkon.

(2) Aktet tatimore nxirren në formë të shkruar kur ajo është përcaktuar me këtë ligj ose me kërkesë të tatimpaguesit.

(3) Akti tatimor administrues detyrimisht duhet të përmbajë:

1) emrin e njësisë organizative të Drejtorisë së Hyrjeve Publike, numrin, dhe datën e aktit tatimor administrues;

2) numrin unik amë të tatimpaguesit;

3) emrin dhe/ose emrin e tatimpaguesit kundër të cilit mbahet akti tatimor administrues;

4) arsyetimet juridike dhe faktiket e aktit tatimor administrues;

5) emrin dhe mbiemrin e personit të autorizuar dhe nënshkrimin e tij, dhe

6) vulën e Drejtorisë së Hyrjeve Publike.

(4) Përdorimi i faksimileve nuk lejohet.

(5) Në aktin tatimor administrues, që është hartuar si formular ose elektronik, mund të mos ketë emër dhe vulë dhe mund të përdoret nënshkrimi elektronik.

(6) Akti tatimor administrues me të cilin urdhërohet ndonjë kryerje, pësim ose lënie e veprimit është e detyruar që të përmbajë udhëzime për pasojat nga mosveprimi.

(7) Akti tatimor administrues detyrimisht duhet të përmbajë udhëzim për atë se cili mjet juridik është i mundur dhe në cilin afat kohor dhe te cili duhet të ngritet.

Dërgimi i aktit tatimor administrues

Neni 44

(1) Akti tatimor administrues në formë të shkruar dërgohet me postë. Adresimi bëhet në adresën e tatimpaguesit të paraqitur në fletëparaqitjen për regjistrim ose në fletëparaqitjen e fundit tatimore.

(2) Akti tatimor administrues konsiderohet i dërguar te tatimpaguesi:

1) gjatë dërgesës në vend - ditën e tretë pas dorëzimit në postë, dhe

2) gjatë dërgesës jashtë vendit - një muaj pas dorëzimit në postë.

(3) Akti tatimor administrues mund të dërgohet edhe me dërgimin nga ana e personit të angazhuar nga Drejtoria e Hyrjeve Publike te:

1) tatimpaguesi ose përfaqësuesi i tij ligjor;

2) përfaqësuesi i autorizuar nga ana e tatimpaguesit, dhe

3) anëtarin e rritur i familjes, nëse bëhet fjalë për person fizik.

(4) Dërgimi në kuptim të këtij ligji, konsiderohet se është në rregull edhe kur personat nga paragrafi (3) të këtij neni, refuzojnë ta pranojnë ose ta nënshkruajnë aktin tatimor administrues, ndërsa personi i cili e ka bërë dërgimin për atë të përpilojë shënim zyrtar.

(5) Nëse dërgimi nuk ka mundur të bëhet në mënyrën e paragrafëve (1), (2) dhe (3) të këtij neni, do të konsiderohet si i kryer kur akti tatimor administrues dërgohet në formë elektronike përmes formës elektronike, adresës së e-mailit në fletëparaqitjen e fundit tatimore.

(6) Akti tatimor administrues mund të jetë i botuar publikisht, nëse ajo është përcaktuar me ligj.

Librat afaristë dhe evidencat

Obligimet për mbajtjen e librave afaristë dhe evidencat

Neni 45

(1) Tatimpaguesi është i detyruar të mbajë libra afaristë dhe evidenca për shkak të tatimit, nëse ato janë të rregulluara me ligjet e veçanta tatimore. Obligimet për mbajtjen e librave afaristë dhe evidencave të cilave u nënshtrohet tatimpaguesi sipas ligjeve tjera, duhet t'i plotësojë edhe për tatim.

(2) Librat afaristë dhe evidencat në kuptim të paragrafit (1) të këtij neni, sidomos janë:

1) librat tregtarë, dokumentet e kontabilitetit, shkresat dhe regjistrimet e mallit, llogaria vjetore dhe raportet financiare, shënimet për politikat zbatuese të kontabilitetit dhe dokumentet tjera në lidhje me organizimin;

2) letrat afariste dhe korrespondencat;

3) llogaritë për regjistrim, dhe/ose,

4) dokumentet tjera, nëse të njëjtat kanë rëndësi për tatimin.

(3) Llogaria vjetore për vitin e kaluar afarist dërgohet në Drejtorinë e Hyrjeve Publike deri në fund të muajit shkurt vitin e ardhshëm.

Parimet e përgjithshme për mbajtjen e kontabilitetit dhe evidencave

Neni 46

Kontabiliteti dhe evidencat detyrimisht duhet të mbahen në pajtim me dispozitat nga lëmi i kontabilitetit dhe në mënyrë që të mund edhe personi i tretë profesional në afat adekuat të fitojë pasqyrë mbi punën e tatimpaguesit dhe veprimet afariste për krijimin, zhvillimin dhe mbarimin e tyre.

Regjistrimet dhe evidentimet tjera

Neni 47

(1) Regjistrimet dhe evidentimet tjera, edhe në formën elektronike, duhet të bëhen në mënyrë të plotë, saktë, me kohë, në mënyrë autentike dhe në rregull. Qarkullimi me para në dorë detyrimisht duhet të shënohet në kontinuitet - sipas rendit të krijimit të tyre, çdo ditë.

(2) Regjistrimi dhe evidentimi tjetër, edhe në formën elektronike, nuk guxon të ndryshohet në mënyrë që përmbajtja e parë të mos mund të konfirmohet. Nuk guxon të bëhen ndryshime të asaj rëndësie që të jetë e pasigurt se a janë zbatuar paraprakisht ose në mënyrë plotësuese.

(3) Librat afaristë dhe evidencat tjera, madje edhe nëse për mbajtjen e tyre nuk ekziston obligim ligjor, detyrimisht në secilën kohë të jenë në qasje brenda në shtet.

(4) Librat afaristë dhe evidencat tjera është e detyrueshme të mbahen në gjuhën zyrtare.

(5) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të lejojë përjashtime nga paragrafi (4) i këtij neni kur librat afaristë dhe evidencat janë në gjuhën që nëpunësi zyrtar e zotëron.

(6) Nëse regjistrimet dhe evidencat tjera janë të përpiluara me sistem për përpunim të të dhënave, atëherë Drejtoria e Hyrjeve Publike ka të drejtë të ketë shqyrtim në të dhënat e memoruara dhe ta shfrytëzojë sistemin për përpunim të të dhënave për kontrollin e të njëjtave. Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të kërkojë që të dhënat të përpilohen sipas kërkesës së tyre ose të dhënat e memoruara t'i dërgohen në bartës makinerik në të dhënave. Shpenzimet për atë janë në barrë të tatimpaguesit.

Afati i ruajtjes së librave afaristë dhe i evidencave

Neni 48

(1) Librat afaristë dhe evidencat nga neni 45 paragrafi (2) pikat 1, 2 dhe 3 të këtij ligji, është e detyrueshme të ruhen në rregull në afat prej 10 vjetëve. Dokumentet tjera nga neni 45 paragrafi (2) pika 4 të këtij neni, si dhe për qarkullimin ditor me para në dorë nga neni 47 paragrafi (1) të këtij ligji, detyrimisht duhet të ruhen në afat prej 5 vjetëve.

(2) Afati për ruajtje fillon të rrjedhë në fund të vitit kalendarik në të cilin:

1) është bërë regjistrimi i fundit;

2) është përpiluar regjistrimi i mallit, bilanci tatimor ose llogaria vjetore;

3) është pranuar ose dërguar letër afariste ose korrespondenca;

4) është paraqitur vërtetimi i regjistrimit;

5) është paraqitur çdo lloj i shënimit ose regjistrimit, dhe

6) janë paraqitur dokumente tjera.

Paraqitja e fakteve të rëndësishme për tatimim

Neni 49

(1) Tatimpaguesi doemos duhet t'i paraqesë të gjitha faktet e rëndësishme për tatimin, veçmas: themelimin, shpërnguljen dhe pushimin e shoqërisë tregtare ose të njësisë afariste ose fillimin e kryerjes së veprimtarisë afariste, ndërrimin e vendqëndrimit, si dhe faktet tjera, paraqitja e të cilave është e përcaktuar në mënyrë ligjore.

(2) Përveç fakteve nga paragrafi (1) të këtij neni, tatimpaguesit detyrimisht duhet ta paraqesin edhe:

1) themelimin ose blerjen e ndërmarrjes ose aktivitetet afariste jashtë vendit;

2) pjesëmarrjen në shoqëri personale të jashtme ose refuzimin e tyre, ose ndërrimin, dhe

3) fitimin e pjesëmarrjes në shoqëri kapitale jashtë vendit, si dhe ndërrimet në përqindjen e tyre të pjesëmarrjes.

(3) Fletëparaqitja sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, doemos në formë të shkruar të dorëzohet në Drejtorinë e Hyrjeve Publike në afat prej një muaji nga dita e paraqitjes së rrethanave të cilat detyrimisht duhet të paraqiten.

Pjesëmarrja e tatimpaguesve në përcaktimin e gjendjes faktike

Neni 50

(1) Tatimpaguesi detyrimisht duhet të marrë pjesë në përcaktimin e gjendjes faktike, ashtu që pjesëmarrjen e vet e plotëson veçmas me paraqitjen e fakteve të plota dhe faktike të rëndësishme për tatimim dhe për ato gjëra duhet të paraqesë dëshmi.

(2) Nëse gjendja faktike që ka të bëjë me aktivitetet jashtë vendit duhet të vlerësohet në lidhje me tatimimin, në atë rast tatimpaguesi në tërësi është i detyruar ta sqarojë gjendjen faktike. Gjatë kësaj, është i detyruar t'i sigurojë dëshmitë e duhura dhe t'i shfrytëzojë të gjitha mundësitë juridike dhe faktike. Tatimpaguesi detyrimisht duhet ta sigurojë mundësinë për sqarimin e gjendjes faktike dhe për sigurimin e dëshmimeve qysh në ndërtimin e marrëdhënieve të veta jashtë vendit.

(3) Te gjendjet faktike, të cilat kanë të bëjnë me procedurat lidhur me vendet e huaja, tatimpaguesi është i detyruar të paraqesë dokumente të veçanta për mënyrën dhe për përmbajtjen e kontakteve të tij afariste me personalitetet që i ka të afërt.

(4) Përmbajtjen dhe formën e dokumentit nga paragrafi (3) të këtij neni, më për së afërmi i përcakton ministri i Financave.

(5) Drejtoria e Hyrjeve Publike e ruan të drejtën, sipas detyrës zyrtare, ta përcaktojë gjendjen faktike.

Veprimi me llogari, vlera dhe kasaforta

Neni 51

Subjekti i cili mban llogari, ruan ose si peng merr vlera ose jep kasaforta, detyrimisht duhet t'i verifikojë të dhënat e personit dhe të autorizuesit që t'i ketë në disponim dhe atë ta shënojë në formë adekuate dhe me kërkesë të Drejtorisë së Hyrjeve Publike të njëjtat t'i dorëzojë.

Kreu i dytë

FLETËPARAQITJA TATIMORE

Nocioni i fletëparaqitjes tatimore

Neni 52

(1) Fletëparaqitja tatimore paraqet shënim të tatimpaguesit për të ardhurat e realizuara, shpenzimet e kryera, fitimin, pronën, qarkullimin e të mirave dhe shërbimeve ose transaksionet tjera të rëndësishme për përcaktimin e tatimit.

(2) Tatimpaguesi është i detyruar të paraqesë fletëparaqitje tatimore në Drejtorinë e Hyrjeve Publike.

(3) Thirrja për paraqitjen e fletëparaqitjes tatimore mund të dërgohet nëpërmjet njoftimit publik.

(4) Fletëparaqitje tatimore është e detyrueshme të paraqesë edhe personi i cili për atë do të thirret nga Drejtoria e Hyrjeve Publike.

Forma, përmbajtja dhe mënyra e paraqitjes së fletëparaqitjes tatimore

Neni 53

(1) Fletëparaqitja tatimore paraqitet në formular, formën dhe përmbajtjen e të cilit e përcakton ministri i Financave.

(2) Tatimpaguesi në fletëparaqitjen tatimore vetë e përlllogarit tatimin nëse është ashtu e përcaktuar me këtë ligj dhe me ligj tjetër.

(3) Të dhënat në fletëparaqitjen tatimore është e detyrueshme të jenë të sakta, të vërteta dhe të plota.

(4) Me fletëparaqitjen është e detyrueshme të bashkëngjitet dokumentacioni që është i përcaktuar me ligjet e veçanta tatimore.

(5) Personi i cili disponon me dokumentacionin e paragrafit (4) të këtij neni, është i detyruar t'ia japë tatimpaguesit me kërkesë të tij.

(6) Fletëparaqitja tatimore mund të përmbajë edhe pyetje, të nevojshme për plotësimin e bazës për tatim edhe për qëllime statistikore.

(7) Nëse ndryshe nuk është e përcaktuar me ligj tatimor, tatimpaguesi është i detyruar personalisht ta nënshkruajë fletëparaqitjen tatimore. Nënshkrimi i autorizuesit është i lejuar vetëm nëse tatimpaguesi është i penguar personalisht ta nënshkruajë fletëparaqitjen tatimore për shkak të sëmundjes fizike ose mendore ose për shkak të mungesës më të gjatë.

(8) Nëse fletëparaqitjen tatimore ose pjesën e saj e ka përgatitur këshilltari tatimor, atëherë ai detyrimisht duhet qartë ta shënojë në fletëparaqitjen tatimore, me shënimin e emrit të tij adresën dhe numrin tatimor.

(9) Fletëparaqitja tatimore doemos duhet të paraqitet në mënyrë të drejtpërdrejtë në njësinë organizative kompetente të Drejtorisë së Hyrjeve Publike ose me postë.

(10) Disa fletëparaqitje tatimore mund të paraqiten edhe nëpërmjet rrugës së bartjes së të dhënave në formë elektronike.

(11) Llojin e fletëparaqitjes tatimore e cila mund në tërësi ose pjesërisht të paraqitet përmes bartjes së të dhënave në formë elektronike e përcakton ministri i Financave, si dhe procedurën e bartjes.

Dërgimi i fletëparaqitjes tatimore

Neni 54

Fletëparaqitja tatimore paraqitet në afatin e përcaktuar me ligjin tatimor. Ajo duhet të paraqitet në njësinë e organizatës kompetente të Drejtorisë së Hyrjeve Publike, përveç nëse me ligjin tatimor nuk është përcaktuar ndryshe.

Kompensimi me para për paraqitjen e vonuar të fletëparaqitjes tatimore

Neni 55

(1) Kundër personit i cili nuk i plotëson obligimet e veta për paraqitjen e fletëparaqitjes tatimore në afatin adekuat, mund të përcaktohet kompensim me para për shkak të vonesës.

(2) Kompensimi me para për shkak të vonesës nuk guxon të tejkalojë 10% nga lartësia e tatimit ligjor të përcaktuar.

(3) Kompensimi me para për shkak të vonesës në mënyrë të veçantë duhet të përcaktohet dhe të paguhet bashkë me tatimin.

Korrigjimi i fletëparaqitjes tatimore

Neni 56

(1) Nëse tatimpaguesi para skadimit të afatit për parashkrim konstaton se fletëparaqitja tatimore të cilën e ka paraqitur në Drejtorinë e Hyrjeve Publike është jo e saktë, e gabuar ose jo e plotë dhe për atë mund të vijë ose ka ardhur deri te zvogëlimi i tatimit, në atë rast është i detyruar të paraqesë fletëparaqitje të korrigjuar tatimore.

(2) Nëse tatimpaguesi para skadimit të afatit për parashkrim konstaton se fletëparaqitja tatimore të cilën e ka paraqitur në Drejtorinë e Hyrjeve Publike është jo e saktë, e gabuar ose jo e plotë dhe për atë mund të vijë ose ka ardhur deri te rritja e tatimit, në atë rast mund të paraqesë fletëparaqitje të korigjuar sipas ligjeve të veçanta tatimore ose të zbatojë procedurë për mjete juridike nga nenet 158 deri 167 të këtij ligji.

(3) Obligimi nga paragrafi (1) i këtij neni, vlen edhe për trashëgimtarin juridik.

Kreu i tretë

PËRCAKTIMI I FAKTEVE

Nxjerrja dhe vlerësimi i dëshmive

Neni 57

Drejtoria e Hyrjeve Publike i shfrytëzon të gjitha mjetet dëshmuuese, të nevojshme për përcaktimin e fakteve të rëndësishme për tatim, e veçanërisht:

- 1) grumbullimin e informatave nga tatimpaguesi dhe nga personat e tjerë;
- 2) caktimin e ekspertëve;
- 3) grumbullimin e dokumenteve dhe shkresave, dhe
- 4) daljen në inspektim.

Ftuarja në lokale zyrtare

Neni 58

Drejtoria e Hyrjeve Publike mund ta thërret tatimpaguesin në lokale të saj zyrtare për sqarimin e përmbajtjes së fletëparaqitjes tatimore.

Informatat plotësuese

Neni 59

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të shfrytëzojë edhe informata plotësuese.

(2) Informatat plotësuese nga paragrafi (1) i këtij neni, janë informatat për faktet e përcaktuara në procedurën tatimore të personave të tretë, e që mund të jenë të rëndësishme për procedura të tjera tatimore.

(3) Në mbajtjen e procedurës tatimore, Drejtoria e Hyrjeve Publike, nga detyruesi tatimor, mund t'i kërkojë të gjitha informatat për punën e tij në vend dhe jashtë vendit, për aktivitetet e tij dhe për burimet e mjeteve për blerjen e pasurisë afariste dhe asaj personale.

Dhënia e informatave

Neni 60

(1) Tatimpaguesi dhe personat e tjerë detyrimisht duhet, me kërkesë të Drejtorisë së Hyrjeve Publike dhe në afat të cilin ajo do ta caktojë, t'ia japin të gjitha informatat e duhura për përcaktimin e gjendjes faktike që janë të rëndësishme për tatimim.

(2) Në kërkesën e dhënies së informatave detyrimisht duhet të theksohet për cilin dhe për çka ka të bëjë. Me kërkesën e personit i cili është i detyruar të japë informata, kërkesa detyrimisht duhet të paraqitet në formë të shkruar.

(3) Nga personat tjerë, përveç nga tatimpaguesi, duhet të kërkohet informatë ose paraqitja e dokumenteve, madje edhe atëherë kur gjendja faktike nga ana e tatimpaguesit nuk çon drejt qëllimit ose nuk premtton sukses.

(4) Nëse kërkesa e informatës ose dorëzimi i dokumentit i dërgohet personit të tretë, në atë duhet të theksohet se ajo do të jetë e duhur për tatimin e personave të tjerë.

(5) Personi i emëruar për dhënien e informatave është i detyruar të japë informata autentike dhe të plota dhe të njëjtat t'i japë me përgjegjësi të plotë. Ky obligim ka të bëjë edhe për paraqitjen e dokumenteve.

(6) Informatat e duhura mund të jepen në formë të shkruar në mënyrë elektronike, gojarisht në procesverbal ose me telefon. Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të kërkojë që informatat të jenë edhe në formë të shkruar, nëse kjo është e rëndësishme për procedurën.

(7) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund ta thërresë personin që është i detyruar të jep informatë, atë ta bëjë me gojë në lokale zyrtare të saj. Kjo veçanërisht ka të bëjë për rastet kur informata e kërkuar në formë të shkruar sipas paragrafit (6) të këtij neni nuk është dhënë, ose informata e kërkuar në formë të shkruar nuk e ka sqaruar gjendjen faktike.

(8) Për informatën e dhënë me gojë në lokale zyrtare të Drejtorisë së Hyrjeve Publike detyrimisht duhet të përpilohet procesverbal. Procesverbali i përmban emrat e personave prezent, vendin, ditën dhe përmbajtjen e rëndësishme të informatave, ndërsa nënshkruhet nga personi që e përpilon informatën dhe personi i cili e jep informatën. Me kërkesë të personit që ka dhënë informatë gojore është e detyrueshme t'i jepet një kopje nga procesverbali.

Personi profesional

Neni 61

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike vendos për angazhimin e personit profesional. Nëse nuk ekziston rreziku i shtyrjes, Drejtoria e Hyrjeve Publike duhet ta informojë tatimpaguesin për personin të cilin mendon ta emërojë për person profesional.

(2) Tatimpaguesi mund të kërkojë përjashtimin e personit profesional nëse:

- 1) ekzistojnë dyshime të arsyeshme për objektivitetin e tij;
- 2) për shkak të mendimit të tij profesional mund të vijë deri te cenimi i fshehtësisë afariste të tatimpaguesin, dhe
- 3) paraqitet dëm për punën afariste të tatimpaguesit.

(3) Kërkesa nga paragrafi (2) i këtij neni, detyrimisht duhet të jetë e arsyetuar dhe paraqitet në Drejtorinë e Hyrjeve Publike në afat prej 2 javësh nga dita e pranimit të informatës për emërimin e personit profesional. Për përjashtimin e personit profesional vendos Drejtoria e Hyrjeve Publike.

(4) Nëse Drejtoria e Hyrjeve Publike nga personi profesional kërkon ekspertizë, atëherë ajo përpilohet në formë të shkruar. Në këtë rast personi profesional mund të thirret në sqarim gojor të ekspertizës së tij.

(5) Konstatimi i personit profesional detyrimisht duhet t'u bashkëngjitet akteve tatimore.

Prezantimi i dokumenteve

Neni 62

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të kërkojë nga tatimpaguesi dhe nga personat e tjerë t'i vënë në shikim librat afariste, evidencat, dokumentet afariste dhe dokumentet tjera për shkak të kontrollit. Me këtë rast, duhet të përcaktohet nëse dokumentet e kërkuara janë të rëndësishme për tatimimin e personit që është thirrur t'i vë në shikim ose për tatimimin e personave të tretë.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të kërkojë dokumentet nga paragrafi (1) të këtij neni, të vihen në shikim në lokale zyrtare të saj ose shikimi të bëhet të personi i cili është i detyruar t'i vë në shikim.

Shqyrtimi

Neni 63

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike bën shqyrtim të drejtpërdrejtë kur është e duhur për përcaktimin ose sqarimin e fakteve të rëndësishme për tatimim.

(2) Tatimpaguesi ose personi i tretë i emëruar nga ana e tij është i detyruar të marrë pjesë gjatë shqyrtimit.

(3) Shqyrtimi mund të bëhet edhe me pjesëmarrjen e personit profesional.

(4) Për konstatimin pas shqyrtimit të përfunduar është e detyrueshme të përpilohet procesverbal dhe t'u bashkëngjitet akteve tatimore.

Hyrja në truall dhe në lokale

Neni 64

(1) Pronari ose shfrytëzuesi i sendeve, i lokaleve ose i truallit është i detyruar gjatë orarit të tij të punës të lejojë që të bëhet shqyrtimi, nëse ajo është e duhur për procedurën tatimore.

(2) Personi nga paragrafi (1) i këtij neni, është i detyruar më parë në afat adekuat të informohet për shqyrtimin.

Fuqia dëshmuese e kontabilitetit

Neni 65

Tatimi mbështetet në të dhënat e kontabilitetit dhe nga evidencat e tatimpaguesit, të cilat mbahen në pajtim me dispozitat e neneve 45, 46 dhe 47 të këtij ligji, përveç në rast kur udhëzojnë në pasaktësinë e tyre.

Kreditoria e pengu (e drejta fiduciare)

Neni 66

Personi i cili konstaton se të drejtat që janë në emër të tij ose sendet të cilat janë në zotërim të tij i posedon ose i mban vetëm si përfaqësues i personit tjetër - kreditor pengu, është i detyruar që me kërkesë të Drejtorisë së Hyrjeve Publike në procedurën tatimore të dëshmojë cili person është pronar i atyre të drejtave, respektivisht të atyre sendeve ose në të kundërtën do të konsiderohet se ato janë pronë e tij.

Emërimi i kreditorëve dhe i pranuesve

Neni 67

(1) Borxhet dhe detyrimet tjera, shpenzimet afariste, shpenzimet për reklamë dhe shpenzimet tjera, nuk do të merren parasysh për qëllime tatimore, nëse tatimpaguesi nuk e plotëson kërkesën e Drejtorisë së Hyrjeve Publike që t'i emërojë kreditorët dhe pranuesit.

(2) Kreditori ose pranuesi sipas paragrafit (1) të këtij neni, konsiderohet i emëruar kur emri i tij dhe adresa e tij të jenë shënuar ashtu që njësisë organizative kompetente e Drejtorisë së Hyrjeve Publike, pa vështirësi dhe në afat kohor të arsyeshëm, do të mund ta përcaktojë ekzistimin e tij.

(3) Në rastet e nenit 50 paragrafi (2) të këtij ligji, tatimpaguesi është i detyruar t'i emërojë kreditorët dhe pranuesit, si dhe të paraqesë dëshmi për ta.

(4) Drejtoria e Hyrjeve Publike e ruan të drejtën që ta përcaktojë gjendjen faktike në rastet e rëndësishme për tatim.

Deklarata nën betim

Neni 68

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të kërkojë nga tatimpaguesi ose nga personi i tretë ta vërtetojnë saktësinë e deklaratës së vet me betim. Deklarata nën betim duhet të kërkohej vetëm kur nuk ekzistojnë mundësi tjera për sqarimin e fakteve dhe kur nuk ekzistojnë dyshime të rëndësishme në autenticitetin e deklaratës.

(2) Deklarata nën betim jepet para udhëheqësit të njësisë organizative të Drejtorisë së Hyrjeve Publike.

(3) Deklaratat të cilat do të jenë lëndë e betimit, duhet me shkrim t'u dërgohen personave të përmendur në paragrafin (1) të këtij neni edhe atë më së voni një javë para dhënies së betimit.

(4) Para dhënies së deklaratës nën betim, personat nga paragrafi (1) të këtij neni janë të detyruar të informohen për rëndësinë e deklaratës nën betim dhe për pasojat e saj.

(5) Për deklaratën e dhënë nën betim Drejtoria e Hyrjeve Publike përpilon procesverbal. Procesverbali doemos duhet të përmbajë: vendin, datën, emrin dhe nënshkrimin e personave prezentë dhe përmbajtjen e deklaratës. Me kërkesë të personit i cili e ka dhënë deklaratën nën betim, është e detyruar t'i jepet një kopje e procesverbalit.

E drejta e refuzimit në dhënien e informatave

Neni 69

(1) Informatën për fakte të rëndësishme për tatimin e tatimpaguesit mund ta refuzojnë:

1) pjesëtarët e tatimpaguesit;

2) klerikët, avokatët, noterët, këshilltarët tatimor, revizorët, mjekët, personeli mjekësor, që në këtë cilësi kanë kuptuar informata, dhe

3) personat të cilët gëzojnë imunitet sipas fuqisë së ligjit.

(2) E drejta e refuzimit që të japin informata ka të bëjë edhe për ndihmësit dhe personat të cilët gjenden në aftësim për atë profesion te personat nga paragrafi (1) pika 2 e këtij neni. Për të drejtën e refuzimit të dhënies së informatave të këtyre personave vendosin personat e përmendur në paragrafin (1) pika 2 të këtij neni.

E drejta e refuzimit në dhënien e informatave në rast të rrezikut për vetëzbulim

Neni 70

(1) Personat, me përjashtim të tatimpaguesit, të cilët janë të detyruar të japin informata në kuptim të nenit 60 të këtij ligji, nuk duhet të japin informata me të cilën vetë ose pjesëtarët e tyre nga neni 4 pika 13 e këtij ligji do t'i rrezikojë në ndjekje penale.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike duhet t'u bëjë më dije personave nga paragrafi (1) të këtij neni, për të drejtën e tyre në refuzimin e dhënies së informatave. Në procesverbal është e detyrueshme të shënohet se personat janë të njoftuar me këtë të drejtë.

E drejta e refuzimit të dhënies së mendimit profesional dhe të dokumenteve

Neni 71

(1) Rastet dhe kushtet në të cilat nuk është e detyrueshme të jepen informatë të përcaktuara në nenin 69 të këtij ligji, kanë të bëjnë edhe për të drejtën e refuzimit të dhënies së mendimit profesional dhe dhënies në shqyrtim të dokumenteve.

(2) Personi i cili në emër të tatimpaguesit i ruan dokumentet, librat afaristë, evidencën, si dhe lëndët tjera, është i detyruar t'i vëjë në shqyrtim nëse tatimpaguesi do të kishte qenë i detyruar vetë t'i ruajë.

Shpenzimet e personave të cilët janë të obliguar të japin të dhëna

Neni 72

Shpenzimet të cilat janë paraqitur me dhënien e të dhënave, janë në barrë të personave të detyruar të japin të dhëna.

Afatet dhe terminët

Neni 73

Për llogaritjen e afateve dhe përcaktimin e terminëve vlejné dispozitat e Ligjit për procedurë të përgjithshme administrative, nëse më këtë ligj nuk është përcaktuar ndryshe.

Vazhdimi i afateve

Neni 74

(1) Afati për paraqitjen e fletëparaqitjes tatimore mund të vazhdohet. Kërkesa për vazhdimin e afatit për paraqitjen e fletëparaqitjes tatimore doemos duhet të

parashtrahet me shkrim në njësinë organizative kompetente të Drejtorisë së Hyrjeve Publike. Ajo doemos duhet të arsyetohet.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike, vazhdimin e afatit për parashtrimin e fletëparaqitjes tatimore mund ta lidh me afat të ri, si dhe të bëjë të varur me kushtet tjera.

(3) Nëse kërkesa për vazhdimin e afatit për paraqitjen e fletëparaqitjes tatimore refuzohet, fletëparaqitja tatimore është e domosdoshme të paraqitet në afat prej katërmbëdhjetë ditësh nga dita e dorëzimit të konkluzës për refuzim.

Kthimi në gjendjen e mëparshme

Neni 75

(1) Nëse tatimpaguesi, jo me fajin e vet, ka qenë i penguar të ruajë afatin ligjor ose afatin të cilin e ka përcaktuar Drejtoria e Hyrjeve Publike, atëherë me kërkesë të tij duhet t'i lejohet kthim në gjendjen e mëparshme. Faji i përfaqësuesit bie në barrë të tatimpaguesit.

(2) Kërkesa duhet të paraqitet në afat prej një muaji nga dita e mbarimit të shkaqeve për lëshim ose prej ditës nga e cila tatimpaguesi ka kuptuar për shkakun e lëshimit.

(3) Në kërkesë duhet qartë të jenë të arsyetuara edhe shkaqet autentike për lëshimin e afatit.

(4) Pas skadimit të një viti nga fundi i lëshimit të afatit, nuk mund të paraqitet kërkesë për kthim në gjendje të mëparshme, përveç në rast të forcës madhore.

(5) Veprimi i lëshuar duhet të jetë i zbatuar gjatë afatit për paraqitjen e kërkesës për kthim në gjendjen e mëparshme.

(6) Për kërkesën e kthimit në gjendjen e mëparshme vendos Drejtoria e Hyrjeve Publike.

Vlerësimi i bazës tatimore

Neni 76

(1) Nëse Drejtoria e Hyrjeve Publike nuk mund ta përcaktojë bazën tatimore në bazë të librave afaristë dhe të evidencës, bën vlerësim.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike bën vlerësimin veçanërisht kur:

1) librat dhe evidencat të cilat duhet të udhëhiqen sipas ligjeve të veçanta tatimore, ndërsa nuk janë paraqitur;

2) nuk janë dhënë, me ligj të përcaktuar llogaritë;

3) librat afaristë nuk udhëhiqen saktë, në rregull ose në mënyrë të plotë;

4) baza për tatimim nuk është dëshmuar me dëshmi adekuate;

5) detyruesi tatimor nuk merr pjesë në procedurën tatimore, dhe

6) tatimpaguesi e shtyn ose e pamundëson zbatimin e procedurës tatimore.

(3) Gjatë vlerësimit duhet të merren parasysh të gjitha rrethanat të cilat do të mund të jenë të rëndësishme për vlerësimin. Gjatë vlerësimit Drejtoria e Hyrjeve Publike vepron sipas parimit të vendosjes së lirë në pajtim me nenin 6 paragrafi (2) të këtij ligji. Me këtë rast, Drejtoria e të ardhurave publike do ta marrë parasysh materialin dëshmuar të tatimpaguesit dhe përgjegjësinë e tij për sqarimin e gjendjes faktike. Gjatë kohës së vlerësimit Drejtoria e Hyrjeve Publike do të përcaktojë gjendje faktike për të cilën ekziston autenticitet i caktuar. Në bazë të gjendjes faktike ajo mund të nxjerrë konkluzë të cilat nuk do të jenë në dobi të tatimpaguesit.

Kreu i katërt

PËRCAKTIMI I TATIMIT

Nocioni për përcaktimin e tatimit

Neni 77

(1) Përcaktimi i tatimit bëhet nga ana e:

1) tatimpaguesit me vetëtatimim, dhe

2) Drejtorisë së Hyrjeve Publike me marrjen e vendimit tatimor edhe atë:

a) në procedurën e kontrollit të jashtëm;

b) në rast kur me ligj nuk është e përcaktuar të mos zbatohet vetëtatimimi, dhe

c) në rast kur me ligj nuk është e përcaktuar se edhe përveç vetëtatimit është e domosdoshme të merret vendim tatimor.

(2) Dispozitat për përcaktimin e tatimit zbatohen edhe për përcaktimin e të dhënave plotësuese tatimore.

(3) Vendim tatimor është i domosdoshëm të merret edhe në rast kur tatimpaguesi është liruar plotësisht ose pjesërisht nga tatimi ose kur kërkesa e tij për përcaktimin e tatimit është refuzuar.

(4) Në rastet nga paragrafi (1) pika 1 të këtij neni, vendimi tatimor është e domosdoshme të merret nëse ka përjashtime nga vetëtatimimi i tatimpaguesit.

Rastet e veçanta për mosmarrjen e vendimit tatimor

Neni 78

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike nuk është e domosdoshme të merr vendim nëse shpenzimet për përcaktim dhe pagim të tatimit do të kishin qenë jo të barabarta me lartësinë e tatimit që duhet të përcaktohet.

(2) Në rast të përcaktimit të gabuar të lartësisë së tatimit, vendimi tatimor nuk është e domosdoshme të ndërrohet nëse shuma e zmadhuar e tatimit do të kishte qenë jo e barabartë me shpenzimet në procedurën për ndërrimin e vendimit.

Forma dhe përmbajtja e vendimit tatimor

Neni 79

(1) Vendimi tatimor është e detyrueshme të merret në formë të shkruar dhe është e domosdoshme të shënohet si vendim.

(2) Vendimi tatimor domosdo duhet të përmbajë:

1) emrin e njësisë organizative kompetente të Drejtorisë së Hyrjeve Publike që e ka marrë vendimin;

2) numrin e aktit;

3) datën;

4) NUT;

5) emrin dhe adresën e tatimpaguesit;

6) adresën e dërgimit të përfaqësuesit në rastet e neveve 19, 20 dhe 21 të këtij ligji;

7) llojin e tatimit;

8) periudhën e tatimit;

9) bazën për tatimim dhe për llogaritje;

10) procedurën tatimore;

11) urdhëresën për pagim;

12) afatin për pagim;

13) arsyetimin;

14) udhëzimin juridik;

15) nënshkrimin e personit të autorizuar, dhe

16) vulën e Drejtorisë së Hyrjeve Publike.

(3) Vendimi tatimor mund të përmbajë edhe vërejtje dhe kushte plotësuese.

Përkohshmëria

Neni 80

(1) Vetëtatimimi sipas nenit 77 paragrafi (1) pika 1 e këtij ligji është i përkohshëm.

(2) Vendimi tatimor mund të jetë i përkohshëm kur:

1) përcaktimi tatimor ka pasuar pas të dhënave nga tatimpaguesi dhe Drejtoria e Hyrjeve Publike ende nuk e ka studiuar vendimin tatimor në tërësi, dhe

2) nuk është e sigurt nëse ekzistojnë parakushte për lindjen e tatimit.

(3) Vendimi i përkohshëm tatimor është doemos duhet të jetë i shënuar si i tillë.

Plotfuqishmëria e vetëtatimit

Neni 81

Vetëtatimimi nuk mund të ndryshohet me vendim tatimor nga ana e Drejtorisë së Hyrjeve Publike në suazat e afatit për parashkrim pas skadimit të një vitit, përveç në rastet:

- 1) vetëtatimimi bazohet në mashtrim me vetëdije;
- 2) në mënyrë tjetër ndërrimi është i lejuar me ligj, dhe
- 3) tatimpaguesi pajtohet me ndërrimin.

Ndërprerja ose ndërrimi i vendimit tatimor

Neni 82

(1) Nëse vendimi tatimor është i përkohshëm, ai mund të pushohet të vlejë ose të ndërrohet deri në parashkrim.

(2) Vendimet tatimore definitive mund të ndërpriten ose të ndërrohen vetëm nëse:

- 1) tatimpaguesi pajtohet;
 - 2) vendimi tatimor është marrë nga njësi organizative jokompetente e Drejtorisë së Hyrjeve Publike;
 - 3) është marrë me mjete të palejuara, siç është mashtrimi, kërcënimi ose ryshfeti;
 - 4) në mënyrë plotësuese paraqiten fakte të reja ose prova materiale të cilat çojnë në tatim më të madh, dhe
 - 5) në mënyrë tjetër ndërrimi është i lejuar me ligj.
- (3) Dispozitat nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, vlejné edhe për ndryshimet në procedurën e kundërshtimit.

Procedura për përcaktimin e garancisë tatimore

Neni 83

(1) Personi i cili garanton, në pajtim me nenet prej 29 deri 34 të këtij ligji, për borxhe të huaja tatimore, obligohet me vendim për garancinë, për të cilën në mënyrë adekuate vlejné dispozitat e vendimit tatimor.

(2) Vendim tatimor nuk mund të merret nëse kërkesa tatimore kundër debitorit kryesor është parashkruar ose e njëjta nuk ekziston.

Kreu i pestë**KONTROLI I JASHTËM****Vëllimi i zbatimit**

Neni 84

Kontrolli i jashtëm në kuptim të këtij ligji është:

- 1) kontrolli i ndërmarrjeve;
- 2) kontrolli i tatimit mbi vlerën e shtuar (TVSH), dhe
- 3) llojet tjera të kontrollit të jashtëm për të cilat kompetent është Drejtoria e Hyrjeve Publike.

Detyrat e seksioneve për kontroll të jashtëm

Neni 85

Detyrë e secilit kontroll të jashtëm është:

- 1) të bëjë kontroll, përcaktim dhe vlerësim të gjendjeve që janë të vlefshme lidhur me tatimet;
- 2) të sigurojë barazi në tatimimin;
- 3) të sigurojë se:
 - a) nuk vjen deri në përlogaritje, paraqitje dhe pagim të zvogëluar të tatimit;
 - b) pa të drejtë nuk i është ndarë ose dikujt i është ndaluar lirim tatimor;
 - c) nuk vjen deri te ngarkimi i paarsyeshëm i tatimeve, dhe/ose
 - ç) pa të drejtë nuk i është ndarë, as i është ndaluar kthimi i tatimit.

Lejimi i kontrollit të jashtëm

Neni 86

(1) Kontrolli i jashtëm lejohet te tatimpaguesit të cilët:

- 1) kanë ndërmarrje tregtare;

2) kanë ndërmarrje bujqësore e të pylltarisë, ose merren me profesione të lira (avokatë, noterë, mjekë etj.).

(2) Te tatimpaguesit të cilët nuk përmenden në paragrafin (1) të këtij neni, kontrolli i jashtëm lejohet nëse:

1) e njëjta ka të bëjë me obligimin e tatimpaguesit që të paguajë tatim për person tjetër ose të mbajë ose të paguajë tatime, ose

2) nëse raportet që janë të rëndësishme për tatimim duhet të jenë të ndriçuar dhe nëse është i domosdoshëm realizimi i kontrollit të jashtëm sipas llojit dhe vëllimit të gjendjes faktike për të cilën duhet të bëhet kontrolli.

Kompetenca e seksionit për kontroll të jashtëm

Neni 87

(1) Kontrolli i jashtëm bëhet nga ana e njësisë për kontroll të jashtëm në njësitë organizative të Drejtorisë së Hyrjeve Publike kompetent për tatimim (në tekstin e mëtejme: seksioni për kontroll të jashtëm).

(2) Seksioni i kontrollit të jashtëm vendos, në pajtim me obligimin e saj për vlerësim, se a duhet dhe kur duhet të realizohet një kontroll i jashtëm.

(3) Seksioni i kontrollit të jashtëm nga paragrafi (1) i këtij neni mund të angazhojë seksion tjetër për kontroll të jashtëm me qëllim të zbatimit të të njëjtës. Ashtu seksioni e angazhuar për kontroll të jashtëm mund të bëjë vërtetime tatimore në emër të seksionit që e ka marrë urdhëresën, si dhe të jep pëlqim të detyrueshëm në kuptim të neneve 105, 106, 107 dhe 108 nga ky ligj.

Inspektorët

Neni 88

(1) Kontrollin e jashtëm e bëjnë inspektorët e autorizuar tatimor (në tekstin e mëtejme: Inspektori).

(2) Inspektori është përgjegjës për plotësimin e detyrave të tij në kohë, me kompetencë dhe në mënyrë ekonomike.

(3) Për lëndën e kontrollit formon dosje inspektori.

(4) Fillimi i kryerjes së kontrollit të jashtëm, me informatën për datën dhe kohën, inspektori i regjistron në dosjen e inspektorit.

Vëllimi i kontrollit të jashtëm

Neni 89

(1) Kontrolli i jashtëm shërben për përcaktimin dhe rishikimin e raporteve tatimore të tatimpaguesit. Ajo mund të përfshijë një ose më shumë lloje të tatimit, një ose më shumë periudha të tatimit, ose, të kufizohet në disa gjendje të veçanta faktike.

(2) Përcaktimin e vëllimit të kontrollit të jashtëm, njësi kompetente për kontroll të jashtëm e bën sipas vëzhgimit të vet - të pavarur, si detyrë e tij zyrtare.

Urdhëresa për kontroll të jashtëm

Neni 90

Lëndën dhe periudhën e kontrollit të jashtëm e përcakton udhëheqësi i njësisë kompetente për kontroll të jashtëm në pajtim me nenin 87 nga ky ligj, në urdhëresë me shkrim të përgatitur për kontroll.

Përmbajtja e urdhëresës për kontroll të jashtëm

Neni 91

(1) Urdhëresa për kontroll të jashtëm i përmban elementet e detyrueshme si vijon:

- 1) emrin e njësisë kompetente për kontroll të jashtëm;
- 2) numrin dhe datën;
- 3) emrin, respektivisht emrin e tatimpaguesit për të cilin ka të bëjë dhe NUT-i i tij;

- 4) bazat juridike të kontrollit të jashtëm;
 - 5) llojet e tatimeve që duhen të kontrollohen;
 - 6) gjendjet e veçanta faktike që duhen të kontrollohen;
 - 7) periudhën e kontrollit;
 - 8) udhëzimin për të drejtat dhe obligimet e tatimpaguesit gjatë kontrollit;
 - 9) udhëzimin juridik;
 - 10) nënshkrimin e personit të autorizuar, dhe
 - 11) vulën zyrtare.
- (2) Urdhëresa mund të jetë në formë elektronike, gjatë së cilës në mënyrë adekuate zbatohet neni 43 paragrafi (5) i këtij ligji.
- (3) Me urdhëresën për kontroll të jashtëm mund të përfshihen edhe:
- 1) koha e fillimit të kontrollit;
 - 2) vendi i kontrollit;
 - 3) emri i inspektorit, dhe
 - 4) kërkesat në lidhje me kontrollin.

Dërgimi i urdhëresës për kontroll të jashtëm

Neni 92

(1) Për urdhëresën për kontroll të jashtëm tatimpaguesi doemos duhet të informohet në periudhë adekuate para fillimit të kontrollit dhe atë:

- 1) katër javë - tatimpaguesit e mëdhenj dhe koncernet nga neni 102 të këtij ligji, dhe
 - 2) dy javë - të gjithë tatimpaguesit e tjerë.
- (2) Dispozita nga paragrafi (1) e këtij neni, nuk do të zbatohet nëse me atë do të pengohet kontrolli. Në atë rast urdhëresa për kontroll dërgohet në mënyrë të drejtpërdrejtë para fillimit të kontrollit.

(3) Për secilin person-tatimpagues, te i cili duhet të realizohet kontrolli i jashtëm duhet të dërgohet urdhëresë për kontroll.

(4) Inspektori mund ta shtyjë fillimin e zbatimit të kontrollit të jashtëm nëse tatimpaguesi paraqet kërkesë para fillimit të kontrollit dhe në atë thekson shkaqe të arsyeshme për shtyrjen e kontrollit, përveç në rastet nga paragrafi (2) të këtij neni.

(5) Si shkaqe të arsyeshme në kuptim të paragrafit (4) të këtij neni, konsiderohen:

- 1) sëmurja e tatimpaguesit;
- 2) sëmurja e përfaqësuesit të tatimpaguesit;
- 3) sëmurja e të punësuarit në ndërmarrje që është me rëndësi për informatat e duhura për kontrollin e jashtëm;
- 4) pengesa të mëdha në ndërmarrje për shkak të renovimit, dhe
- 5) pengesa të mëdha në ndërmarrje për shkak të forcës madhore.

Vendi i kontrollit të jashtëm

Neni 93

(1) Kontrolli i jashtëm kryhet në lokalet afariste të detyruesit tatimor. Detyruesi tatimor për këtë qëllim doemos duhet të ofrojë pa pagesë në disponim vendin përkatës për punë dhe pajisjen e nevojshme.

(2) Nëse nuk ekziston lokal afarist që është i përshtatshëm për kryerjen e kontrollit të jashtëm, atëherë kontrolli kryhet në lokalet zyrtare të Drejtorisë për hyrjet publike, ose me pajtimin e detyruesit tatimor në lokalet e tij të banimit. Nëse kontrolli nuk kryhet në lokalet afariste, inspektori detyrohet që t'i shikojë lokalet afariste dhe për këtë të përpilojë shënimin i cili futet në procesverbal.

(3) Inspektori ka të drejtë të hyjë në truallin dhe në lokalet afariste në të cilat detyruesi tatimor e kryen veprimtarinë dhe t'i kontrollojë. Detyruesit tatimor ose të autorizuarit të tij doemos duhet t'u mundësohet prezenca gjatë kontrollit të lokaleve afariste.

Obligimi për legjitimim

Neni 94

Inspektori i kontrollit të jashtëm detyrohet që ta tregojë legjitimacionin në fillim të kryerjes së kontrollit të jashtëm.

Parimet e kontrollit të jashtëm

Neni 95

(1) Inspektori doemos duhet t'i inspektojë raportet faktike e juridike që janë kompetente për bazat e tatimit (detyrimin tatimor dhe për përcaktimin e tatimeve). Kontrolli kryhet si në rastet kur ky është në interesin e detyruesit tatimor, ashtu edhe në rastet kur nuk është në interesin e tij.

(2) Kontrolli i jashtëm duhet të orientohet në çështjen esenciale. Inspektori duhet t'i caktojë çështjet kryesore të kontrollit. Çështjet që nuk janë me rëndësi për kontrollin duhet të përjashtohen.

(3) Kohëzgjatja e kontrollit të jashtëm duhet të kufizohet në kohën e duhur.

(4) Inspektori gjatë kohës së kontrollit, duhet ta informojë detyruesin tatimor për gjendjet e konstatuara faktike dhe pasojat tatimore. Informimi nuk do të zbatohet nëse ai ndikon në qëllimin dhe rrjedhën e kontrollit të jashtëm.

(5) Nëse gjatë kontrollit të jashtëm tregohet se nuk ka konstatime relevante në aspektin e lëndës së kontrollit, në këtë rast kontrolli duhet të ndërpritet.

Detyrimi për hulumtim

Neni 96

Seksioni për kontrollin e jashtëm e përcakton gjendjen faktike me detyrë zyrtare, e përcakton llojin dhe përfshirjen e hulumtimit sipas mendimit të vet, që përkon me atë që e kërkon detyrimi. Përfshirja e këtyre detyrimeve përcaktohet sipas rrethanave të secilit rast individual, me këtë rast në mënyrë përkatëse zbatohet neni 95 paragrafi (1) i këtij ligji.

Obligimet për bashkëpunim të detyruesit tatimor

Neni 97

(1) Detyruesi tatimor detyrohet që të bashkëpunojë në përcaktimin e gjendjes faktike.

(2) Detyruesi tatimor detyrimin e vet për bashkëpunim e plotëson përmes paraqitjes së plotë dhe të vërtetë të fakteve që janë me rëndësi për tatimin, ndërsa i paraqet edhe mjetet argumentuese të njohura të tij. Përfshirja e këtyre detyrimeve përcaktohet sipas rrethanave të çdo rasti individual.

(3) Detyruesi tatimor sipas paragrafit (2) të këtij neni, veçanërisht detyrohet që t'i kryejë punët si vijon:

- a) të japë informata;
- b) të paraqesë për inspektim dhe kontroll librat afaristë, evidencat, dokumentacionin afarist dhe dokumente të tjera;
- c) t'i ofrojë sqarimet e nevojshme për ta kuptuar shpjegimin e tij për tatimin dhe kontabilitetin, dhe
- ç) t'i ofrojë përkrahje inspektorit për kontrollin e jashtëm gjatë kryerjes së obligimit të tij të hulumtimit sipas nenit 96 të këtij ligji.

(4) Dispozita nga paragrafi (3) i këtij neni, zbatohet edhe në rastet kur informatat dhe dokumentet nuk kanë të bëjnë drejtpërdrejt me periudhën kohore të kontrollit, ndërsa kjo konsiderohet e domosdoshme gjatë vërtetimit të gjendjes faktike.

Personat për informata

Neni 98

(1) Detyruesi tatimor obligohet sipas nenit 97 të këtij ligji për dhënien e informatave.

(2) Detyruesi tatimor mund të emërojë persona për dhënien e informatave. Inspektori në fillim të kontrollit të jashtëm duhet të theksojë të drejtën nga paragrafi (1) i këtij neni. Emrat e personave për informata duhet të shënohen në procesverbalin e kontrollit.

(3) Inspektori guxon që të grumbullojë informata nga të punësuarit në ndërmarrje, të cilët nuk janë emëruar si persona për dhënien e informatave.

Informata dhe paraqitja e dokumenteve nga personat e tretë

Neni 99

Detyruesi tatimor dhe personat e tjerë me kërkesën e inspektorit, doemos duhet t'ia ofrojnë informatat e nevojshme për konstatimin dhe kontrollin e gjendjes faktike që është me rëndësi për tatimimin. Inspektori i kontrollit të jashtëm nga këta persona mund të kërkojë prezantimin e librave, shënimeve, dokumenteve dhe dokumentacionit afarist, e me këtë rast në mënyrë përkatëse zbatohet neni 60 i këtij ligji.

Dyshimi për punën tatimore ndëshkuese

Neni 100

Nëse gjatë kohës së kontrollit të jashtëm ose më së voni gjatë bisedës përfundimtare të mbajtur sipas nenit 101 të këtij ligji, paraqitet dyshimi për kryerjen e veprës ndëshkuese tatimore nga detyruesi tatimor, në këtë rast pa prolongim kundër detyruesit tatimor duhet të ngrihet procedura ndëshkuese. Detyruesi tatimor për këtë duhet të informohet.

Biseda përfundimtare

Neni 101

(1) Lidhur me rezultatit e kontrollit të jashtëm, inspektori duhet të zhvillojë bisedë me detyruesin tatimor (bisedë përfundimtare).

(2) Biseda përfundimtare nuk duhet të mbahet doemos, kur:

- 1) detyruesi tatimor heq dorë nga e njëjta, ose
- 2) gjatë kohës së kontrollit të jashtëm nuk kanë rezultuar konstatimet që çojnë në ndryshimin e bazës për tatimim.

(3) Detyruesi tatimor në bisedën përfundimtare mund të përfshijë edhe persona të tjerë që e njohin atë punë, e veçanërisht:

- 1) këshilltarin tatimor;
- 2) personat e punësuar në ndërmarrje që e njohin kontabilitetin, dhe llogaritarinë;
- 3) persona të tjerë profesionalë dhe kompetentë të punësuar në ndërmarrje, dhe
- 4) persona të tjerë që janë në lidhje me konstatimet e kontrollit.

(4) Në bisedën përfundimtare, përveç inspektorit për kontrollin e jashtëm, mund të marrin pjesë edhe persona të tjerë, siç janë:

- 1) udhëheqësi i seksionit për kontrollin e jashtëm;
- 2) të punësuarit në Drejtorinë e hyrjeve publike - Drejtoria e përgjithshme;
- 3) persona të tjerë të punësuar në Drejtorinë e hyrjeve publike kompetentë për tatimimin.

(5) Në bisedën përfundimtare veçanërisht duhet të bisedohet për:

- 1) pikat kontestuese;
- 2) vlerësimin juridik të gjendjeve nga të dhënat e kontrollit, dhe
- 3) pasojat tatimore nga të dhënat e kontrollit.

(6) Nëse zhvillohet biseda përfundimtare sipas paragrafit (1) të këtij neni, detyruesi tatimor me kohë duhet të njoftohet për pikat e bisedës dhe kohën e bisedës përfundimtare, me ç'rast në mënyrë përkatëse zbatohet neni 92 paragrafët (4) dhe (5) të këtij ligji.

(7) Nëse në bazë të konstatimeve nga kontrolli rezulton mundësia se doemos duhet të ngrihet procedura ndëshkuese, për këtë njoftohet detyruesi tatimor sipas nenit 100 paragrafi (1) i këtij ligji. Njoftimi futet në procesverbal me shënimin e të dhënës për datën dhe kohën.

Procesverbali nga kontrolli i kryer i jashtëm

Neni 102

(1) Për rezultatit e kontrollit të jashtëm përpilohet procesverbal me shkrim.

(2) Në procesverbalin e kontrollit të jashtëm, duhet të futen konstatimet nga kontrolli që janë me rëndësi faktike e juridike për tatimimin, si dhe ndryshimet e bazave për tatimim.

(3) Procesverbali i kontrollit të jashtëm duhet t'i dërgohet detyruesit tatimor dhe me kërkesën e tij t'i jepet mundësia për prononcim.

(4) Nëse kontrolli i jashtëm nuk çon në ndryshimin e bazave për tatimim, në atë rast për këtë me shkrim njoftohet detyruesi tatimor.

Dërgimi i urdhëresës për kontroll dhe procesverbalit të kontrollit

Neni 103

Urdhëresa e kontrollit të jashtëm dhe procesverbali nga kontrolli i kryer i dërgohet detyruesit tatimor sipas nenit 44 të këtij ligji.

Kontrolli i koncerneve

Neni 104

(1) Koncerni sipas këtij ligji ekziston nëse:

1) së paku dy ndërmarrje janë lidhur ndërmjet vetes sipas Ligjit për shoqëritë tregtare, ose

2) ekzistojnë një ndërmarrje udhëheqëse ose zotëuese dhe së paku një ndërmarrje e pavarur, ose

3) qarkullimi i jashtëm i të gjitha ndërmarrjeve që i takojnë koncernit është me shumë vjetore, së paku 800.000.000 denarë.

(2) Ndërmarrjet ose shoqëritë që i takojnë ndonjë koncerni kontrollohen sipas principeve si vijojnë:

1) me udhëheqësi unike;

2) parametra unikë dhe

3) në korelacion kohor ndërmjet tyre.

(3) Ndërmarrja që u takon më shumë koncerneve, sipas paragrafit (2) të këtij neni, duhet të kontrollohet bashkë me koncernin që posedon pjesën më të madhe në ndërmarrje. Te pjesët e njëjta, ndërmarrja duhet të nënrendohet në koncernin të cilin gjendet udhëheqja e asaj ndërmarrje.

Pajtimi detyrues në bazë të kontrollit të jashtëm

Parakushtet për pajtimin detyrues

Neni 105

(1) Pas realizimit të kontrollit të jashtëm, pas kërkesës me shkrim të detyruesit tatimor, Drejtoria e Hyrjeve Publike duhet t'i paraqesë sqarim se si një gjendje faktike e caktuar do të trajtohet në të ardhmen në aspektin tatimor-juridik (në tekstin e mëtejshëm: pajtimi detyrues).

(2) Parakushtet për dhënien e pajtimit detyrues janë:

1) gjendja faktike për të cilën është parashtruar çështja nëse ka qenë lëndë e realizimit të kontrollit dhe e njëjta është kontrolluar;

2) gjendja faktike dhe trajtimi i saj tatimor juridik për periudhën e kontrolluar të jetë e përmbajtur për tatimim në procesverbalin e kontrollit të jashtëm dhe

3) të jetë me rëndësi për aktivitetet afariste të detyruesit tatimor, se si Drejtoria e Hyrjeve Publike në të ardhmen do ta trajtojë në aspektin tatimor juridik atë gjendje.

(3) Kërkesa për pajtimin detyrues paraqitet në afat deri në tre muaj pas dërgimit të procesverbalit nga kontrolli i jashtëm.

(4) Sipas kërkesës për ofrimin e pajtimit detyrues vendos njësia organizative e Drejtorisë për hyrje publike kompetente për tatimim.

Forma e pajtimit detyrues

Neni 106

(1) Pajtimi detyrues dorëzohet me shkrim, pa kushtëzim dhe shënohet si detyrues.

(2) Pajtimi detyrues doemos duhet të përmbajë:

1) gjendjen faktike që paraqet bazë për pajtimin detyrues.

2) aktvendimin pas kërkesës për pajtimin detyrues;

3) shkaqet që janë kompetente për vendimin e miratuar, dhe

4) të dhënat se për cilën periudhë kohore dhe për cilat lloje të tatimeve duhet të vlejë pajtimi detyrues.

Pasoja nga obligimi i pajtimit detyrues

Neni 107

(1) Pajtimi detyrues është obligues për tatimin në rast se gjendja faktike është identike me gjendjen faktike, e cila paraqet bazë për pajtimin detyrues.

(2) Nëse gjendja faktike që është konstatuar dhe vlerësuar për tatim pas dorëzimit të pajtimit detyrues nuk përkon me gjendjen faktike që ka qenë e parashtruar si bazë e pajtimit detyrues, në atë rast Drejtoria e Hyrjeve Publike nuk është e obliguar ndaj pajtimit.

(3) Në rastin e paragrafit (2) të këtij neni, nuk nevojitet anulimi i pajtimit detyrues.

(4) Vlefshmëria e obligimit nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk zbatohet nëse pajtimi detyrues nuk është në dobi të detyruesit tatimor dhe nuk është në pajtim me dispozitat ekzistuese.

Mbarimi, ndërprerja dhe ndryshimi i pajtimit detyrues

Neni 108

(1) Pajtimi detyrues pushon të zbatohet nëse bëhet ndryshimi i dispozitave në bazë të të cilave është miratuar vendimi.

(2) Njësia kompetente organizative e Drejtorisë për hyrje publike mund ta ndërpresë ose ndryshojë pajtimin detyrues në aspektin e zbatimit të tij në të ardhmen. Për ndërprerjen ose ndryshimin duhet me shkrim ta njoftojë detyruesin tatimor.

(3) Ndërprerja ose ndryshimi i pajtimit detyrues me vlefshmëri retroaktive lejohet vetëm nëse:

1) pajtohet detyruesi tatimor;

2) është dorëzuar nga njësia organizative e Drejtorisë së hyrjeve publike që nuk është kompetente për këtë, ose

3) pajtimi detyrues është miratuar në bazë të gjënjeshtrës, kërcënimit ose mitos.

Hetimi tatimor

Neni 109

(1) Me hetimin tatimor kryhet:

1) përcaktimi i veprave ndëshkuese tatimore;

2) shqyrtimi i bazave për tatim në rastet nga pika 1 të këtij paragrafi, dhe

3) zbulimi e hulumtimi i rasteve të panjohura tatimore.

(2) Hetimi tatimor rregullohet me Ligjin për policinë financiare.

Kreu i gjashtë

PARASHKRIMI

Neni 110

(1) Përcaktimi i tatimit, ndryshimi i tij dhe shuarja nuk lejohet nëse ka skaduar afati i parashkrimit.

(2) Parashkrimi i tatimeve dhe shpenzimeve sekondare tatimore fillon me skadimin e vitit në të cilin është realizuar gjendja faktike.

(3) Afati i parashkrimit është pesë vjet, e në rastin e fshehjes së tatimit është dhjetë vjet.

(4) Parashkrimi nuk fillon para skadimit të një viti pas mbarimit të kontrollit të jashtëm ose të procedurës së ankimit, procedurës gjyqësore ose jashtëgjyqësore.

Kreu i shtatë

REALIZIMI, ARRITJA DHE PAGESA E TATIMIT

Nënkreu i parë

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Arritja

Neni 111

(1) Arritja e tatimit vërtetohet sipas afateve të përcaktuara me ligjet e veçanta tatimore.

(2) Me fillimin e procedurës sipas mjetit juridik dhe procedurës gjyqësore nuk vazhdohet afati i parashkrimit.

(3) Për sigurimin e arkëtimit të tatimit, arritja mund të përcaktohet me cedim. Arritja e parakohshme doemos duhet të arsyetohet.

Vazhdimi i arritjes

Neni 112

Drejtoria e Hyrjeve Publike me kërkesën e detyruesit tatimor, mund ta vazhdojë arritjen e pagesës së tatimit nëse ekzistojnë dyshime serioze në rregullsinë e aktvendimit tatimor, ose nëse arritja për detyruesin tatimor do të paraqiste cenim për ekzistimin e tij që nuk e arsyeton interesi i zbatimit momental. Vazhdimi i arritjes mund të kushtëzohet me garancinë për sigurimin e pagesës.

Prolongimi i pagesës së borxhit tatimor

Neni 113

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike me kërkesën e detyruesit tatimor, në tërësi ose pjesërisht mund ta prolongojë pagesën e borxhit tatimor në ditën e arritjes, nëse pagesa: paraqet ngarkesë të konsiderueshme për detyruesin tatimor dhe/ose pagesa i shkakton dëm të rëndësishëm detyruesit tatimor.

(2) Vendimi për prolongimin e pagesës së borxhit tatimor, doemos duhet të arsyetohet.

(3) Prolongimi mund të kushtëzohet me garanci për sigurimin e pagesës.

(4) Për kohëzgjatjen e prolongimit të lejuar për pagesën e borxhit tatimor paguhet kamata. Vënia e kamatës kryhet sipas nenit 123 të këtij ligji.

(5) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të heqë dorë nga kamata në rastet kur është në dëm të detyruesit tatimor të cilin ai duhet ta argumentojë.

(6) Për prolongimin e pagesës së borxhit tatimor mbi 1.000.000 denarë duhet pajtimi paraprak nga ministri i Financave.

(7) Mënyrën dhe procedurën e prolongimit të pagesës së borxhit tatimor e përcakton ministri i Financave.

Llojet e garancisë

Neni 114

Garanci për sigurimin e pagesës së borxhit tatimor është:

1) hipoteka e patundshmërisë së detyruesit tatimor;

2) pengu i sendeve të tundshme të detyruesit tatimor;

3) garancia e parevokueshme bankare;

4) garancia nga personi tjetër që është pronar i pronës, vlera e së cilës nuk mund të jetë më e vogël se 150% nga lartësia e borxhit tatimor arkëtimit i të cilit sigurohet, dhe

5) kambiali i trasuar i akceptuar nga dy xhirantë.

Ndërprerja e lejes për prolongimin e borxhit tatimor**Neni 115**

Nëse detyruesi tatimor nuk u përmbahet afateve nga aktvendimi për prolongimin e pagesës së borxhit tatimor, Drejtoria e Hyrjeve Publike me detyrë zyrtare mund ta ndërpresë aktvendimin, dhe borxhin e arritur e të paguar tatimor, duke llogaritur për efikasitetin e arkëtimit do ta arkëtojë: nga garancia për sigurim dhe/ose në procedurën e pagesës me detyrim ndaj detyruesit tatimor.

Nënkreu i dytë**PËRMBUSHJA E RREGULLT E TATIMIT****Format e përmbushjes së rregullt të tatimit****Neni 116**

Përmbushja e rregullt e tatimit, sipas rregullit bëhet me pagesën e shumës së parave të borxhit të arritur tatimor në llogaritë pagesore të përcaktuara për hyrjet publike, në afatet e përcaktuara me ligj.

Dita e pagesës së tatimit**Neni 117**

(1) Dita e pagesës së tatimit konsiderohet dita kur:

1) detyruesi tatimor ia ka ofruar bankës urdhëresën për pagesë (në tekstin e mëtejshëm: urdhëresa tatimore) që nga llogaria e tij të bartë në llogarinë pagesore të përcaktuar për hyrje publike, shumën e caktuar të mjeteve, me kusht që në llogari të ketë mjete të mjaftueshme;

2) shuma e borxhit është paguar në bankë, me urdhëresë për ta bërë pagesën në llogarinë pagesore të përcaktuar për hyrje publike;

3) paratë e sekuestruara janë paguar në llogarinë përkatëse për hyrje publike;

4) është miratuar aktvendim nga Drejtoria e Hyrjeve Publike për bartjen e sendeve në pronësi të Republikës së Maqedonisë sipas nenit 140 paragrafi (2) i këtij ligji, dhe

5) shuma e realizuar me shitjen e sendeve të tundshme dhe patundshmëri në procedurën e pagesës së detyrueshme të tatimeve dhe shpenzimeve sekondare tatimore është paguar në llogarinë pagesore të përcaktuar për hyrje publike.

(2) Nëse tatimi është paguar me para të gatshme ose në një mënyrë tjetër (me çek, kartelë kreditore e ngjashëm), si ditë e pagesës konsiderohet dita kur paratë janë paguar në llogarinë pagesore për hyrje publike.

Realizimi i urdhëresës tatimore**Neni 118**

(1) Detyruesi tatimor i cili pagesën e kryen me urdhëresë tatimore, doemos duhet të sigurojë në llogarinë e tij mjete për pagesën e tatimeve të arritura dhe shpenzimeve sekondare tatimore.

(2) Për realizimin e urdhëresës tatimore shfrytëzohen mjetet e detyruesit tatimor nga të gjitha llogaritë e tij të hapura në bankë, nëse mjetet nuk janë përjashtuar për shkak të regjimit të veçantë të pengut në pajtim me këtë ligj.

(3) Nëse në llogarinë e detyruesit tatimor janë siguruar mjete, banka e realizon urdhëresën tatimore deri në fund të ditës së punës, e më së voni në afat prej 24 orësh nga pranimi i urdhëresës.

(4) Nëse banka nuk e kryen pagesën në llogarinë pagesore të përcaktuar për hyrje publike në afatin nga paragrafi (3) i këtij neni, ndërsa në llogarinë e detyruesit tatimor ka pasur mjete në disponim, pasojat nga mospagimi i tatimit në afatin e arritjes janë në llogari të bankës.

Radha e përmbushjes**Neni 119**

(1) Detyruesi tatimor, përkatësisht detyruesi tjetër tatimor, gjatë pagesës e shënon llojin e tatimit të arritur të cilin e paguan.

(2) Ndarja e shumës së paguar kryhet sipas radhës si vijon:

- 1) shpenzimet e arkëtimit;
- 2) dënimi me para;
- 3) kamata, dhe
- 4) shuma e detyrimit kryesor tatimor.

(3) Nëse detyruesi tatimor ka borxh të paguajë më tepër lloje tatimesh, e shuma e paguar nuk mjafton për pagesën borxhit të përgjithshëm tatimor, llojet e veçanta të tatimeve arkëtohen sipas radhës së arritjes së tyre.

(4) Te tatimet nga paragrafi (3) i këtij neni, që arrijnë njëkohësisht, arkëtimi kryhet proporcionalisht me pjesëmarrjen e llojit të veçantë të tatimit në borxhin e përgjithshëm të arritur.

(5) Nëse shuma e pagesës në bazë të tatimeve është më e madhe se shuma e borxhit, shuma e parapagimit shfrytëzohet për përmbushjen e detyrimeve nga baza e njëjtë që arrin më vonë.

(6) Në rastin nga paragrafi (5) i këtij neni, me kërkesën e detyruesit tatimor kryhet kthimi ose përmbushen detyrimet e arritura në bazë tjetër.

Heqja dorë nga kërkesa**Neni 120**

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike në tërësi ose pjesërisht, mund të heqë dorë nga kërkesa e borxhit tatimor, nëse arkëtimi në rast të veçantë është jopërkatës.

(2) Procedura për heqje dorë nga kërkesa nga paragrafi (1) i këtij neni, rregullohet me ligj.

Vërejtja për pagesën e tatimit**Neni 121**

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike detyruesit tatimor, i cili në tërësi ose pjesërisht pas arritjes nuk e ka paguar tatimin, përkatësisht shpenzimin sekondar tatimor, i dërgon vërejtje për llojin dhe shumën e tatimit, përkatësisht shpenzimeve sekondare tatimore të arritura për arkëtim, me të cilën e urdhëron që shumën e arritur ta paguajë menjëherë, e më së voni në afat prej një jave nga dita e pranimit të vërejtjes.

(2) Nëse detyruesi tatimor nuk e paguan shumën e arritur në afatin e përcaktuar në paragrafin (1) të këtij neni, borxhi tatimor shtohet për 10%.

(3) Vërejtja nga paragrafi (1) i këtij neni, dërgohet me postë sipas nenit 44 të këtij ligji, e me qëllim të efikasitetit më të madh dërgohet kur ka mundësi edhe me e-mail, telefaks, telefon ose me korrier.

(4) Nëse vërejtja për pagesën e tatimit dërgohet me telefon, personi zyrtar i Drejtorisë së hyrjeve publike për këtë përpilon shënim zyrtar dhe ia bashkëngjit shkresave të lëndës.

Të vendosurit e pengut para arkëtimit të detyrueshëm të tatimit**Neni 122**

Drejtoria e Hyrjeve Publike menjëherë pas arritjes së tatimit, mund të regjistrojë të drejtën e pengut në regjistrin e të drejtave të pengut nga neni 135 paragrafi (4) i këtij ligji.

Nënkreu i tretë**KAMATA****Dispozitat e përgjithshme për kamatën****Neni 123**

(1) Në shumën e tatimit të paguar më tepër ose më pak dhe të shpenzimeve sekondare tatimore, llogaritet dhe arkëtohet kamata në lartësi prej 0,05% për çdo ditë të vonimit.

(2) Në tatimin debitor dhe shpenzimin sekondar tatimor, kamata llogaritet duke filluar në ditën e ardhshme nga dita e arritjes së parë.

(3) Në shumën e tatimit të paguar më tepër dhe shpenzimeve sekondare tatimore, kamata llogaritet pas skadimit të afatit prej 30 ditësh nga dita e pranimit të kërkesës për kthim.

Nënkreu i katërt

ARKËTIMI I DETYRUESHËM

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Autorizimi për arkëtimin e detyrueshëm

Neni 124

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund të kryejë arkëtimin e detyrueshëm për aktet tatimore administrative me të cilat kërkohet tatimi ose shpenzimi sekondar tatimor.

(2) Për aktet tatimore administrative mund të kryhet arkëtimi i detyrueshëm nëse realizimi i tyre nuk është prolonguar ose realizimi pengohet nga mjeti juridik.

Kreditori dhe debitori në arkëtimin e detyrueshëm

Neni 125

(1) Kreditor në arkëtimin e detyrueshëm është Drejtoria e Hyrjeve Publike, për borxhet tatimore që duhet të arkëtohen me detyrim.

(2) Debitor në arkëtimin e detyrueshëm është personi që ka për borxh tatimin ose shpenzimin tatimor sekondar që duhet të arkëtohen detyrimisht.

Fillimi i arkëtimin të detyrueshëm

Neni 126

(1) Arkëtimi i detyrueshëm mund të fillojë, nëse:

- borxhi ka arritur;
- debitori në arkëtimin e detyrueshëm thirret që të paguajë, dhe
- nga thirrja për pagesë ka kaluar së paku një javë.

(2) Në thirrjen për pagesë duhet të shënohet shkaku i borxhit.

Kundërshtimi kundër arkëtimin të detyrueshëm

Neni 127

(1) Kundër arkëtimin të detyrueshëm nuk lejohet kundërshtim për rrethanat që kanë të bëjnë me përcaktimin e borxhit tatimor. Kundërshtimi lejohet vetëm kundër aktit administrativ tatimor për caktimin e arkëtimin të detyrueshëm.

(2) Zbatimi i arkëtimin të detyrueshëm nuk do të pengohet me atë se debitori në arkëtimin e detyrueshëm ka paraqitur kundërshtim kundër aktit administrativ tatimor për të cilin duhet të zbatohet arkëtimi i detyrueshëm.

Përfundimi dhe kufizimi i procedurës për arkëtimin e detyrueshëm

Neni 128

(1) Arkëtimi i detyrueshëm doemos duhet të përfundojë ose të kufizohet nëse është:

- anuluar ose tërhequr akti administrativ tatimor;
- anuluar borxhi tatimor, dhe
- prolonguar borxhi tatimor sipas nenit 113 të këtij ligji.

(2) Në rastet e paragrafit (1) pikat 1 dhe 2 të këtij neni, duhet të tërhiqen masat e zbatuara për arkëtimin e detyrueshëm.

Kufizimi ose ndërprerja e arkëtimin të detyrueshëm

Neni 129

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike përkohësisht mund ta kufizojë ose ndërpresë arkëtimin e detyrueshëm ose t'i tërheqë masat e arkëtimin të detyrueshëm nëse arkëtimi i detyrueshëm në rastin e caktuar është jopërkatës, në bazë të pajtimit paraprak të ministrit të Financave.

Përfundimi i arkëtimin të detyrueshëm

Neni 130

Arkëtimi i detyrueshëm i borxhit tatimor zbatohet nga prona e përgjithshme, hyrjet dhe kërkesat e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, përveç:

10) veshjes, mbathjes, veshjes së brendshme, shtresave e mbulesave, aparateve të amvisërisë, aparateve të kuzhinës, mobileve që i nevojiten debitorit gjatë arkëtimin të detyrueshëm dhe anëtarëve të familjes së tij për të jetuar jetë të ndershme dhe të modeste;

2) artikujve ushqimorë, mjeteve për ngrohje dhe ndriçim, të cilat debitorit gjatë arkëtimin të detyrueshëm dhe anëtarëve të familjes së tij: i nevojiten për 4 javë;

3) te personat që merren me bujqësi dhe pylltari, aparatet, kafshët dhe ushqimi për kafshët që nevojitet për 4 javë, e janë të domosdoshme për kryerjen e veprimtarisë ekonomike;

4) mjetet themelore të domosdoshme për punë për kryerjen e veprimtarisë profesionale;

5) librave shkencorë, profesionalë dhe fetarë, si dhe librave të debitorit dhe anëtarëve të familjes së tij gjatë arkëtimin të detyrueshëm;

6) bursës së nxënësve dhe studentëve;

7) shtesave të fëmijëve dhe të ardhurave të tjera në bazë të mbrojtjes sociale;

8) librave për shpenzime, dokumenteve familjare, unazave të martesës, medaljeve, dhe dekoratave si dhe sendeve të caktuara për varrim dhe mjeteve ndihmëse ortopedike që janë në përdorim;

9) të ardhurave në bazë të mbajtjes ligjore;

10) dy të tretave nga të ardhurat personale neto në bazë të punës, por më së shumti deri në shumën prej 150 euro në kundërvlerë me denarë nga të ardhurat personale neto në bazë të punës;

11) mjeteve për zjarrfikës, dhe

12) barnave, mjeteve ndihmëse mjekësore dhe pajisjes mjekësore.

Shpenzimet në procedurën e arkëtimin të detyrueshëm

Neni 131

(1) Në procedurën e arkëtimin të detyrueshëm arkëtohen shpenzimet.

(2) Kërkesa që duhet të arkëtohet gjatë arkëtimin të detyrueshëm rritet për taksën e njëhershme të veçantë në lartësi prej 5% nga shumata që duhet të arkëtohet në arkëtimin e detyrueshëm.

(3) Shpenzimet për arkëtimin e detyrueshëm të shënuara në paragrafin (1) të këtij neni dhe taksa e veçantë e shënuar në paragrafin (2) të këtij neni, janë në llogari të debitorit gjatë arkëtimin të detyrueshëm.

(4) Lartësinë e shpenzimeve për arkëtimin e detyrueshëm, me tarifë e cakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(5) Nëse debitori në arkëtimin e detyrueshëm e paguan borxhin tatimor pas fillimit të procedurës për arkëtimin e detyrueshëm, nuk lirohet nga pagesa e shpenzimeve dhe taksa e njëhershme.

Sendet e arkëtimin të detyrueshëm

Neni 132

(1) Arkëtimi i tatimeve në procedurën e arkëtimin të detyrueshëm realizohet ndaj:

1) mjeteve në para të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm;

2) kërkesave në para të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm;

3) kërkesave jomonetare dhe të drejtave të tjera të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm;

4) parave të gatshme dhe letrave me vlerë;

5) sendeve të tundshme, dhe

6) patundshmërive.

(2) Arkëtimi i detyrueshëm mund të zbatohet ndaj një ose më tepër sendeve njëkohësisht, që caktohen me aktvendim.

Të drejtat e personave të tretë

Neni 133

(1) Personi i tretë, përveç anëtarit të familjes së debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, që konfirmon se ka të drejtë në sendet që janë lëndë e arkëtimin të detyrueshëm tatimor, e që do ta pengonte shitjen e pronës, mund të paraqesë në gjyq padi të ndarë.

(2) Gjyqi mund të urdhërojë ndërprerjen ose ndalimin e zbatimit të masave të caktuara gjatë procedurës së arkëtimin të detyrueshëm ndaj sendeve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Nëse personi nga paragrafi (1) i këtij neni, ofron dëshmi se ka të drejtë ndaj sendeve që janë lëndë e arkëtimin të detyrueshëm, Drejtoria e Hyrjeve Publike mund ta ndërpresë, përkatësisht ndalojë arkëtimin e detyrueshëm ndaj atyre sendeve.

II. PENGU

Sigurimi i kërkesës tatimore në arkëtimin e detyrueshëm

Neni 134

(1) Për shkak të sigurimit të kërkesës tatimore në arkëtimin e detyrueshëm të sendeve ose të të drejtave pronësore të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, vendoset e drejta ligjore e pengut në dobi të kreditorit tatimor.

(2) Kreditor tatimor sipas paragrafit (1) të këtij neni është Republika e Maqedonisë.

(3) Pengu zgjat deri në përmbushjen e borxhit tatimor ose anulimin e aktvendimit tatimor.

Procedura për vendosjen e pengut

Neni 135

(1) Në bazë të aktvendimit për peng Drejtoria e Hyrjeve Publike i ndërmerr masat si vijon:

1) regjistrimin e sendeve të tundshme dhe sekuestrimin sipas nenit 148 të këtij ligji;

2) regjistrimin e patundshmërive sipas nenit 152 të këtij ligji;

3) ndalimin e bartjes së mjeteve monetare përmes llogarisë së debitorit në arkëtimin e detyrueshëm të hapur në bankë, përveç me qëllim të përmbushjes së detyrimit në bazë të tatimit dhe regjistrimin e ndalimit në regjistrin e poseduesve të llogarive;

4) ndalimin e debitorëve të debitorit që në arkëtimin e detyrueshëm t'ia paguajnë debitorit në arkëtimin e detyrueshëm borxhet me para të gatshme dhe regjistrimin e ndalimit në regjistrin përkatës, dhe

5) ndalimin e debitorëve të debitorit që në arkëtimin e detyrueshëm t'i plotësojnë detyrimet tjera ndaj tij dhe regjistrimin e ndalimit në regjistrin e sendeve të tundshme.

(2) Aktvendimi nga paragrafi (1) i këtij neni, i dërgohet debitorit në arkëtimin e detyrueshëm dhe regjistrave përkatës, debitorëve të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm dhe bartësit të qarkullimit pagesor.

(3) Pas regjistrimit të kryer të sendeve të tundshme dhe patundshmërive, Drejtoria e Hyrjeve Publike me

aktvendim e urdhëron organin përkatës që të bëjë regjistrimin e të drejtës së pengut në regjistrin e sendeve të tundshme dhe patundshmërive.

(4) Aktvendimi nga paragrafi (1) pikat 3, 4 dhe 5 dhe paragrafi (3) të këtij neni, regjistrohet menjëherë pas dërgimit te organi kompetent, në regjistrin e pengjeve të sendeve të tundshme, në regjistrin e patundshmërive dhe në regjistrin e poseduesve të llogarive, me datën dhe kohën e saktë të pranimit.

(5) Nëse debitori në arkëtimin e detyrueshëm nuk është regjistruar si pronar i patundshmërive në librat publikë, Drejtoria e Hyrjeve Publike, pas dorëzimit të kërkesës për regjistrimin e hipotekës, do të kërkojë nga organi kompetent së pari ta regjistrojë të drejtën e pronësisë së debitorit në arkëtimin e detyrueshëm të asaj patundshmërie në bazë të dëshmimeve për marrjen e patundshmërisë në pajtim me dispozitat e pastaj regjistrimin e hipotekës së patundshmërisë.

(6) E drejta ligjore e pengut në dobi të Republikës së Maqedonisë vendoset me regjistrimin në regjistrin përkatës.

Efektet juridike të pengut

Neni 136

(1) Pas dërgimit të aktvendimit nga neni 135 paragrafi (1) pikat 3, 4 dhe 5 të këtij ligji, debitorit në arkëtimin e detyrueshëm nuk i lejohet që të disponojë me sendet nga arkëtimi i detyrueshëm për të cilat është vendosur pengu, përveç patundshmërive.

(2) Me aktvendimin për arkëtimin e detyrueshëm nga mjetet monetare të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, ndërpriten të gjitha transaksionet financiare përmes llogarisë së detyruesit tatimor, përveç transaksioneve që kanë të bëjnë me përmbushjen e tatimit.

(3) Me aktvendimin nga neni 135 paragrafi (1) pikat 4 dhe 5 të këtij ligji, u ndalohet debitorëve që t'i përmbushin detyrimet e veta ndaj debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, nga dita e dërgimit të aktvendimit.

(4) Republika e Maqedonisë e fiton të drejtën e pengut për sendet me të cilat sigurohet edhe në kërkesën ndaj shpenzimeve sekondare tatimore, përparësia e së cilës përcaktohet varësisht nga koha e regjistrimit në regjister ose koha e njoftimit të debitorit.

Regjistrimi i sendeve të tundshme.

Neni 137

(1) Nëpunësi i Drejtorisë së hyrjeve publike i autorizuar për zbatimin e arkëtimin të detyrueshëm (në tekstin e mëtejshëm: zbatuesi tatimor) ka të drejtë që për realizimin e regjistrimit të hyjë në truallin dhe lokalet në të cilat debitori në arkëtimin e detyrueshëm e kryen veprimtarinë e vet afariste, ndërsa me aktvendim gjyqësor edhe në banesën e detyruesit tatimor.

(2) Para fillimit të regjistrimit, zbatuesi tatimor do t'i tregojë dokumentet me të cilat i konfirmon autorizimet e veta dhe aktvendimin për arkëtimin e detyrueshëm dhe do ta thërrasë debitorin në arkëtimin e detyrueshëm ta paguajë shumën debitore.

(3) Nëse debitori në arkëtimin e detyrueshëm kundërshton gjatë regjistrimit të sendeve të tundshme nga paragrafi (1) i këtij neni, regjistrimi zbatohet në praninë e një dëshmitari të moshës madhore.

(4) Nëse gjatë regjistrimit debitori në arkëtimin e detyrueshëm tregon se ndaj sendit të tundshëm është vendosur e drejta e pengut dhe është regjistruar në regjistrin e të drejtave të pengut në dobi të kreditorit privat juridik, zbatuesi tatimor këtë e merr parasysh gjatë përcaktimit të hyrjeve që mund të realizohen.

(5) Zbatuesi tatimor, nëse vlerëson se janë të bazuara njoftimet e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm ose të personave të tjerë se ndaj sendeve të caktuara ekzistojnë të drejta që do të mund ta pengojnë zbatimin, mund të mos caktojë përparësinë gjatë regjistrimit të sendeve.

(6) Përparësi në regjistrim kanë sendet të cilat më lehtë mund të shndërrohen në para.

(7) Zbatuesi tatimor është i autorizuar që t'i largojë personat që e pengojnë zbatimin e arkëtimit të detyrueshëm, si dhe të kërkojë ndihmë nga organi i punëve të brendshme, nëse pengimi vazhdon ose nëse personi që i posedon sendet refuzon që t'i ofrojë për përdorim dhe zbatimin e arkëtimit të detyrueshëm.

Regjistrimi i patundshmërive

Neni 138

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike, me detyrë zyrtare siguron dëshmi për patundshmëritë që janë në pronësi të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm nga organi kompetent për mbajtjen e regjistrit të patundshmërive.

(2) Organi kompetent për mbajtjen e regjistrit të patundshmërive detyrohet që pa kompensim, në afat prej tri ditësh nga dita e pranimit të kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni, t'i paraqesë në Drejtorinë e hyrjeve publike dëshmitë e kërkuara.

(3) Për shkak të përpilimit të regjistrimit, zbatuesi tatimor ka të drejtë që të hyjë në truallin dhe lokalet në të cilat debitorit në arkëtimin e detyrueshëm e kryen veprimtarinë e vet, ndërsa me urdhëresë gjyqësore edhe në banesën e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm.

Shuarja e pengut

Neni 139

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike, në afat prej dy ditësh nga dita e përmbushjes së detyrimeve tatimore, paraqet kërkesë për shlyerjen e pengut, përkatësisht hipotekës dhe e njofton bartësin e qarkullimit pagesor dhe debitorin e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm për shuarjen e vlefshmërisë së aktvendimit nga neni 135 paragrafi (1) pikat 3, 4 dhe 5 dhe paragrafi (3) të këtij ligji.

(2) Në afatin nga paragrafi (1) i këtij neni, Drejtoria e Hyrjeve Publike e njofton edhe debitorin në arkëtimin e detyrueshëm për shuarjen e vlefshmërisë së aktvendimit për arkëtimin e detyrueshëm të tatimit.

(3) Me përjashtimin e dispozitës nga paragrafi (1) i këtij neni, te tatimi që arrin me periudha ose më tepër herë gjatë vitit, e drejta e pengut e vendosur e Republikës së Maqedonisë, shlyhet nga regjistri më së voni dhjetë ditë pas skadimit të vitit në të cilin është vendosur, nëse detyrimi nga ai tatim dhe shpenzimet sekondare tatimore përkatëse janë përmbushur deri më 31 dhjetor të atij viti.

III. SHNDËRRIMI NË PARA

Mjetet e arkëtimit të detyrueshëm

Neni 140

(1) Arkëtimi i detyrueshëm zbatohet ndaj:

1) mjeteve në para të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm - me bartjen e mjeteve nga llogaria e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, duke përfshirë edhe mjetet nga llogaria devizore, në llogarinë pagesore të hyrjeve publike;

2) kërkesave në para të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm me bartjen e kërkesave në llogarinë pagesore të hyrjeve publike;

3) kërkesave të tjera të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm - me ndalimin, bartjen e kërkesave dhe regjistrimin me vlerësim, sekuestrim dhe shitjen e sendeve të kërkesave;

4) parave të gatshme dhe letrave me vlerë me regjistrim dhe sekuestrim;

5) sendeve të tundshme me sekuestrim dhe shitje përmes ankandit, dhe

6) patundshmërive me sekuestrim, përcaktimin e vlerës fillestare, dhe shitjen përmes ankandit.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike, në bazë të aktvendimit, sipas çfarëdo radhe mund të zbatojë një apo më tepër mjete të arkëtimit të detyrueshëm nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Aktvendimi nga paragrafi (2) i këtij neni, i dërgohet debitorit në arkëtimin e detyrueshëm dhe debitorëve të tij dhe/ose bankës.

Hyrjet nga shndërrimi në para

Neni 141

(1) Paratë e sekuestruara dhe hyrjet nga shitja e sendeve të tundshme dhe patundshmërive, Drejtoria e Hyrjeve Publike e paguan në llogarinë pagesore të hyrjeve publike.

(2) Nëse gjatë shitjes është realizuar çmim më i lartë nga shumata e detyrimit tatimor, dallimi i kthehet debitorit në arkëtimin e detyrueshëm në afat prej 30 ditësh, ndërsa kamata llogaritet në dobi të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm pas skadimit të atij afati, në pajtim me nenin 123 të këtij ligji.

(3) Në rast të afatit nga paragrafi (2) i këtij neni, nëse debitorit në arkëtimin e detyrueshëm i ka arritur detyrimi i ri tatimor që nuk është paguar, dallimi i realizuar me shitjen e sendeve të tundshme ose patundshmërive me çmim më të lartë, shfrytëzohet për përmbushjen e atij detyrimi.

(4) Hyrjet nga shndërrimi në para i sendeve të arkëtimit të detyrueshëm nga neni 132 i këtij ligji, shpërndahen me aktvendimin e Drejtorisë së hyrjeve publike sipas radhës së përmbushjes nga neni 119 i këtij ligji.

Arkëtimi i detyrueshëm nga mjetet monetare

Neni 142

(1) Arkëtimi i detyrueshëm i tatimit dhe i shpenzimeve sekondare tatimore nga mjetet monetare të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, në bazë të aktvendimit nga neni 140 paragrafi (2) i këtij ligji, është bartja e mjeteve nga llogaria e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm të hapur te bartësi i qarkullimit pagesor në llogarinë përkatëse pagesore të hyrjeve publike.

(2) Aktvendimi për arkëtimin nga mjetet monetare të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm zbatohet në mënyrën e përcaktuar me ligjin që e rregullon qarkullimin pagesor.

(3) Nëse në llogarinë e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm përkohësisht nuk ka mjete, banka e zbaton aktvendimin në mënyrë suksesive, ndaj mjeteve që disponon në llogari, derisa aktvendimi në tërësi nuk zbatohet.

(4) Nëse banka nuk vepron në mënyrën e përcaktuar në paragrafin (1) të këtij neni, arkëtimi i tatimit debitor dhe shpenzimeve sekondare tatimore kryhet drejtpërdrejt nga mjetet që gjenden në llogarinë e bartësit të qarkullimit pagesor.

(5) Aktvendimi për arkëtimin e detyrueshëm të tatimit nga mjetet monetare të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, rezulton veprim juridik nga dita e dërgimit në bankë deri në ditën e përmbushjes së detyrimeve, përkatësisht deri në ditën e anulimit të aktvendimit.

(6) Aktvendimi për arkëtimin e detyrueshëm të tatimit nga mjetet monetare të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, ka përparësi për arkëtimit dhe zbatohet para të gjitha urdhëresave të tjera.

Arkëtimi i detyrueshëm nga kërkesat monetare

Neni 143

(1) Arkëtimi i detyrueshëm nga mjetet monetare të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm zbatohet në bazë të aktvendimit nga neni 140 paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Me aktvendimin sipas paragrafit (1) të këtij neni, i urdhërohet debitorit të debitorit që në arkëtimin e detyrueshëm ta përmbushë borxhin e tij me pagesë në llogarinë pagesore të hyrjeve publike pas arritjes së kërkesave.

Arkëtimi i detyrueshëm nga kërkesat e tjera

Neni 144

(1) Arkëtimi i detyrueshëm nga kërkesat e tjera të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, kur kërkesa ka të bëjë me dorëzimin e sendeve ose bartjen e të drejtave të pronësisë së debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, zbatohet në bazë të aktvendimit nga neni 140 paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Me aktvendimin sipas paragrafit (1) të këtij neni, i urdhërohet debitorit të debitorit që ta bartë shumën e borxhit të debitorit në arkëtimin e detyrueshëm, për të drejtën e pronësisë së Republikës së Maqedonisë.

Arkëtimi i detyrueshëm nga letrat me vlerë

Neni 145

(1) Aktvendimin për arkëtimin e detyrueshëm nga letrat me vlerë, Drejtoria e Hyrjeve Publike e dorëzon në bankë ose te personi tjetër juridik të i cili ruhen letrat me vlerë, si dhe te debitori në arkëtimin e detyrueshëm.

(2) Depozitari qendror i letrave me vlerë, banka, përkatësisht personi tjetër administrativ të i cili ruhen letrat me vlerë, pa kompensim i dorëzon në Drejtorinë e hyrjeve publike të dhënat e letrave me vlerë, duke përfshirë edhe vlerësimin e vlerës së tyre në afat prej pesë ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit.

(3) Shitjen e letrave me vlerë e kryen Drejtoria e Hyrjeve Publike. Çmimi i arritur, nga i cili hiqen provizionet dhe shpenzimet e shitjes, paguhet në llogarinë e Drejtorisë së hyrjeve publike dhe më së voni ditën e ardhshme të punës, paguhet në llogarinë përkatëse pagesore të hyrjeve publike.

Arkëtimi i detyrueshëm nga sendet e tundshme

Regjistrimi i sendeve të tundshme

Neni 146

Sendet e tundshme i regjistron, vlerëson, sekuestron dhe shet zbatuesi tatimor, në bazë të aktvendimit nga neni 140 paragrafi (2) i këtij ligji.

Vlerësimi i sendeve të tundshme

Neni 147

(1) Vlerësimin e sendeve të tundshme e kryen zbatuesi tatimor gjatë regjistrimit.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike mundet të caktojë edhe person tjetër profesional si vlerësues ose të marrë raportin për çmimet e sendeve nga organizata ose institucione profesionale.

(3) Për vlerësimin dhe regjistrimin e kryer përpilohet procesverbal.

(4) Procesverbali nga paragrafi (3) i këtij neni, i dërgohet debitorit në arkëtimin e detyrueshëm në mënyrën e përcaktuar në nenin 44 të këtij ligji.

(5) Në vlerësimin e sendeve të regjistruara, debitori në arkëtimin e detyrueshëm mund të paraqesë kundërshtim në afat prej tri ditësh nga dita e dorëzimit të procesverbalit.

(6) Për kundërshtimin vendos seksioni kompetent për arkëtimin e detyrueshëm.

(7) Procedura për arkëtimin e detyrueshëm ndërpritet pas miratimit të konkluzionit pas kundërshtimit.

(8) Kundër konkluzionit sipas kundërshtimit nga paragrafi (7) i këtij neni, nuk lejohet mjeti juridik.

Sekuestrimi i sendeve të tundshme

Neni 148

(1) Sendi i tundshëm i regjistruar në të cilin është regjistruar pengu në dobi të Republikës së Maqedonisë, ose është ngritur procedura për vendosjen e së drejtës së pengut në dobi të Republikës së Maqedonisë, nuk sekuestron nga debitori në arkëtimin e detyrueshëm në momentin e regjistrimit.

(2) Sendi i tundshëm i regjistruar sekuestron nga debitori në arkëtimin e detyrueshëm pas skadimit të afatit nga neni 151 paragrafi (3) i këtij ligji.

(3) Me përjashtim, nëse ka baza për dyshim se debitori në arkëtimin e detyrueshëm do ta pengojë shitjen e sendit të tundshëm ndaj të cilit është vendosur e drejta e pengut të Republikës së Maqedonisë, sendi sekuestron në momentin e regjistrimit.

(4) Zbatuesi tatimor detyrohet që ta arsyetojë ekzistimin e bazave për dyshim nga paragrafi (3) i këtij neni.

(5) Për sekuestrimin e kryer të sendeve të tundshme përpilohet procesverbal.

Sekuestrimi i mallit që priset

Neni 149

(1) Kundërshtimi i personit të tretë gjatë sekuestrimit të mallit që priset ose mallit ruajtja e të cilit shkakton shpenzime të mëdha, nuk e pengon shndërrimin momental në para sipas nenit 151 paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Pas dëshimit të pronësisë së sendeve nga paragrafi (1) i këtij neni nga personi i tretë, hyrjet nga shitja e realizuar i takojnë atij.

Arkëtimi i detyrueshëm kur sendi është në zotërimin e personit tjetër

Neni 150

(1) Nëse një send i caktuar i debitorit në arkëtimin e detyrueshëm gjendet te personi tjetër, ai me kërkesën e zbatuesit tatimor detyrohet ta dorëzojë për nevojat e arkëtimin të detyrueshëm ose t'ia paguajë borxhin tatimor zbatuesit tatimor.

(2) Në rastin e paragrafit (1) të këtij neni, do të konsiderohet se veprimet e personit tjetër janë kryer me urdhrin e debitorit në arkëtimin e detyrueshëm.

(3) Zbatuesi tatimor personit nga paragrafi (1) i këtij neni, detyrohet t'i lëshojë vërtetim për dorëzimin e lëndës, përkatësisht pagesën e tatimit debitor.

Shitja e sendeve të tundshme - ankandi

Neni 151

(1) Shitja e sendeve të tundshme kryhet përmes ankandit publik gojor.

(2) Nëse sendi i tundshëm i nënshtrohet prishjes ose ruajtja e tij kërkon shpenzime të mëdha, Drejtoria e Hyrjeve Publike atë send e shet me marrëveshje të drejtpërdrejtë, pa prolongim.

(3) Ankandi i sendeve të sekuestruara të tundshme fillon pas skadimit të afatit prej 15 ditësh nga dita e regjistrimit.

(4) Në ankandin publik gojor sendi i tundshëm mund të shitet vetëm nëse arrihet gjysma nga vlera e përcaktuar.

(5) Sendet e pa shitura, nga Drejtoria e Hyrjeve Publike pas ankandit mund të shiten përmes shitjes së lirë (komerciale). Sendet e arit dhe argjendit nuk guxojnë të shiten nën vlerën materiale (të bursës).

(6) Debitori në arkëtimin e detyrueshëm dhe blerësi marrin vërtetim për shitjen e kryer dhe çmimin e shitjes.

(7) Procedura e shitjes së sendeve të sekuestruara ndërpritet nëse çmimi i arritur e arrin lartësinë e borxhit tatimor dhe shpenzimeve sekondare tatimore me shtesat në para, si dhe të shpenzimeve për arkëtimin e detyrueshëm sipas nenit 131 të këtij ligji. Sendet e mbetura i kthehen debitorit në arkëtimin e detyrueshëm.

(8) Për shitjen e kryer të sendeve të tundshme përpilohet procesverbal.

Arkëtimi i detyrueshëm nga patundshmëritë

Regjistrimi i patundshmërive

Neni 152

Patundshmëria regjistronet, caktohet çmimi i saj fillestar dhe shitet nga zbatuesi tatimor në procedurën e arkëtimin të detyrueshëm, në bazë të aktvendimit për arkëtimin e detyrueshëm nga neni 140 paragrafi (2) i këtij ligji.

Sekuestrimi i patundshmërisë që nuk është regjistruar në regjistrin përkatës

Neni 153

(1) Sekuestrimin e patundshmërisë që nuk është regjistruar në regjistrin përkatës, e zbaton zbatuesi tatimor në momentin e regjistrimit.

(2) Para fillimit të sekuestrimit, zbatuesi tatimor e tregon dokumentin me të cilin i konfirmon autorizimet e veta dhe aktvendimin për arkëtimin e detyrueshëm dhe e thërret debitorin në arkëtimin e detyrueshëm ta paguajë shumën e borxhit.

(3) Sekuestrimi i patundshmërisë nga paragrafi (1) i këtij neni, zbatohet në praninë e një dëshmitari të moshës madhore.

(4) Zbatuesi tatimor është i autorizuar që ta largojë personin që e cenon zbatimin e arkëtimin të detyrueshëm, si dhe të kërkojë ndihmë nga policia nëse çenimi vazhdon ese nëse personi që e posedon patundshmërinë refuzon që atë ta ofrojë për zbatimin e arkëtimin të detyrueshëm.

(5) Për sekuestrimin e kryer të patundshmërisë përpilohet procesverbal.

Përcaktimi i vlerës fillestare të patundshmërisë

Neni 154

(1) Drejtoria e Hyrjeve Publike e përcakton vlerën fillestare të patundshmërisë nga neni 153 paragrafi (1) i këtij ligji.

(2) Metodologjinë e përcaktimit të vlerës fillestare të patundshmërisë e rregullon ministri i Financave.

(3) Vlera fillestare e patundshmërisë nga paragrafi (1) i këtij neni, përcaktohet me aktvendim.

(4) Gjatë përcaktimit të vlerës fillestare të patundshmërisë, mbahet llogari edhe për atë se sa patundshmëria vlen më pak për shkak se mbi të mbesin të drejta dhe ngarkesa të caktuara pas shitjes.

Shitja e patundshmërisë përmes ankandit publik gojor

Neni 155

(1) Ankandi i patundshmërisë kryhet nga Drejtoria e Hyrjeve Publike.

(2) Në ankandin publik gojor mund të marrin pjesë vetëm personat që kanë depozituar depozitë.

(3) Depozita nga paragrafi (2) i këtij neni, depozitohet në llogarinë depozituese të Drejtorisë së hyrjeve publike në lartësi prej 10% nga vlera fillestare e patundshmërisë.

(4) Ofertuesve oferta e të cilëve nuk është pranuar, depozita u kthehet menjëherë pas përfundimit të ankandit.

(5) Ofertuesit e interesuar kanë të drejtë që më së voni deri në ditën e mbajtjes së ankandit ta shikojnë patundshmërinë që është lëndë e shitjes publike.

(6) Në ankandin publik gojor të parë patundshmëria nuk mund të shitet me çmim më të vogël se 75% nga vlera fillestare e përcaktuar.

(7) Nëse patundshmëria nuk shitet në ankandin e parë publik gojor, me konkluzion përcaktohet dhe caktohet ankandi i dytë publik gojor.

(8) Në ankandin publik gojor të dytë patundshmëria nuk mund të shitet me çmim më të vogël se 50% nga vlera fillestare e përcaktuar.

(9) Patundshmëria mund të shitet me çmim më të vogël se vlera fillestare e përcaktuar ose me çmim më të vogël se 50% nga vlera fillestare e përcaktuar, nëse për këtë jep pëlqim me shkrim debitorin në arkëtimin e detyrueshëm.

(10) Për rrjedhën e ankandit përpilohet procesverbali.

Procedura me hyrjet e realizuara nga shitja e patundshmërisë

Neni 156

(1) Blerësi i patundshmërisë doemos duhet ta paguajë shumën për të cilën i është shitur patundshmëria, në afat prej tetë ditësh nga dita e përfundimit të ankandit publik gojor, pas zvogëlimit për depozitimin e depozituar që bëhet pjesë e çmimit të paguar.

(2) Në rast se blerësi në afatin e caktuar nuk e paguan shumën për të cilën patundshmëria i është shitur, shitja me aktvendim shpallet e pavlefshme, ndërsa blerësi e humb të drejtën e kthimit të depozitimit të depozituar.

(3) Në rastin e ekzistimit të kërkesës prioritare të hipotekës të kreditorit tjetër të pronarit të patundshmërisë së shitur, nga shuma së pari përmbushet kërkesa e atij kreditori.

(4) Pas pagesës së kryer të shumës për të cilën është shitur patundshmëria në ankandin publik gojor, Drejtoria e Hyrjeve Publike merr aktvendim për dorëzimin e patundshmërisë blerësit.

(5) Pas pagesës së kreditorit prioritare, Drejtoria e hyrjeve publike urdhëron shlyerjen e hipotekës.

Kreu i tetë

FORMAT TJERA TË SHUARJES SË BORXHIT TATIMOR

Çregjistrimi i përkohshëm i tatimit

Neni 157

Borxhi tatimor mundet të çregjistrohet përkohësisht nëse vërtetohet se arkëtimi nuk do të ketë sukses ose shpenzimet e arkëtimin nuk janë në përpjesëtim me borxhin tatimor.

PJESA E TRETË

PROCEDURA SIPAS MJETIT JURIDIK

V. PROCEDURA SIPAS KUNDËRSHTIMIT

E drejta e kundërshtimit

Neni 158

(1) Kundër aktit tatimor administrativ, detyruesi tatimor mund të paraqesë kundërshtim.

(2) Kundërshtimi mund të paraqitet edhe nëse Drejtoria e Hyrjeve Publike me kërkesën e detyruesit tatimor nuk miraton aktin tatimor administrativ në afatin e përcaktuar me ligj.

E drejta e paraqitjes së kundërshtimit

Neni 159

Kundërshtim kundër aktit tatimor administrativ mund të paraqesë personi për të drejtat dhe detyrimet e të cilit është vendosur në procedurën tatimore.

Afati i kundërshtimit

Neni 160

Kundërshtimi kundër aktit tatimor administrativ paraqitet në afat prej 15 ditësh nga dita e dorëzimit të detyruesi tatimor.

Paraqitja e kundërshtimit

Neni 161

(1) Kundërshtimi paraqitet në njësinë organizative të Drejtorisë së hyrjeve publike që e ka miratuar aktin tatimor administrativ.

(2) Kundërshtimi duhet të paraqitet me shkrim ose në procesverbal. Kundërshtimi duhet të nënshkruhet me dorën e vet.

(3) Mjafton nëse nga kundërshtimi mund të konfirmohet se kush e ka paraqitur kundërshtimin dhe për çfarë akti tatimor administrativ bëhet fjalë.

(4) Nëse kundërshtimi paraqitet në njësinë organizative jokompetente të Drejtorisë së hyrjeve publike, konsiderohet se është paraqitur me kohë nëse i njëjti ridërgohet dhe arrin në afatin e përcaktuar nga neni 160 i këtij ligji në njësinë organizative kompetente të Drejtorisë së hyrjeve publike.

(5) Në kundërshtim duhet të shënohen akti administrativ kundër të cilit paraqitet dhe shkaqet e kundërshtimit, si dhe të bashkëngjiten dëshmitë e nevojshme.

(6) Drejtoria e Hyrjeve Publike shqyrton nëse kundërshtimi lejohet, veçanërisht nëse është paraqitur në formën e përcaktuar dhe afatit e përcaktuar dhe nëse është i bazuar. Barra e dëshimitit i takon detyruesit tatimor sipas nenit 50 të këtij ligji.

Veprimi sipas kundërshtimit

Neni 162

(1) Nëse mungon ndonjë nga elementet e shënuara në nenet 159, 160 dhe 161 të këtij ligji, atëherë kundërshtimi do të hidhet poshtë si i palejueshëm dhe duhet të shënohen shkaqet e hedhjes poshtë.

(2) Drejtoria e Hyrjeve Publike mund ta pranojë kundërshtimin dhe të miratojë aktin e ndryshuar tatimor administrativ, nëse kundërshtimi lejohet dhe është i bazuar.

Palët në procedurë sipas kundërshtimit

Neni 163

Palët në procedurë sipas kundërshtimit janë:

- 1) parashtruesi i kundërshtimit,
- 2) Drejtoria e Hyrjeve Publike, dhe
- 3) personi që përfshihet në procedurë sipas nenit 164 të këtij ligji.

Përfshirja në procedurë sipas kundërshtimit

Neni 164

(1) Njësia organizative kompetente e Drejtorisë së hyrjeve publike me detyrë zyrtare ose me urdhër të parashtruesit të kundërshtimit mund të përfshijë persona të tjerë, interesat juridikë të të cilëve janë prekur me aktin tatimor administrativ. Kjo vlen posaçërisht për personat të cilët përveç detyruesit tatimor garantojnë për borxhin tatimor.

(2) Personi që do të përfshihet në procedurë i ka të drejtat e njëjta si ai që e ka paraqitur kundërshtimin.

Veprimi juridik i kundërshtimit

Neni 165

(1) Kundërshtimi nuk e prolongon zbatimin e aktit tatimor administrativ.

(2) Me përjashtim nga dispozita e paragrafit (1) të këtij neni, Drejtoria e Hyrjeve Publike mund ta prolongojë zbatimin e aktit tatimor administrativ kundër të cilit është paraqitur kundërshtimi, nëse detyruesi tatimor këtë e kërkon dhe dokumenton se me pagesën e tatimit ose të shpenzimeve sekondare tatimore para përfundimit të aktit të hedhur poshtë do të pësonte dëm të konsiderueshëm ekonomik.

(3) Prolongimi mund të varet nga ajo nëse parashtruesi i kundërshtimit do të paraqesë garanci.

(4) Nëse detyruesi tatimor në procedurën e mjetit juridik është refuzuar përfundimisht, atëherë sipas paragrafit (2) të këtij neni, shumës së prolonguar do t'i llogaritet kamata. Kamata arkëtohet nga dita kur është paraqitur kundërshtimi në njësinë kompetente organizative të Drejtorisë së hyrjeve publike. Në këtë rast në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e nenit 123 të këtij ligji.

Heqja dorë nga kundërshtimi

Neni 166

(1) Detyruesi tatimor mund të heqë dorë nga paraqitja e kundërshtimit. Heqja dorë paraqitet me shkrim ose në procesverbal.

(2) Me heqjen dorë humbet e drejta e kundërshtimit.

Tërheqja e kundërshtimit

Neni 167

Kundërshtimi mund të tërhiqet nga detyruesi tatimor deri në dorëzimin e aktvendimit pas kundërshtimit.

Ndërprerja e procedurës

Neni 168

(1) Nëse aktvendimi sipas kundërshtimit tërësisht ose pjesërisht varet nga çështja që është lëndë e kontestit gjyqësor ose procedurës tjetër administrative, njësia kompetente organizative e Drejtorisë së hyrjeve publike përkohësisht mund ta ndërpresë procedurën deri në zgjidhjen e kontestit gjyqësor ose të procedurës administrative.

(2) Gjatë kohëzgjatjes së ndërprerjes së përkohshme nuk vazhdojnë afatet e parashkrimit.

(3) Kundër refuzimit të kërkesës për ndërprerjen e përkohshme të procedurës nuk lejohen mjetet juridike.

(4) Prolongimi mund të varet nga ajo nëse parashtruesi i kundërshtimit do të paraqesë garanci.

(5) Në rastin e paragrafit (1) të këtij neni, në mënyrë përkatëse zbatohet dispozita nga neni 165 paragrafi (4) i këtij ligji.

Aktvendimi sipas kundërshtimit

Neni 169

(1) Sipas kundërshtimit vendos njësia organizative e Drejtorisë së hyrjeve publike që e ka miratuar aktin tatimor administrativ, me marrjen e aktvendimit.

(2) Njësia organizative e Drejtorisë së hyrjeve publike që vendos sipas kundërshtimit, në tërësi duhet ta rishqyrtojë aktin tatimor administrativ.

(3) Akti tatimor administrativ për të cilin është paraqitur kundërshtimi, në procedurën e rishqyrtimit, me aktvendim mund të ndryshohet edhe në dëm të parashtruesit të kundërshtimit.

(4) Aktvendimi sipas kundërshtimit nuk nevojitet edhe nëse njësia organizative kompetente e Drejtorisë së hyrjeve publike e pranon kundërshtimin e detyruesit tatimor.

Forma, përmbajtja dhe dorëzimi i aktvendimit sipas kundërshtimit

Neni 170

Aktvendimi sipas kundërshtimit duhet të merret me shkrim, të arsyetohet, të jepet udhëzim për mjetin juridik dhe t'i dorëzohet detyruesit tatimor.

Anulimi ose ndryshimi i aktvendimit në procedurën sipas kundërshtimit

Neni 171

Njësia organizative kompetente e Drejtorisë së hyrjeve publike mund ta anulojë ose ndryshojë aktvendimin e miratuar sipas kundërshtimit, për shkaqet e njëjta që mund t'i përdorë edhe gjyqi. Ndryshimi nuk guxon të bëhet në dëm të detyruesit tatimor.

II. PROCEDURA SIPAS ANKESËS

E drejta për ankesë

Neni 172

Kundër aktvendimit sipas kundërshtimit sipas nenit 169 të këtij ligji, detyruesi tatimor mund të paraqesë ankesë.

E drejta e paraqitjes së ankesës

Neni 173

Ankesë kundër aktvendimit sipas kundërshtimit mund të paraqesë personi për të drejtat ose detyrimet e të cilit është vendosur në procedurën pas kundërshtimit.

Afati i ankesës

Neni 174

Ankesa kundër aktvendimit sipas kundërshtimit, paraqitet në afat prej 15 ditësh nga dita e dorëzimit të detyruesit tatimor.

Paraqitja e ankesës

Neni 175

Ankesa paraqitet te ministri i Financave.**Kontesti administrativ**

Neni 176

(1) Kundër aktvendimit sipas ankesës, detyruesi tatimor mund të paraqesë padi në Gjyqin Suprem të Republikës së Maqedonisë.

(2) Paraqitja e padisë nuk e pengon zbatimin e aktit tatimor administrativ.

PJESA E KATËRT**NDIHMA JURIDIKE DHE ZYRTARE****Ndihma zyrtare**

Neni 177

Të gjitha gjyqet dhe organet shtetërore, duke përfshirë edhe organet e njësisive të vetadministrimit lokal, me kërkesën e Drejtorisë së hyrjeve publike doemos duhet të ofrojnë ndihmën e nevojshme juridike dhe zyrtare për zbatimin e tatimit.

Ndihma juridike ndërkombëtare

Neni 178

(1) Si ndihmë juridike ndërkombëtare, sipas këtij ligji konsiderohet e drejta e Drejtorisë së hyrjeve publike që në bazë marrëveshjeve ndërkombëtare gjatë procedurës tatimore të drejtohet për ofrimin e ndihmës juridike të organi tatimor i huaj, si dhe detyrimi i Drejtorisë së hyrjeve publike t'i ofrojë ndihmën e këtillë organit të huaj tatimor.

(2) Nëse ofrimi i ndihmës juridike ndërkombëtare nuk është rregulluar me marrëveshje ndërkombëtare, ndihma juridike mund të ofrohet me kusht nëse:

1) ekziston reciprociteti;

2) shteti që e pranon ndihmën juridike obligohet se informatat e pranuar dhe dokumentacionin do t'i shfrytëzojë vetëm për qëllimet e procedurës tatimore, kundërvajtëse ose penale, si dhe do t'u ofrohen vetëm personave, organeve të administratës, përkatësisht organeve të jurisprudence kompetente për lëndën e caktuar tatimore ose zbatimin e procedurës kundërvajtëse, përkatësisht procedurës penale për atë lëndë;

3) shteti të cilit i ofrohet ndihma juridike është i gatshëm që përmes mirëkuptimit t'i shmangët tatimit të dyfishtë;

4) plotësimi i kërkesës nuk e cenon rendin publik, ose interesat e tjera me rëndësi të Republikës së Maqedonisë, dhe

5) nuk ekziston rreziku që me ofrimin e ndihmës juridike të vijë të zbulimi i fshehtësisë zyrtare ose profesionale, ose detyruesit tatimor rezident t'i shkaktohet dëm në masë të madhe.

PJESA E PESTË**DISPOZITAT NDËSHKUESE****Kundërvajtja e detyruesit tatimor- personat juridikë dhe fizikë**

Neni 179

(1) Me dënim me para prej 150 .000 deri 300. 000. denarë do të dënohet për kundërvajtje detyruesi tatimor-personi juridik, nëse:

1) nuk mban libra afaristë dhe evidenca sipas nenit 45 paragrafi (1) të këtij ligji.

2) nuk paraqet llogari vjetore sipas nenit 45 paragrafi (3) të këtij ligji.

3) nuk i ruan librat afaristë dhe evidencat sipas nenit 48 paragrafi (1) të këtij ligji. 4) nuk i paraqet faktet e rëndësishme për tatimim sipas nenit 49 të këtij ligji;

5) nuk merr pjesë në përcaktimin e gjendjes faktike sipas nenit 50 paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij ligji;

6) në fletëparaqitjen e tatimit nuk fut të dhëna të sakta, të vërteta dhe të plota dhe nuk e paraqet dokumentacionin e përcaktuar sipas nenit 53 paragrafët (3) dhe (4) të këtij ligji;

7) me kërkesën e Drejtorisë së hyrjeve publike nuk i ofron të gjitha informatat e nevojshme, nuk i paraqet ose nuk i paraqet në vendin e caktuar për inspektim, dhe kontroll librat afaristë dhe evidencat, dokumentacionin afarist dhe dokumentet e tjera sipas nenit 60 të këtij ligji;

8) nuk lejon që të kryhet inspektimi i lëndëve, lokaleve dhe truallit, përkatësisht të kalohet nëpër to ose përmes tyre për inspektim (neni 64 paragrafi (1));

9) nuk i kryen punët nga nenit 97 paragrafi (3) të këtij ligji.

10) inspektorit në procedurën e kontrollit nuk i ofron informata dhe libra, shënime, dokumente dhe dokumentacionin afarist sipas nenit 99 të këtij ligji, dhe

11) e pengon procedurën e arkëtimit të detyrueshem sipas nenit 137 paragrafi (7) të këtij ligji.

(2) Për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni, do të dënohet personi fizik me dënim me burg prej 30 deri 90 ditë dhe me dënim me para prej 45. 000. deri 50, 000, denarë.

PJESA E GJASHTË - DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE**Shuarja e vlefshmërisë**

Neni 180

Me ditën e zbatimit të këtij ligji, pushojnë të vlejshme: Ligji për përcaktimin dhe arkëtimin e hyrjeve publike ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 13/2001, 61/2002, 24/2003, 77/2003 dhe 19/2004); dispozitat e neneve 44, 50, 57 dhe 58 nga Ligji për tatimin e vlerës së shtuar ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 44/99, 55/99, 86/99, 11/2000, 8/2001, 21/2003 dhe 19/2004); neni 42 nga Ligji për tatimin në fitim ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 80/93, 33/95, 43/95, 71/98, 5/97, 28/98, 11/2001, 02/2002, 44/2002 dhe 51/2003); dispozitat e neneve 56, 91, 92, 93, 94, 136, 142, 143 dhe 143-a nga Ligji për tatimin personal të të ardhurave ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 80/93, 3/94, 70/94, 71/96, 28/97, 8/2001, 50/2001, 52/2001, 2/2002, 44/2002 dhe 96/2004); neni 57 nga Ligji për akcizat ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 32/2001, 50/2001, 52/2001, 45/2002, 98/2002, 24/2003 dhe 96/2004), dispozita e nenit 36 paragrafi 2 i Ligjit për koncesionet ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 25/2002 dhe 24/2003) dhe dispozita e nenit 26 paragrafi 5 nga Ligji për komunikimet elektronike ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 13/2005).

Hyrja në fuqi dhe zbatim

Neni 181

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do të zbatohet prej 1 prill 2006.